

MAGENTOFONSKI SNIMAK
14. SJEDNICE ZASTUPNIČKOG DOMA PARLAMENTARNE SKUPŠTINE
BOSNE I HERCEGOVINE,
održane dana 01.12.1999. godine sa početkom u 12.25 sati

PREDSJEDAVAJUĆI
MIRKO BANJAC

Gospodo poslanici, poštovani gosti,

Otvaram 14. sjednicu Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

INTONIRANJE HIMNE

Na sjednicu su pored poslanika, pozvani članovi Predsjedništva BiH, kopredsjedavajući, potpredsjedavajući i članovi Savjeta ministara Bosne i Hercegovine, predstavnici OHR-a, predstavnici OSCE-a, predstavnici Posmatračke misije u BiH, predstavnici Misije UN u BiH, predstavnik FAR projekta, predstavnik Političkog odjela ambasade SAD u BiH. Na sjednicu su pozvani i predstavnici sredstava javnog informisanja. Sve prisutne srdačno pozdravljam i zahvaljujem se što su prisutni sjednici. Posebno imam čast i zadovoljstvo pozdraviti uvaženog gospodina Berija koji je danas prisutan našoj sjednici, veliko hvala u ime Kolegijuma i u ime poslanika.

Poštovana gospodo, obavještavam vas da prema izvještaju Službe sjednici prisustvuje 25 poslanika, ovo je novi podatak, naravno da prihvatamo 29 poslanika. 17 iz Federacije BiH i 12 poslanika iz RS.

Odsustvo su najavili Ivo Mijačević iz zdravstvenih razloga i Milenka Bošnjak zbog spriječenosti i Anita Mikulić zbog spriječenosti. Gospodin Safet Oručević je javio da će zakasnuti na sjednicu. Dakle, poštovana gospodo, mi imamo potreban kvorum za rad i predlažem da krenemo sa radom.

Vi ste neposredno pred sjednicu, dobili zapisnik sa 12. i 13. sjednice, jer je jedino tako tehnički bilo izvodljivo. Ostale materijale ste dobili ranije. Jutros u 10 časova kako je pisalo na pozivu, održana je sjednica sa predsjednicima poslaničkih klubova i poslanika koji nemaju poslaničke klubove. Dio predstavnika nije bio prisutan, ali je većina bila prisutna. Dogovorili smo se da za današnju sjednicu Kolegijum, uz saglasnost prisutnih, a prisutni su bili predstavnici CD Koalicije, predstavnici oba politička bloka iz RS, predstavnik SDP-a, kluba poslanika i imali smo saglasnost za dnevni red člana, zamjenika predsjedavajućeg gospodina Skopljaka, ja se nadam da je ispred hrvatskog naroda, znači HDZ-a. Hvala lijepa, gospodine, i HDZ je hrvatski narod. Imamo saglasnost za predloženi dnevni red i otvaram raspravu o predloženom dnevnom redu.

Da li neko želi da uzme učešće u raspravi? Ne. Imam jedno obavještenje. Mi smo danas dobili od Predsjedništva BiH pismo u kome se od nas traži davanje odobrenja za imenovanje glavnog generalnog revizora i zamjenika glavnog generalnog revizora. Prema tome, pročitat ću vam pismo, pa ćete vidjeti o čemu se radi.

Poštovani,

Obraćamo vam se ovim putem kako biste, sukladno stavku 2. članka 6., odnosno stavku 2. članka 7. Zakona o reviziji finansijskog poslovanja institucija BiH, "Službeni glasnik BiH", broj 17/99 od 16. listopada 1999. godine, dali odobrenje za imenovanje gospodina Ivana Miletića na dužnost glavnog generalnog revizora, odnosno gospodina Samira Mušovića i gospodina Dragana Kuline na dužnost zamjenika glavnog generalnog revizora. Predsjedništvo BiH je utvrdilo kandidaturu naprijed navedenih kandidata, te vas molimo da u dnevni red prvih narednih zasjedanja domova Parlamentarne skupštine BiH uvrstite ovo pitanje.

Srdačno vas pozdravljamo.

Predsjedavajući, Ante Jelavić

Ja sam, naravno, pročitao na jeziku gospodina predsjedavajućeg koji je tako i napisan.

Kolegijum je saglasan, jednoglasno, da mi to danas uvrstimo, da damo ovo odobrenje, naravno, tražimo i vašu saglasnost kao petu tačku dnevnog reda, poslije rasprave o pojedinostima o nacrtima, da to bude 5. tačka, a da 5. tačka Poslanička pitanja i prijedlozi postane 6. tačka.

NIKOLA ŠPIRIĆ

Gospodo predsjedavajući, cijenjene kolege i kolegice poslanici, uvaženi gosti, ja stvarno cijenim dobru namjeru članova Predsjedništva BiH da se jedna tako bitna funkcija glavnog revizora uspostavi, da se ljudi izaberu, ali ja bih pre bio pristalica da dobijemo opširnije podatke o predloženim kandidatima, da jednom uđemo u fazu, da se imenuju ljudi za koje znamo šta su u struci za koju se predlažu do sada učinili. Ja moram da kažem da se već dugo bavim istraživanjem u oblasti ekonomskih nauka i da prvi put čujem za pomenutu gospodu, što ne znači da se ne radi o stručnim i kvalifikovanim ljudima, ali da bismo natjerali naše najviše državne predstavnike da budu na fonu i takvih razmišljanja, ja tražim da se lista ovih kandidata upotpuni sa njihovim radnim referencama i mislim da to nije kasno da ide na narednu sjednicu Predstavničkog vijeća koja je zakazana za 15. ovaj mjesec, koliko se meni čini.

EDHEM BIČAKČIĆ

Cijenjeno predsjedništvo, dame i gospodo zastupnici,

Ja mislim da je prijedlog gospodina Špirića razuman i racionalan, ali 15. decembra će biti kasno. Zašto će biti kasno? Ako može da se u toku ove sjednice obezbijede ovi podaci, onda bismo mogli, eventualno, prihvatiti takav prijedlog. Bit će kasno zato što je kredit Svjetske banke P... uslovljen imenovanjem revizora na državnom i entitetskom nivou. To znači, ako ne bude ovog imenovanja, nećemo imati ova kreditna sredstva na raspolaganju tokom decembra mjeseca o.g. i bit će teške posljedice po budžete oba entiteta.

MIRKO BANJAC

Hvala lijepa. Ima li još neko želju da diskutuje oko dnevnog reda? Mi imamo ovdje jedan kompromisan prijedlog. Naravno, gospodin Špirić je ovdje predložio da tražimo biografiju sa, naravno, kurikulumom vite u struci, sa kretanjima i svim ostalim. Predlažem da stavimo tačku pod 5. Ja vjerujem da Predsjedništvo BiH, kao jedan ozbiljan i odgovoran organ, ima ovo o čemu govori gospodin Špirić. Ako nam do tačke, dok stignemo do te tačke ne stigne to, smatrat ćemo da nismo dobili potreban materijal i odložiti ćemo raspravu. Hajmo da izađemo u susret u ovom smislu što govori gospodin Bičakčić, da mi ne budemo kočnica za daljnji rad, ali istovremeno da držimo do digniteta i ovog doma i Predsjedništva BiH i kandidata za koje se traži odobrenje imenovanja.

Dakle, kompromisno bi bilo da stavimo na dnevni red. Ako u međuvremenu ne dođe lice ili dopis sa ovim podacima koji se traže, mi tu tačku ćemo odložiti za narednu sjednicu. Ovog momenta zadužiti ćemo jednog od članova Sekretarijata da odmah interveniše u Predsjedništvu BiH da se ovi podaci dostave.

Da li pod tim uslovima, poslanik Kadić.

RASIM KADIĆ

Dame i gospodo, ja podržavam ovaj prijedlog i ne bih o tome govorio. Ja bih želio da upoznam Predstavnički dom PSBiH da smo mi usvojili operativni plan za realizaciju Programa rada Predstavničkog doma PSBiH i da je za današnju sjednicu, između ostalog, predviđeno i stavljanje na dnevni red Prijedloga odluke o organizaciji Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH, Prijedloga zakona o udruženjima i fondacijama, Prijedloga zakona o priznavanju važnosti javnih isprava u BiH, Prijedloga zakona o Državnom trezoru BiH i Informacije o provođenju Zakona o carinskoj politici.

Ja bih želio da predsjedavajućeg i Kolegij upitam šta je sa predloženim tačkama dnevnog reda i ko će snositi odgovornost što nećemo ispuniti dinamički plan rada Predstavničkog doma PSBiH, odnosno nećemo razmatrati predložene zakone, odnosno informaciju. Zahvaljujem.

MIRKO BANJAC

Ovo pitanje je važno i zaslužuje pažnju i Kolegij je o tome dugo razgovarao. Zaključak Predstavničkog doma je bio da na dnevni red mogu da idu samo one tačke za koje na vrijeme, a to je najkraći rok 7 dana, stigne materijal poslanicima.

Tačke koje gospodin poslanik Kadić napominje nisu prošle, ne zadovoljavaju taj uslov, jer nismo dobili ništa od ovog materijala o kome je govorio poslanik Kadić.

Prema Programu rada ovlaštenog predlagača, to je Savjet ministara BiH. Tamo u Programu rada pogledajte ko je predlagač. Nije od bilo kog drugog predlagača, jer Program podrazumijeva i jedno i drugo. Zato smo mi u Kolegijumu zauzeli sledeći stav. Ne možemo odstupiti od pravila koja su ovdje dogovorena, ali na sledećoj sjednici na kojoj je predviđeno da se raspravlja, recimo 9. tačaka, ako stigne materijal ovaj što je zaostao bit će proširen tačkama za koje su materijali dostupni. Znači, mi ćemo se pridržavati onog striktno što je ovaj dom zaključio i to je jednoglasan stav Kolegija, tu

nema podijeljenih mišljenja. To znači da ćete za sledeću sjednicu možda umjesto onih 9 ili ne znam, oprostite, koliko imate tačaka, imati duplo više, to ne znači ništa drugo. Nije bilo materijala i ovaj dnevni red je iz tih razloga, gospodine Kadiću, ovakav kakav jeste. Ima li još pitanja?

TARIK ČARŠIMANOVIĆ

Gospodine predsjedavajući, poštovane kolege, ja samo jedno praktično pitanje hoću da postavim. Šta znači rasprava u pojedinostima u nacrtima zakona? Pitam samo iz praktičkih razloga da bismo znali kako ćemo diskutovati i kako ćemo na kraju zatvoriti diskusiju. Mislim da to trebate odgovoriti prije usvajanja dnevnog reda, jer to će značiti hoću li se opredijeliti za takvu tačku ili neću.

MIRKO BANJAC

Hvala. Mi smo, također, raspravljali o ovom pitanju, šta to znači rasprava o pojedinostima. Rasprava u pojedinostima se odnosi na svako pojedino rješenje koje je tamo predviđeno. Poslanik će iznijeti svoje mišljenje o tom rješenju, ali neće ići amandmansi na to. Amandmani se stavljaju na prijedlog. Mi još uvijek nemamo prijedlog nego nacrt.

Još jednom da ponovim. Rasprava o pojedinostima odnosi se na svako pojedino rješenje koje tamo poslanik smatra neprihvatljivim, dat će svoju opservaciju argumentovanu kako on vidi to rješenje, ali to ne znači amandmansko reagovanje, jer se amandmani stavljaju na prijedlog. Mi još uvijek nemamo prijedlog, jer imamo dva nacrta, ravnopravno ćemo raspravljati u pojedinostima o jednom i o drugom.

Što se tiče radnog plana, šta će dalje slijediti, što je, također, pitanje poslanika Čaršimanovca, poslije današnje rasprave za koju Kolegijum predlaže da traje dva sata, do 6. ovog mjeseca Ustavnopravna komisija treba da sumira rezultate i ponudi tekst sa primjedbama koje bi 15. bile u vidu izvještaja podnesene Predstavničkom domu PSBiH na zasjedanju, a onda bi se opredijelili koji od dva zakona na temelju toga ide dalje i postaje prijedlog zakona. Zato je rok 25. decembar. Sve to što radimo, radimo u skladu sa programom koji je dostavljen i OSCE-u i OHR-u i evo tog programa i nigdje nismo odstupili, nijedan jedini dan. Jeste li zadovoljni, poslaniče?

Ja bih još nešto zamolio, ali ovo je važno. Možemo li danas radi efikasnosti rasprave, kad se govori u ime poslaničkih klubova da rasprava može trajati najduže 15 minuta, ali to je uslov da se niko iz tog kluba ne javi, a da poslanik ima svoje pravo deset minuta koje, naravno, mu je poslovničko? Znači, da produžimo raspravu u vidu efikasnosti rada. Ako će neko izaći i u ime kluba reći sve, onda ne vidim razloga da neko ide još dodavati, onda taj klub nije pripremio. Ako nećemo, nema problema, ne moramo, samo sam mislio radi efikasnosti rada. Šta mislite vi?

/GOVORI SA MJESTA/

Ima li u Poslovniku koji je regulisao rad?

MIRKO BANJAC

Gospodine, on ne zabranjuje ovo što sam ja rekao, poslaniče. Ja nisam ograničio pravo na pojedinačnu raspravu, nego produžio pravo radi efikasnosti rada, ako ste saglasni, ako niste, onda ništa.

/GOVORI SA MJESTA/

Mi se slažemo da poslanik u ime kluba može da mu se omogući 15 da ovo ostaje i dalje.

MIRKO BANJAC

Tako je rečeno.

/GOVORI SA MJESTA/

Nije tako rečeno, nego rekli ste, onda sam ja pogrešno razumio, da poslanik ispred kluba može više, a ostali po deset.

MIRKO BANJAC

Hvala vam lijepo, ali dogovorite se ubuduće sa gospodinom iz Vašeg kluba jer me on isto nije razumio, a volio bih da me razumije.

Da li ostali poslanici prihvataju pristup? Evo, ponavljam. Poslanik ima pravo deset minuta po Poslovniku i to mu niko ne može uskratiti, ako se neko javi i prije početka rasprave i kaže, ja govorim u ime kluba poslanika, može govoriti najduže 15 minuta, ali iz tog kluba više niko ne može diskutovati, iz tog kluba. Šta ste Vi rekli?

/GOVORI SA MJESTA/

Mi smo predložili da date mogućnost da iz kluba neko govori 15 minuta, zato što govori u ime kluba, a onda svako može po 10 minuta.

MIRKO BANJAC

A da damo još. Ostajemo pri Poslovniku, jer očito Vi mislite da je sve tačno ono što Vi mislite, ja to mogu da prihvatim, to je Vaš stav, šta možemo, ali opservacije zadržite, molim Vas. Hvala Vam lijepo, posebno kad Vi upozoravate ja to prihvatam.

Imamo dnevni red koji glasi:

Čekam ja da poslanik Lagumdžija završi pa ću ja onda.

Imamo sada

DNEVNI RED

1. Zapisnik sa 12. i 13. sjednice Predstavničkog doma PSBiH;
2. Izvještaj komisije Kolegijuma o nastojanju za postizanje saglasnosti o Odluci o statusu i položaju izbjeglih lica u BiH;

3. **Informacija o zaduženosti BiH sa 30.06.1999. godine;**
4. **Rasprava u pojedinostima o nacrtima a) Izbornog zakona BiH, predlagač delegat u Domu naroda PSBiH Drago Ljubičić, b) Izbornog zakona, Nacrta izbornog zakona BiH, predlagač Klub poslanika SDP-a BiH;**
5. **Davanje odobrenja za imenovanje glavnog generalnog revizora i zamjenika glavnog generalnog revizora, uslovno, ako materijal stigne kako je poslanik gospodin Špirić predložio i**
6. **Poslanička pitanja**

U sali se nalazi, koliko poslanika - 34 poslanika. Pitam, gospodo poslanici, ko je za ovakav prijedlog dnevnog reda?

- 32

32. Protiv, nema niko. 2 poslanika su uzdržana. Ima li neko primjedbu na proces glasanja? Nema. Nema potrebe glasati po entitetima, dnevni red je usvojen u predloženom sadržaju. Nema potrebe da ponovo čitam jer sam pročitao već jednom i ima u stenogramu. Vi ste, gospodo poslanici, dobili zapisnik sa 12. i 13. sjednice. Otvaram raspravu po prvoj tački dnevnog reda.

Ad. 1. Zapisnik sa 12. i 13. sjednice

Želi li neko učestvovati u raspravi? Ne. Stavljam na glasanje Zapisnik sa 12. i 13. sjednice. U sali ima 32 poslanika. Ko je za to da se usvoji Zapisnik sa 12. i 13. sjednice Predstavničkog doma PSBiH?

- 32

Hvala vam lijepa, jednoglasno. Nema potrebe glasati po entitetima jer je jednoglasno. Prelazimo na 2. tačku dnevnog reda. Gospodo, hvala lijepa na primjedbama. Ja sam prije procesa glasanja pitao Sekretarijat koliko je prisutno. Obaviješten sam da je 32. Brojanje i rečeno 32. Ako ima neko primjedbu na proces, možemo li ponoviti glasanje? Treba li ponavljati? Ima li još neko primjedbu na proces glasanja? Nema. Hvala lijepa. Konstatujem da nije bilo primjedbi na proces glasanja.

Ad.2. Izvještaj Komisije Kolegijuma o nastojanju za postizanje saglasnosti o Odluci o statusu i položaju izbjeglih lica u BiH

Zapisnik Komisije ste dobili u kojem stoji da smo jednoglasno postigli saglasnost. Izvolite.

ZLATKO LAGUMDŽIJA

Gospodo predsjedavajući, dame i gospodo, u Zapisniku sa 12. sjednice, kad se govori o tekstu Odluke, kaže se da je na prijedlog Vijeća ministara BiH, u članu 2., kaže dodaje se novi stavak koji glasi: "privremeni smještaj se ne može ostvariti korištenjem privatne imovine ili stana na koji postoji stanarsko pravo raseljenih osoba ili izbjeglica iz BiH". Predlagač je prihvatio amandman, je li tako?

MIRKO BANJAC

Jeste.

ZLATKO LAGUMDŽIJA

Vijeća ministara BiH i on postaje sastavni dio ove odluke, je li tačno. U Prijedlogu odluke toga nema kao usaglašenog dijela teksta, pa me to dovodi u zabunu.

MIRKO BANJAC

Tekst je usaglašen sa tim stavom.

ZLATKO LAGUMDŽIJA

Tekst je usaglašen uz taj stav.

MIRKO BANJAC

Apsolutno tako, je li treba da pročitam? Mislim da je jako dobro. Pitam Sekretarijat zbog čega ljudi nisu dobili, poslanici nisu dobili konačan tekst, nije mi jasno sad. Pitanje je na mjestu. Konačan tekst Odluke da se odmah podijeli poslanicima. Evo ja ću ga u međuvremenu pročitati.

Odluka o statusu i položaju lica izbjeglih u BiH.

Član 1.

Ovom odlukom uređuje se status i položaj lica izbjeglih u BiH iz država nastalih raspadom bivše avnojevske Jugoslavije.

Član 2.

Obavezuju se entiteti da će licima koja su poslije 30.06.1990. godine izbjegla u BiH iz država nastalih raspadom bivše Jugoslavije, plašeći se opravdano da će biti progonjena zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti nekoj socijalnoj grupi ili svojih političkih mišljenja i koja nisu u mogućnosti da raspolažu svojom imovinom, odnosno, nisu u mogućnosti da vrata stanarsko pravo u državama nastalih raspadom bivše Jugoslavije, obezbijediti privremeni smještaj dok im se ne omogući raspolaganje njihovom imovinom, odnosno, dok im se ne omogući korištenje stana na koji su imali stanarsko pravo 30.06.1990. godine.

Privremeni smještaj se ne može ostvariti korištenjem privatne imovine ili stana na koji postoji stanarsko pravo raseljenih osoba ili izbjeglica iz BiH.

Član 3.

Odluka stupa na snagu osmog dana po objavljivanju.

Član 4.

Ova odluka objavit će se u "Službenom glasniku BiH" i službenim glasnicima entiteta.

Hvala vam lijepa. Molim da se podijeli. Vi ste primili k znanju, sad ćete dobiti tekst. Ovim zaključujem 2. tačku dnevnog reda i prelazimo na 3. tačku dnevnog reda.

Ad.3. Informacija o zaduženosti BiH sa 30.06.1999. godine.

Otvaram raspravu o 3. tački dnevnog reda.

ZLATKO LAGUMDŽIJA /govori sa mjesta/
Hoće li biti neke uvodne napomene.

MIRKO BANJAC

Nema nikog prisutnog ispred, ne znam koga bih prozvao. Poslaniče, izađite da bi to ušlo u stenogram. Ja se izvinjavam što Vam kažem, ali treba da uđe u stenogram ova Vaša intervencija.

ZLATKO LAGUMDŽIJA

Gospodine predsjedavajući, dame i gospodo, s obzirom da je ova tačka dnevnog reda, po našem mišljenju, mišljenju poslanika SDP-a, a vjerujem da dijelite svi to mišljenje na određen način, izuzetno bitna, ne zato da bismo mi dobili informaciju o tome koliko para smo dužni, nego pretpostavljam zbog toga da bismo donijeli odgovarajući zaključak koji se tiče nekih mjera ili zaključaka koji bi trebali da neku buduću informaciju čini boljom o ovoj istoj problematici. Iz tog razloga, ja vas molim da vi, kao predsjedavajući, konstatujete, ukoliko niko iz Vijeća ministara BiH nije u stanju da da relevantne uvodne napomene na ovo, da sadašnju sjednicu Parlamenta koja je sad u toku, Vi prekinete, date pauzu, pozovete nekoga iz Vijeća ministara BiH ko će na ovu tačku dnevnog reda nešto da kaže. Ukoliko, da ne bih se ponovo javljao, ja smatram da je ovo suviše važna stvar da bismo je skidali s dnevnog reda, zato vam predlažem da nam iz Vijeća ministara BiH se neko obrati, ko je pripremljen na ovu temu, a ukoliko unaprijed želite da nam kažete da tako nešto nije u stanju niko da uradi, ja u tom slučaju se ne bih ponovo javljao, tražim po Poslovniku pauzu od 15 minuta, to je potpuno novi momenat za Klub poslanika SDP-a, jer mi želimo da se kao Klub poslanika konsultujemo u svjetlu činjenice da niko iz Vijeća ministara BiH nije danas ovdje spreman da nam da informaciju o zaduženju zemlje.

MIRKO BANJAC

Hvala vam lijepa. Ja samo želim da vam kažem zašto sam rekao. Ja sam obaviješten da su gospoda koja bi mogla da daju uvodno izlaganje po ovoj temi na službenom putu, ali, evo, zamjenik ministra Božanić želi da govori.

DRAGAN BOŽANIĆ

Poštovana gospodo, samo da vas obavijestimo da su nadležno ministarstvo i nadležni ministri na službenom putu, u Sijetlu, kao što znate, i Svjetska trgovinska organizacija ima, tako da u ovom trenutku nema pravog čovjeka koji bi mogao da vas obavijesti o ovoj tački dnevnog reda. Naravno, tu je moglo da bude i prelazno rješenje

nekog od kopredsjedavajućih i dopredsjedavajućih, njih nema i ja vas molim da u tom smislu i poduzmete korake.

MIRKO BANJAC

Poslanik Špirić i poslanik Dokić. U međuvremenu, dok izlazi poslanik Špirić, ja se izvinjavam, nije ušlo u stenogram, ali želim da uđe po drugoj tački dnevnog reda da je Odluka usvojena samo po drugoj tački dnevnog reda, to nisam izgovorio tu rečenicu, a važno je da uđe u stenogram.

NIKOLA ŠPIRIĆ

Gospodo predsjedavajući, kolege i kolegice poslanici, cijenjeni gosti,

Ja sam svoje viđenje više puta o Vijeću ministara BiH ovdje javno iznosio i govorio šta mislim o radu Vijeća ministara BiH i to, dakle, ne bih ponavljao. Dobro bi bilo kada bi vezano za Informaciju koja se tiče zaduženosti BiH, kada bismo dobili usmeno obrazloženje od predstavnika Vijeća ministara BiH, ali, vidite mi smo takva država, kad jedan ministar ode na službeni put da poslanici ostaju uskraćeni za dio informacija koji možda imaju i drugi ministri ili kopredsjedavajući u Ministarskom vijeću BiH. Međutim, nažalost, način odlučivanja, ko u ime Ministarskog savjeta BiH može da nastupa ovdje, dovoljno govori o sadašnjosti, nažalost, i o budućnosti BiH kao države. S obzirom da izgleda ovo ne interesuje previše ni kopredsjedavajućeg našeg doma, jer svaki put treba im neko čitati i tumačiti Poslovnik, umjesto da ga znaju napamet kad ih neko probudi, ja sam pre spreman da danas ovako o bitnoj materiji raspravljamo, da damo svoje mišljenje i sugestije Ministarskom vijeću BiH, jer vjerovatno će biti mnogo pitanja na koja ćemo morati dobiti odgovor Ministarskog vijeća BiH, ali nisam protiv toga, naravno, da se ispoštuje zahtjev SDP za pauzom od 15 minuta. Hvala vam lijepa.

MIRKO BANJAC

Poslanik Dokić, poslanik Tokić, ali sad hoću da vidim, upravo hoću da vidim, poslanik Dokić je zatražio riječ prije traženja pauze, a poslanik Tokić i poslanik gospođa Muminagić su zatražili pauzu, riječ poslije traženja pauze, pa se moramo dogovoriti, poslije ovoga dajem pauzu.

DOKIĆ BRANKO

Gospodine predsjedavajući, ako, dozvolite, mislim, ovo nije prvi put da mi dobijamo veoma ozbiljan materijal na Predstavničkom vijeću Skupštine BiH, koji je upućen od strane Ministarskog savjeta BiH, a da nema ko da taj materijal brani. Ja zbog toga predlažem da, ne bih dužio, predlažem da se konstatuje da niko od članova Ministarskog savjeta BiH nije bio prisutan na Skupštini ko bi mogao da odgovara na poslanička pitanja i brani predloženi nam izvještaj. Ne bih to nazvao skidanje sa dnevnog reda, jednostavno da konstatujemo da nismo mogli da raspravljamo o toj tački dnevnog reda i da to bude jedno od poslednjih upozorenja Ministarskom savjetu BiH, upozorenje na njihovu ozbiljnost. Ja nisam spreman danas, zaista, raspravljamo i upućujemo prijedloge pismenim putem nekome ko je morao ovdje petnaest minuta da brani ono što je tamo napisano. Lično mislim da nema potrebe ni za pauzom po ovoj tački dnevnog reda, jer je iluzorno diskutovati o ovome, a da nemamo kome uputiti primjedbe i zahtjeve.

MIRKO BANJAC

Hvala lijepa. Ipak klub poslanika je tražio pauzu i ja ću to ispoštovati. 15 minuta pauza, u 1 sat i 15 minuta nastavljamo raditi.

/PAUZA/

Molim vas da zauzmete mjesta i da nastavimo sa radom. Ima li dovoljno poslanika? - 28. Hvala.

Ja molim predstavnika Kluba poslanika SDP-a da nas obavijesti o pauzi i rezultatima dogovora koji su obavili.

BOGIĆ BOGIČEVIĆ

Poštovano predsjedništvo, dame i gospodo,

U ime Kluba poslanika SDP-a BiH, predlažem da se danas na ovoj sjednici obavi rasprava o Informaciji o zaduženosti BiH sa 30.06.1999. godine. S obzirom da nisu prisutni predstavnici Vijeća ministara BiH koji bi mogli odgovoriti na postavljena pitanja, predlažemo da ova rasprava ima status načelne rasprave, kao što smo imali i raspravu o Izbornom zakonu, a da se rezimiraju postavljena pitanja, dodatna, u povodu ove informacije i dobije odgovor na postavljena pitanja za sljedeću sjednicu Parlamenta kada ćemo prihvatiti ili ne prihvatiti Informaciju uz prisustvo Vijeća ministara BiH.

MIRKO BANJAC

Hvala lijepo. Ja vas molim, imamo sasvim jasan prijedlog Kluba poslanika SDP-a uz jednu nadopunu. Nemamo mi šta prihvatiti ili ne prihvatiti Informaciju, Informacija se ne prihvata nego se prima k znanju, prema tome, molim samo ovu ispravku. Koliko sam shvatio, prijedlog poslanika SDP-a jeste da se vodi rasprava da se zabilježe sva pitanja i preporuke i upute nadležnom ministarstvu koje će na sledećoj sjednici pod jednom od tačaka dnevnog reda odgovoriti, dakle, uputiti Vijeću ministara BiH i obavezati ga da nas informiše na sledećoj sjednici, sa svim odgovorima na postavljena danas pitanja. To je bio prijedlog SDP-a.

Mi smo imali prijedlog poslanika Dokića. Da li se poslanik Dokić priključuje ovom stavu ili traži da se glasa i o njegovom stavu?

BRANKO DOKIĆ

/Govori sa mjesta/

Iako ne vidim svrhu.

MIRKO BANJAC

Koliko u sali ima prisutnih? - 33. Ja mislim da čak nema potrebe glasati o ovome, nema razloga, jer ovo je sasvim stav koji je prihvatljiv, tačka dnevnog reda će ostati, raspravljamo pod ovim okolnostima koje su rečene. Pozivam poslanika Tokića da uzme riječ.

SEJFUDIN TOKIĆ

/Govori sa mjesta/

Ja sam rekao ...

MIRKO BANJAC

Hvala. Poslije toga je tražila poslanik gospođa Muminagić, pa Rađević, pa Kadić, pa Špirić. Rađević odustaje. Redosljed: gospođa Mumunagić, poslanik Kadić i poslanik Špirić. Predlažem da riječ uzme riječ gospođa poslanik Muminagić. Poslaniče Lagumdžija, nešto ste nezadovoljni, zapisao sam i Vaše ime.

SUADA MUMINAGIĆ

Cijenjeno predsjedništvo, kolege poslanici, ja sam se maloprije javila iz proceduralnih razloga da predložim da ovakve informacije radimo po proceduri koja je predviđena po Poslovniku, a to je da ih prethodno razmotre radna tijela i da na radnim tijelima pokrenemo pitanja koja bi trebalo da raspravimo, informišemo Parlament o odgovorima, ukoliko ih možemo dobiti od Vijeća ministara BiH, odnosno, da predložimo zaključke koje bi Vijeće ministara BiH trebalo zauzeti. Ja i ovaj put protestvujem što mi ne radimo na takav način, ali to je samo ovo proceduralno, već kad sam došla ovdje, i dogovorili smo da ovo ide na dnevni red, želim nešto da kažem o samoj Informaciji.

Informaciju o zaduženosti Klub SDP-a je tražio, ja mislim, unazad jedno 4-5 sjednica, upravo onda kad smo raspravljali o ratifikacijama niza sporazuma kojima smo prihvatili određena zaduženja BiH, bez obzira ko je krajnji korisnik sredstava, iza ratifikacije sporazuma stoji BiH. O ratifikaciji i preuzimanju kredita stoji BiH kao država i mi bismo, kao odgovoran Parlament, trebali znati kojim nivoom zaduženosti preuzimamo nove obaveze. Trebali bismo znati kakvo je stanje zemlje da može vraćati te obaveze, drugim riječima, trebali bismo imati sve podatke koji će nam govoriti da li su naši resursi ukupni, da li je naša proizvodnja, da li je naš izvoz, da li je naš platni bilans u stanju da prihvata obaveze. Ja ovdje ne osporavam da nama sredstva nisu potrebna, sredstva su nam jako potrebna i dobro je da možemo naći još uvijek sredstva pod ovim povoljnim uslovima pod kojima smo davali saglasnost na ratifikacije za kredite o kojima smo raspravljali. Mislim da bismo, kao odgovoran Parlament, morali da imamo i onu drugu stranu. Zbog toga želim da kažem sad nešto o ovoj informaciji. Mi smo dobili ovom informacijom podatak da je nivo zaduženosti, ne nivo već visina zaduženosti BiH sa 30.06.1999. godine oko milijardu sedamsto pedeset miliona dolara, kažem oko jer zaokružujem cifru, radi lakšeg rada. Međutim, nismo dobili osnovne pokazatelje kojima bismo mogli utvrditi stepen zaduženosti BiH koji nam je neophodan da vidimo da li je zemlja u stanju da prihvata obaveze i da ih vraća.

Drugo, znamo kakav je mehanizam, međutim, ne znamo da li taj mehanizam vraćanja dugova, ne znamo da li u svakom momentu taj mehanizam može da funkcioniše. To su dvije osnovne zamjerke moje koje imam na ovu informaciju. Ovdje sam, neću reći predlagač, jer ovo je materijal koji je pripremljen, nam kaže da ocjenu ukupnog stanja zaduženosti BiH i stope servisiranja vanjskog duga BiH je vrlo teško dati, jer ne postoje egzaktni makro-ekonomski podaci koji su za državu neophodni za ovu analizu. Da ne čitam dalje, to je suština. Kad ti podaci ne postoje, mi smo u teškoj situaciji da radimo.

Moje je javljanje za raspravu upravo radi toga. Ja ću vas podsjetiti na neke ranije podatke iz studije Svjetske banke koja je, doduše, iz 1997. godine, meni drugi podaci nisu dostupni, ali ono proteklo stanje se nije valjda mijenjalo. Imamo podatak da je BiH 1991. godine bila zadužena milijardu koma nula pedeset sedam miliona dolara, ali istovremeno imamo podatak da smo imali suficit trgovinskog bilansa. Ja sad neću govoriti o ciframa, da vas ne zadržavam, to znači da je zemlja bila u stanju da te dugove vraća i, da kažem, prema podacima bila dobro u stanju. 1994. godine, taj dug je narastao na 3,245,000.000, a 1995. godine na 3,518.000.000. Podaci koji govore o stanju vraćanja duga, da ne kažem drugo, su katastrofalni, što znamo, jer te dugove nismo mogli vraćati, pa je došlo do restrukturiranja dugova. Dugovi su restrukturirani tako što je jedan dio otpisan, jedan dio reprogramiran, tako da je sadašnji obim zaduženosti ovaj iznos o kome smo informisani, znači 1.750.000.000. U studiji Svjetske banke stoji da je ukupan izvoz u periodu 1990. godine do 1995. godine pao sa 2 milijarde dolara na 150.000.000 dolara. Taj podatak govori kakvo je naše stanje. Ako danas hoćemo odgovorno da razgovaramo o stepenu zaduženosti, mi bismo morali imati ove podatke. Moj prijedlog je da se Vijeće ministara BiH, ne završavamo raspravu sa ovim, pa neću sad konkretno da formulišem, ali da se da obaveza Vijeću ministara BiH da obezbijedi mehanizme kojima bi se omogućilo praćenje ekonomski pokazatelja na nivou zemlje kako bi odluke ili saglasnosti na ratificiranju dokumenata donosili na pravi način, tj. odgovorno.

Drugo moje zapažanje, ili primjedba na ovu informaciju je, na stranici 4. ove informacije se kaže da bi ostala u kategoriji zemalja, BiH, misli se koje nisu visoko zadužene, iako ne znamo je li ona u kategoriji zemalja koje su visoko zadužene, jer nemamo pokazatelja da to vidimo, jer i pola milijarde zaduženosti je veliko ako nemate izvoza, ako nemate bruto društvenog proizvoda dovoljnog da ga vratite, a mi imamo 1.750.000.000. Znači, ovdje stoji da bismo ostali u kategoriji zemalja koje nisu visoko zadužene, zauzimanje novih kredita BiH će u narednom periodu morati da obezbijedi stope privrednog rasta koje će biti veće od stope rasta zaduženosti zemlje i da stalno održava harmoniziran odnos duga i privrednog rasta. Ovo je konstatacija koju je nama Vijeće ministara BiH, odnosno određeno ministarstvo nadležno za ovo, kaže... Mi bismo morali kao odgovoran Parlament da vidimo kako mi ovo možemo obezbijediti, a naše Vijeće ministara BiH, a ja volim zvati vlada iako nije u Ustavu nazvano vlada, bi, ako je odgovorna vlada, trebalo da ovo sagleda i kaže. Inače, svako dalje zaduživanje je na veresiju. Ne prihvatam takav način rada i moje razmišljanje je da bismo mi morali prići odgovornije radu, tako što ćemo svojim programom rada, a i Vijeće ministara BiH svojim programom rada, predvidjeti da uradimo strategiju privrednog razvoja koju mi nemamo, a prethodnica toj strategiji je analiza za koju smo ovdje tražili da dobijemo osnovne pokazatelje, ekonomske pokazatelje, odnosno informaciju o ekonomskim kretanjima u zemlji, pa da povodom te informacije vidimo kakvo nam je stanje. Parlament je prihvatio da tu informaciju raspravljamo, ja bih samo zamolila da ta informacija što prije ugleda svjetlo dana. Nije samo Parlament, prihvatilo je Vijeće ministara BiH da takvu informaciju da. Znači, moje su dvije sugestije. Jedna je da moramo obezbijediti, odnosno da trebamo obezbijediti, ako ćemo odgovorno da radimo, praćenje pokazatelja na nivou zemlje, jer se zemlja zadužuje i drugo, što je ključnije pitanje, suštinskije, to je da mi obezbijedimo ovo što nam se ovdje kaže sposobnost da uzimamo nove kredite, tako što ćemo sagledati gdje smo i utvrditi strategiju razvoja koja će obezbijediti takav rad da možemo vraćati nove kredite.

MIRKO BANJAC

Hvala lijepa.

Poslanik Kadić ima riječ.

RASIM KADIĆ

Dame i gospodo, iako je u međuvremenu na sjednicu došao dopredsjedavajući Vijeća ministara BiH, ja bih, ipak, iskoristio priliku da kažem da je predsjedavajući Predstavničkog doma 24. ovog mjeseca poslao pismo kopredsjedavajućim Vijeća ministara BiH, poslao im precizan operativni plan rada na realizaciji Programa rada Predstavničkog doma, sa obavezom za dostavljanje materijala po svakoj predviđenoj tački dnevnog reda. U ovom trenutku je potpuno izvjesno, što se moglo i očekivati, da Vijeće ministara BiH, ja bih rekao još uvijek ne može da ponudi prijedloge zakona i akata za Parlament, što bi se moglo možda i logično očekivati, ali ono što ja želim da vrlo otvoreno kažem je sledeće. Ako smo četiri godine čekali ili tri godine čekali da ovaj Predstavnički dom PSBiH konačno usvoji Program rada sa, da ga usvoji konsenzusom, onda mi se čini, bit ću vrlo decidan, Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH ne može biti talac Vijeća ministara BiH. Mi ne možemo biti taoci Vijeća ministara BiH u ovom trenutku kada postoji politička saglasnost da na dnevni red idu, između ostalog, i ovakve tačke dnevnog reda, a posebno zakoni. To je prvo.

Drugo, podsjećam Kolegij da su četiri poslanika ovog doma prije nekoliko mjeseci na bazi Poslovnika zatražili posebno zasjedanje Predstavničkog doma o ekonomskoj i socijalnoj politici u BiH u 2000. godini. Nažalost, to još nije došlo na dnevni red. Ali ovom prilikom ja bih želio da ohrabrim Vijeće ministara BiH, vlade oba entiteta da idu ka sveobuhvatnoj informaciji o ekonomskoj i socijalnoj politici u BiH iz njene nadležnosti i mjerama koje će prihvatiti Predstavnički dom PSBiH i koje će onda biti, na izvjestan način, posao i za Vijeće ministara BiH.

Treće, iako smo mi prihvatili da danas na dnevnom redu raspravljamo o ovom materijalu, čini mi se, i pridružio bih se kolegici Muminagić, činjenica da o ovome nisu raspravljala radna tijela i činjenica da danas nismo imali uvodno obrazloženje povodom ove tačke dnevnog reda da bitno reducira naše mogućnosti na današnjoj sjednici. U tom pogledu ja bih želio da samo dam 2 ili 3 komentara, prvo pitanje je

1. Može li BiH obezbijediti takvu stopu privrednog rasta koja će ići iznad stope zaduženosti zemlje?

Druga stvar koju bih želio da pitam i čini mi se da to ima potrebe da se posebno o tome raspravlja je pitanje sukcesije imovine bivše Jugoslavije kao nečega što je proces u kojem BiH nesumnjivo ima svojih, ja bih rekao, i pluseva i minusa i što bi moralo da uđe u neku vrstu ukupnih odnosa zaduženosti, odnosno naplativosti BiH kao države i

Treće, u ovoj informaciji, u njenom tekstualnom dijelu, kaže se da postoji ohrabrujući trend automatskih transfera entiteta ka državi BiH, kao otplatiocu dugova po osnovu potpisanih ugovora, odnosno zajmova, kredita o zaduženju.

Ja bih ovom prilikom želio da, kada već imamo dopredsjedavajućeg Vijeća ministara BiH i, ukoliko se bude javio, da Vijeće ministara BiH upitam i da ohrabrim političke subjekte u zemlji ka uspostavljanju direktnih mehanizama finansiranja BiH u onoj mjeri u kojoj je to u ovom trenutku moguće i prihvatljivo, jer mi se čini da raste

politička volja i u entitetima i u državi BiH da država BiH ima svoje izvorne prihode i da uspostavlja tzv. izvorne državne prihode u mjeri u kojoj je to moguće.

NIKOLA ŠPIRIĆ

Dame i gospodo, ja mislim da kod svih demokratski razvijenih zemalja, kada se na dnevnom redu njihovog parlamenta nađe ovako bitna problematika kao što je zaduženost i politika duga države prema ostalim državama da se vode žučne i stručne polemike. Kad imamo informaciju nismo spremni raspravljati. Kad nemamo informacije, onda zahtijevamo da imamo informaciju i postavlja se pitanje koliko smo mi kao poslanici, u suštini, u stanju da uđemo u problematiku da bismo Ministarskom vijeću BiH dali korisne sugestije vezano za problem koji je na dnevnom redu. Kada se, i koliko me pamćenje služi, mi smo počesto tražili da nas Ministarsko vijeće obavijesti o načinu zaduživanja BiH, o stepenu dospelosti obaveza, načinu otplate itd., i ja mislim da ćemo mi još dugo u BiH morati voditi rasprave o načinu zaduživanja, stepenu zaduženosti i kada će uopšte BiH biti u stanju da dođe u poziciju samoodržive ekonomije o kojoj tako žučno raspravljamo i na šta nas predstavnici međunarodne zajednice upozoravaju. Na bazi onoga što piše u Informaciji, ja moram da kažem da je, dakle, na bazi ovih informacija BiH prezadužena država. Na to upozorava podatak koji kaže da samo u posljednje četiri godine, od 1995. do 1999., od godine potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma, dug BiH nadmašuje preko 50% predratnog duga BiH, dakle, duga koji je stvaran 45 ili 50 godina iako znamo kako je međunarodna zajednica i na koji način pokušala da pomogne BiH na način otpisivanja pojedinih kreditnih zaduženja.

Druga stvar na koju želim da skrenem pažnju jeste da nakon četiri godine od uspostavljanja mira mi ne znamo koliki je bruto društveni proizvod BiH, kakva je platno-bilansna pozicija zemlje, kretanje izvoza i uvoza. Postavlja se pitanje ko će nam napraviti takvu analizu. Nije valjda da neko očekuje da će međunarodna zajednica dolaziti sa tim papirima ovdje poslanicima na sto i nije tačno da se ne može doći do takve analize, nego se moraju uz tijesnu saradnju sa Centralnom bankom BiH ukrstiti informacije koje su usklađene i za entitet RS i entitet Federacije BiH, što znači da se može doći do jedne cjelovite analize na nivou BiH. Postavlja se pitanje zašto se to ne radi i zašto tu analizu nemamo.

Na strani, čini mi se tekstualnog dijela, strana 4. se kaže "da bi ostala u kategoriji zemalja koje nisu visoko zadužene", možete misliti hipotetičke pretpostavke, za uzimanje novih kredita, BiH će u narednom periodu morati da obezbjeđuje stope privrednog rasta koje će biti veće od stope rasta zaduženosti zemlje i da stalno održava harmonizovan odnos ove dvije kategorije". Postavlja se pitanje koje su to stope privrednog rasta koje obezbjeđuju takav odnos i koji je to nivo zaduženosti BiH i kako uopšte te dvije bitne kategorije dovesti u harmoničan odnos i ko je opet zadužen da definiše strategiju zaduživanja ili duga BiH. Znamo li mi uopšte koji organ u BiH treba da izađe pred poslanike i kaže strategija zaduživanja BiH je takva i takva. Da bismo došli u tu situaciju, moram da vam kažem da ono što ja čitam, ono što dođe do mene da pročitam, a skoro sam čitao jednu fantastičnu analizu koju su pisali predstavnici međunarodne zajednice u kojoj se kaže: "Ukoliko se međunarodna zajednica malo izmakne ili oslabi pomoć međunarodne zajednice, prijeti kolaps kompletne države BiH u ekonomskom smislu". Izgleda da je toga svjesna međunarodna zajednica, ali najviši državni predstavnici BiH nisu svjesni toga, jer misle da će međunarodna zajednica pokazivati neograničeno strpljenje u doniranju BiH. Ono što mene kao poslanika brine jeste da mi nemamo analizu

utrošenih sredstava i da li je nivo doniranja i kreditnog zaduženja BiH doveo u situaciju da imamo pozitivnu stopu privrednog rasta koja garantuje da će BiH ući u bolju ekonomsku budućnost. Ono što po mom viđenju karakteriše privredno sistemski i ekonomski ambijent BiH jeste sledeće.

1. Međunarodna zajednica, moramo biti iskreni, ispoljava izvjesnu nervozu vezano za ono što radimo na nivou BiH i, dakle, njena oba entiteta.

2. Ne izgrađuje se samoodrživa ekonomija u BiH. Još uvijek postoje političke strukture koje se isključivo održavaju na vlasti zahvaljujući nesebičnoj pomoći međunarodne zajednice, ne bih to da li u kreditnom ili u donatorskom odnosu. Visok nivo korupcije u BiH ne daje nam za pravo da očekujemo bezrezervno i kreditnu i donatorsku podršku od međunarodne zajednice. Strategija, stagnacija opšteg privrednog rasta, ako se napravi kvalitetna analiza je na nivou kompletne BiH i njenih entiteta. Velika nezaposlenost, proces tranzicije ili privatizacije je tek načet problem u BiH, moramo biti svjesni da ti procesi ne idu željenim tempom, a da bi išli, mora se očekivati nešto snažnije kreditno zaduženje BiH i njenih entiteta i, na kraju, moram da kažem da samo realizacija Aneksa 7. Dejtonskog mirovnog sporazuma, po proračunima koje smo radili u okviru Ekonomskog instituta Ekonomskog fakulteta u Banja Luci, ali samo za RS, da se poštuje volja ljudi da se vrate, da se svako vrati na svoje ognjište koštala bi 4 milijarde maraka, što će reći preko 2 milijarde dolara. Ako se uključi BiH, to je negdje blizu 10 milijardi maraka. Zar stvarno neko misli ovdje, ne mogu da shvatim da postoje ljudi koji misle da će međunarodna zajednica dozvoliti sebi luksuz da sa pet ili preko pet milijardi dolara uđe u tako ozbiljan projekat ukoliko domaći, politički državni ambijent ne bude davao barem signale međunarodnoj zajednici da će ta sredstva jednog dana biti vraćena onima koji kreditiraju ili koji doniraju? Ono što meni posebno smeta jeste da mi u Parlamentu, usvajajući budžet, nismo izdvojili dinara za vlastitu nauku. Ko treba da definiše strategiju zaduženja ili strategiju novog duga BiH? Gospodo, naučni instituti, naučne kuće, ne poslanici, ne članovi Predsjedništva BiH, ne Ministarsko vijeće BiH, ima li većeg razloga ili boljeg razloga da ovo Predstavničko vijeće donese danas odluku da će dva instituta, jedan, recimo iz entiteta Federacije BiH, jedan iz RS, da se separatno obradi nivo duga i entiteta i BiH u cjelini, da ćemo platiti tako istraživanje i da će to biti jedna stručna podloga, rasterećena političkih špekulacija i međusobnih podmetanja? Može li država koja je zapostavila vlastiti naučni potencijal očekivati da ne bude zadužena, da ima visoku stopu privrednog rasta i sve ono što se očekuje od nas? Ubijeden sam da ne može. Ne može međunarodna pamet, i kad bi htjela, da pokrije ovo o čemu ja govorim. Zato vas molim da danas idemo iz ove rasprave sa sugestijom da se pristupi izradi projekta analiza postojećeg nivoa zaduženosti BiH sa projekcijom mogućnosti novog duga. Da jasno međunarodnoj zajednici kažemo kada će BiH, ukoliko se, projekt je takav i takav rast, biti u stanju samoodržive ekonomije, kada će BiH biti u stanju da bez novih kredita vraća stare kredite.

MIRKO BANJAC

Hoćete li Vi privoditi kraju?

NIKOLA ŠPIRIĆ

I hoćemo li uopšte biti u toj situaciji, to je ono što fali ovakvim raspravama i ovakvim analizama. Hvala vam lijepa, a ovaj prijedlog koji sam dao stavljam na glasanje,

da vidimo u kakvoj smo u situaciji da podržimo nauku BiH, kroz istraživanje, naravno, a ne donatorsko.

MIRKO BANJAC

To kad bude budžet, ja ću prihvatiti jedan takav stav, dajte Vi prijedlog Sekretarijatu.

VITO RAKIĆ

Gospodo predsjedavajući, kolege i kolegice poslanici, mi sigurno danas imamo jedan veoma važan materijal za BiH i za ukupnu privredu i ukupno projektovanje razvoja BiH. Ako gledamo naše zaključke i ono što smo tražili, mi smo u suštini i dobili. Nismo dobili određene kvalifikacije zato što ih nije bilo moguće dati iz raznoraznih razloga. Mi danas sigurno, na bazi ovih podataka, ne možemo izvršiti klasifikaciju i reći da je BiH prezadužena, zadužena ili nedovoljno zadužena. Mi imamo dug, ja bih ga nazvao predratnim, koji je toliki koliki je i koji su entiteti prihvatili, praktično, bar u RS, kao obavezu budžeta. Znači, ušli smo u jednu dosta tešku situaciju sa tog stanovišta, ili niz privrednih subjekata, a to je vjerovatno bio jedan uslov u pregovorima sa ovih sedam glavnih kreditora da država preuzme obaveze i nismo takav jedan materijal, kad smo usvajali budžet BiH za ovu godinu, dobili jasnu klasifikaciju za RS i za Federaciju BiH, tačno po privrednim subjektima koliki je dug pojedinog privrednog subjekta, ali sve se to nalazi u ovom iznosu od 1.164.000.000 dolara. Dug od 584.000.000 dolara koji je nastao od 14.12.1995. godine je veoma bitan sa daljeg stanovišta kako vraćati taj dug i u šta se on ulaže, da li se postižu efekti sa tim kreditima, oni koji su predviđeni. Ja ne kažem da nije važan dug i ovaj, on je veoma važan, veliki je, od 1.164.000.000, ali vidjeli ste tamo da su postavljeni još određeni uslovi u zavisnosti od bruto nacionalnog proizvoda, kolika će biti kamata, kako će se dalje klasifikovati, itd. Šta sam htio da kažem? Za mene bi bilo veoma bitno, je li se iz ovog materijala jasno vidi do 2039., u svakoj godini koliki su anuiteti i kolike su kamate. Rekao sam iz nedostatka niza podataka, a koliko znam eksperti Svjetske banke kontrolišu i jedan budžet i ova dva budžeta i utvrđuju određene proporcije na bazi bruto proizvoda jednog i drugog entiteta, je li moguće dalje zaduženje i kuda ide zaduženje, da kažem, jednom entitetu i drugom entitetu i kuda ide zaduženje ukupno BiH.

Međutim, ono što mi svi ovdje želimo, želimo da vidimo jednu viziju i da ne pričamo samo o samoodrživoj privredi kao jednoj političkoj floskuli, nego da stvarno možemo na bazi određenih podataka osjetiti kojeg dana će biti ta kriva na nekom presjeku odakle će krenuti ta samoodrživa privreda. Zato bih ja molio još nekoliko podataka da se pripremi da bi se moglo o svemu ovome razgovarati.

Od ovih 584.000.000, ne govorim o onih 1.164.000.000, opet zato što smo dobili jasnu strukturu ko je zadužen i kad je zadužen, znači, koliko je uloženo u privredu, koliko je kredita uloženo u infrastrukturu, pod infrastrukturom mislim električna energija, putevi, željeznice, telekomunikacije, koliko je kredita uloženo u neprivredne djelatnosti, bolnice, škole i slično i koliko je kredita uloženo, odnosno, primljeno za subvencije budžetu. Mislim, ako izvršimo tu klasifikaciju kredita po ta četiri osnova, jasnije možemo vidjeti, bez nekakvih zaključaka, i sami u šta se ulaže i koje efekte, praktično, očekujemo. Prema tome, ja mislim da ovaj materijal koji smo dobili je uslikao jednu sliku, bez određenih zaključaka koji se sigurno mogu dati, ali uz više truda i rada i na bazi onog što je

definisano makroekonomskom politikom u jednom i drugom entitetu i da se na bazi tih prognoza daju određene prognoze i klasifikacije.

ZLATKO LAGUMDŽIJA

Cijenjene kolege, dame i gospodo, dragi prijatelji, ja bih želio samo nekoliko riječi da kažem, koliko poslovničko vrijeme omogućava, naglašavajući da ovo što ću reći je samo mali vrh ledenog brijega od onoga što bi trebalo reći na ovu temu i nadam se da ćemo imati prilike kad dobijemo informaciju na način na koji smo se dogovorili na početku rada. Ja prvo predlažem da se u načelu dogovorimo da nam Vijeće ministara BiH da jedan materijal koji bi odražavao sva ova pitanja koja su ovdje spomenuta, od pitanja koja je upravo spominjao kolega Rakić, kolegica Muminagić, kolega Špirić, kolega Kadić i da ne pobrajam sve one koji se eventualno jave. Očekujemo da, ipak, dobijemo jednu mnogo, mnogo potpuniju informaciju, ne zato da bismo bili dobro informisani, nego da bismo eventualno mogli da uradimo da ovo sve skupa izgleda malo drugačije. Mi ovdje imamo, vrlo jasno je rečeno, da 2039., po obavezi toj i toj, za kamate ćemo dati toliko i toliko zarez toliko. Međutim, to jeste jedna informacija koja vjerovatno za Parlament u ovom trenutku je bitna kao informacija kolika je trenutno temperatura na južnom polu, pojasu 420 metara od pola. Dakle, ništa sa njom ne možemo, vjerovatno je hladno i to svi znamo, ali, objektivno, to ništa ne znači. Mi, nažalost, ne znamo kakve će ekonomske okolnosti biti ne 2039. nego kakve će biti za godinu ili bar tri godine kako se ozbiljno planira u ozbiljnim zemljama. Mislim da se svi slažemo da ova informacija i, podsjećam vas, i razlozi zbog kojih smo mi ovu informaciju tražili da se do nje dođe, ne zato što je eventualno problem apsolutna visina iznosa duga, nije to problem, problem je ekonomska perspektiva koja se gradi na bazi duga koji imamo i odnose koje, meni je žao što gospodin Beri, drago mi je što će doći kasnije. On je nedavno imao jedno jako dobro izlaganje upravo o budućnosti ekonomije BiH i da smo to uvodno izlaganje podijelili kao materijal ovdje, vjerovatno bi neka pitanja nova se nametnula. Naime, radi se o tome da problem ove zemlje, ekonomski problem nije sam iznos našeg duga, nego sve ono o čemu mi sada razgovaramo govoreći o dugu. Želio bih, također, da vas zamolim da sljedeća informacija, tehnički, sad tehnički govorim, ne bude ovakva kakva je ovdje. Ako je neko probao da čita i da prati ovo što ovdje piše, ja ne znam kako je uspio da se probije kroz ovo. Ovo su informacije na način, ja ne kažem da je ovo smišljeno urađeno, ali način na koji je ovo dato je u stvari ponukalo svakoga da ovo ne čita. Nečitljivo je, čak do toga da je tehnički loše kopirano. Ovdje imate referentne brojeve nekog kredita za koje, mislim, ne zna osim ljudi koji se time bave niko čemu to služi i šta to sve skupa znači. Ja bih, također, želio da upozorim na to da smo mi prije skoro, ja se više ne sjećam, prije neka dva mjeseca, možda čak i više, kad smo govorili o Programu rada, odnosno mnogo ranije, također prije pola godine smo ovdje tražili da se ova informacija slična da. Mi smo dobili ovdje informaciju, ali žao mi je što gospodina premijera Federalne vlade nema, izašao je, on je baš pitao gdje je ta informacija kad ste je dobili. Kao što su mnogi dobili, eventualno u pošti, zatureno im je u zadnjih par dana. Ova informacija, ovdje piše, je napravljena od strane Vijeća ministara BiH 16.9.1999. godine, znači, prije dva i po mjeseca, a mi smo je dobili prije dva i po dana. U principu, to nije način na koji se radi. Vijeće ministara BiH je znalo da ima obavezu od Parlamenta da se ova informacija dostavi ranije. Nije kriv Sekretarijat, ne treba pitati sad gdje je kad je lijevo, desno jer se vidi da je u Parlamentarnu skupštinu BiH došlo 24.11., to se vidi žig ovdje. Znači, od 16.09. do 24.11. je išlo od Vijeća ministara BiH do Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH. Da je dobijeno ovo prije dva mjeseca, vjerovatno bi mi danas razgovarali na drugačiji način ovdje. Mi smo htjeli, inače, da o ovome organizujemo neke ekspertne

rasprave šire u okviru institucija i klubova koje mi imamo kao politička partija, jer je ovo suviše stvari da bi se dozvolilo da završe ovako na jednoj parlamentarnoj raspravi kao što je ova.

Što se tiče konkretne Informacije, želim da se odgovori u ovom materijalu koji očekujemo na nekoliko pitanja. Ovdje je vrlo jasno rečeno da aranžmani koji se tiču Pariškog kluba su toliki i toliki, međutim, također se ovdje u jednoj fusnoti blago kaže da podaci koji se odnose na neke zemlje nisu potpuni, a da podaci koji se odnose na neke treće zemlje ne postoje, odnosno da nemamo informaciju. Ako i nemamo, trebalo bi odgovoriti, ako se kaže da ne raspoložemo podacima vezanim za Pariški klub koji se tiču, recimo, obaveza prema Velikoj Britaniji ili Kanadi ili Japanu, treba odgovoriti zbog čega je to tako da se, ipak, vjerovatno ima objektivnih razloga zašto je to tako.

U ovoj informaciji se može pročitati da u okviru regulisanja svojih predratnih zaduženja, BiH je do sada sklopila aranžmane sa Svjetskom bankom i da su sva predratna zaduženja regulirana, kako ovdje kaže, tri konsolidaciona kredita a.b.c. što su, pretpostavljam, radni nazivi tih kredita, što je sasvim logično da se kreditima daju radni nazivi. Međutim, iza kredita a.b.c. stoji da se ovdje, pod navodnicima kaže, radi o velikom zajmu, pošto je riječ velikim stavljena pod navodnicima, ja ne shvatam da li se to misli da je, u stvari, zajam mali, jer iza toga se kaže da taj zajam iznosi, nisam mogao vjerovati, oko 600.000.000 dolara i to je jedan od tih, valjda, konsolidacionih aranžmana koji se zovu a.b. i c. Također se ovdje jasno može vidjeti, mada ćemo mo to otplaćivati tek tamo nekad, ako bog da lijepe sreće, pa se to bude otplaćivalo bez problema sa rokom otplate 30 godina i grejs periodom od 5 godina sa promjenjivim kamatama, ispostavlja se da mi, bez obzira što je to za 30 godina, da mi u ovoj godini smo već platili 17 i po miliona dolara i da ćemo, takođe u ovoj godini, da platimo još 17 miliona dolara, a prava gužva je tek za 30 godina. Mislim da to nije loše da se o tome nešto malo više kaže poslanicima da bismo o tome razgovarali.

Također se u ovoj informaciji kaže da je sa Londonskim klubom povjerilaca sklopljen povoljan aranžman u šta ja uopšte ne sumnjam, gdje ukupni dug reduciran i podijeljen, kako se kaže, na dva dijela, temeljni i opcioni. Odmah se zatim lijepo kaže da temeljni dug će se otplatiti tek za 20 godina i grejs period od 7 godina pri čemu se za ovaj opcioni, pošto je opcija, ništa ne kaže, vjerovatno ima više opcija, pa bi o tome, također, trebalo nešto da se kaže.

Mislim da je jako dobro da se u ovoj informaciji našlo nekoliko konstatacija koje vjerovatno govore o očaju u kojem se nalaze ljudi koji su ovo pravili. Ja potpuno razumijem taj očaj koji je prirodan, ako vi treba da date ocjenu o stanju makroekonomskom, naročito o makroekonomskim perspektivama zemlje, a nemate elementarne podatke o tome. Mislim da je ova konstatacija, sa 4. strane u prvom, odnosno drugom pasusu naročito, koja govori o tome da ukupno zaduženje BiH i stope servisiranja vanjskog duga je vrlo teško dati, jer to je ofimizam, ne može se dati na relevantan način, jer ne postoje egzaktni makroekonomski podaci za cijelu državu koji su neophodni za ovu analizu, ljudi nam pošteno kažu da ih ne mogu dati. Pretpostavljam da bismo na bazi ove rečenice trebali da nešto damo, neki zaključak sami sebi ili da damo neki zadatak sebi kako da se dođe do ovoga, da se napravi neki program mjera ili da se kaže koje su to mjere da se ubuduće do ovoga ne dolazi. Vi znate neku veće neko je, baš sam gledao na televiziji, kako je sav sretan bio zato što nam se zemlja ne nalazi na listi Svjetske banke sa stanovišta korupcije, vjerovatno zbog toga što nas i ne mjere ljudi. Problem ove zemlje je

što u svim tabelama nas nema, nema nas. Problem je, kolega Tomiću, ja ne sumnjam da ima odgovor i na ovo i vjerujem da će se on naći u Informaciji za koju je zaključeno na početku da će se dati, ali objektivno gledano, iz ovoga proizilazi masa sličnih primjera u koje možete da vidite, bilo koja relevantna publikacija, imate specijalizovane časopise koji govore o centralno-istočnoj Evropi i njihovim ekonomijama, svi relevantni instituti koji se bavi centralno-istočnom Evropom sad prave sumu ovih prethodnih tranzicijskih perioda, 10 godina od pada Berlinskog zida, ni u jednom od njih nema BiH, dakle, nas nema, nismo mjereni, a pošto nas drugi ne mjere, ne mogu nas nigdje ni spomenuti i to je problem pred kojim ne možemo zatvarati oči. Ja mislim da je ova informacija dobro došla da ona nas ponuka da vidimo kako da se mi sami sa sobom mjerimo.

Također se ovdje kaže da se očekuje da će nominalna visina vanjskog duga rasti u narednom periodu i onda se navode faktori. Ja ne bih želio čitati ovdje ove faktore, svi ste ih pročitali, vjerovatno, svaki od ovih faktora zahtijeva odgovarajuću, ako ništa, konstataciju. Šta nam je činiti da ovi faktori budu drugačiji? Ovdje se, takođe, u Informaciji kaže da bi zemlja ostala u kategoriji zemalja koje nisu visoko zadužene, za uzimanje novih kredita, BiH će u narednom periodu morati obezbijediti stope gospodarskog rasta koje će biti veće od stope rasta zaduženosti zemlje i stalno odražavati harmoniziran odnos duga i gospodarskog rasta. Kolega Kadić je upravo postavio ovo kao jedno retoričko pitanje, mada ovdje u ovom pasusu postoji odgovor koji je, također, retorički odgovor. Da bi ostala zemlja, mora biti tako. Nama to ne treba, mi to znamo, to je akademska rasprava. Nama ovdje treba šta će se uraditi, da li se išta planira uraditi ako se već misli da se može uraditi? Mislim da ovaj pasus zahtijeva odgovor od Vijeća ministara BiH. Također, ovdje je vrlo, mislim da je velika, da kažem, kvalitet ove informacije, tačka 2. koja govori o servisiranju obaveza i planu servisiranja obaveza, jer se ovdje vrlo hrabro otvaraju teme koje su, u stvari, možda kapitalne. Pitanje je ko će sve ovo da vraća, to za 30 godina ili 2039. godine. Ovdje se vidi da je napredak napravljen u odnosu na 1996. i 1997. i da je data ovdje jedna ocjena da je tijekom 1998. napravljen određeni, citiram, "pomak ka uspostavljanju sustava automatskog transfera entiteta na državni račun". Postavlja se pitanje, šta je urađeno 1999. i koja je perspektiva ovoga i, u krajnjem slučaju, treba postaviti odgovor, treba makar postaviti pitanje. Da li se ovo misli ubuduće rješavati uvijek na ovaj način i šta nam međunarodne finansijske institucije kažu o ovim mehanizmima? Također bih predložio, pošto ovdje stoji, na kraju, zadnji dio Informacije koja je vrlo hrabro stala na 4 i po strane, da u nedostatku izvornih prihoda države, ovaj sustav treba i dalje razvijati, kako ne bi došlo u pitanje izvršavanje obaveza BiH prema međunarodnim povjeriocima. Ovdje se govori na koji način to treba uraditi. Mislim da ovaj zaključak, ovaj pasus treba na odgovarajući način nam reći da li je to, da li se očekuje da će to biti urađeno i, ako neće, ili ako postoje problemi, koji su problemi.

Želim skrenuti pažnju da masa pitanja koja sam ja očekivao da će se naći u ovoj informaciji već postoje u drugim dokumentima koji nemaju nikakve veze sa nama. Naime, ja očekujem od Vijeća ministara BiH da nam odgovori u ovoj informaciji koji je projektovani dug zemlje u naredne 4 godine ili pet godina ili do 2003. godine, tim više što je projektovani dug u materijalu s kojim je Vijeće ministara BiH otišlo u maju na donatorsku konferenciju, istina, to nije materijal Vijeća ministara BiH nego Evropske komisije i Svjetske banke, tu stoji da je projektovani dug u 1999. godini 3,18 milijardi, međutim, ovdje se vidi u ovoj Informaciji da je naš dug, kako ugovorenih tako i angažiranih, mnogo veći od onog koji je projektovan, ne tako davno, u maju ove godine.

Takođe se može vidjeti da je angažirani dug veći od onog koji je važio u maju za reda veličine preko 100 miliona, što, bojim se da je, ipak, malo znatna cifra u našim uslovima, također, mislim da Informacija treba da nam da odgovor na pitanje koliki će procenat duga u odnosu na GDP da bude u nekom periodu od 3-4 godine, ili očekivani da bismo znali šta to mjerimo.

MIRKO BANJAC

Ja Vas molim da privodite diskusiju.

ZLATKO LAGUMDŽIJA

Privodit ću diskusiju. Privodeći diskusiju, želim skrenuti pažnju da ima još masa pitanja od kojih očekujem da nam odgovor da Vijeće ministara BiH u svojoj informaciji u kojoj nam se daju finansijske potrebe, trgovinski deficit ili suficit, ukoliko se o njemu radi, stranim direktnim ulaganjima i o servisiranju duga kao procentu izvoza, elementarna stvar, kao neka u vidu projekcije za narednih 4-5 godina, da bismo mogli na bazi toga donositi odgovarajuće zaključke. Privodeći diskusiju, ja bih Vas zamolio, gospodine predsjedavajući, da se podsjetite i sami da u tački c)10, za razliku od tačke c)11 u našem programu rada, tačka c)11 Informacija o ukupnom zaduženju koju imamo sad na raspolaganju, podsjeća na tačku c)10 koja kaže da ćemo imati u decembru, od strane Vijeća ministara BiH, pripremljenu realizaciju međunarodnih kredita kao i kredita koji se koriste po osnovi donatorskih konferencija. Pošto već imamo tu informaciju u pripremi da, onda, povodom te informacije pokušamo dobiti odgovor na pitanje koja gospoda iz Vijeća ministara BiH smatraju da ne trebaju staviti u Informaciju o zaduženju BiH, ali pitanja koja sam adresirao, u svakom slučaju, očekujemo na njih odgovore sada da bismo napravili jednu stvar, a to je da bi ti dugovi koje pravimo bili u funkciji ekonomskog oporavka koji na ovaj način, želim skrenuti pažnju, na ovaj način vozimo jednu tešku i hladnu zimu iz koje, ne radi se o tome koliko ćemo biti zaduženi, nego se radi o tome da ćemo na proljeće biti pred ekonomskom katastrofom, imajući u vidu ovo što sada se dešava. Molim vas, upozoravamo sami sebe svi još jednom da je na pomolu ekonomski kolaps BiH.

MIRKO BANJAC

Poslanik Branković, pa dopredsjedavajući Savjeta ministara BiH, gospodin Tomić.

NEDŽAD BRANKOVIĆ

Uvaženi predsjedavajući, kolege i kolegice, dragi gosti, kažu da je umjetnost subjektivan odraz objektivne stvarnosti. Vođenje politike i diskusija vjerovatno su neka vrsta umjetnosti i one su subjektivno odraz objektivne stvarnosti u našim prilikama, tako da, vjerovatno, koristeći ovu Informaciju o zaduženosti BiH koju smo dobili od Vijeća ministara BiH, zavisno od subjektivnog odnosa prema ovom materijalu, ovu informaciju možemo analizirati i posmatrati sa najmanje hiljadu strana. Ja bih lično u ovoj informaciji mogao zaista naći dosta primjedbi i postaviti dosta pitanja. Međutim, kao poslanik ovog parlamenta, ne želim ulaziti u podatke, u tabele, u sve ove projekcije obaveza do zadnjih godina vraćanja ovih kredita, jer mislim da je ovo posao eksperata i, s druge strane, više ću govoriti o tome šta smo mi kao ovaj dom, kao poslanici ovog doma ispustili da uradimo i nismo uradili, a trebali bismo uraditi da bismo mogli sa punim pravom postavljati pitanja onima koji nam podnose ovu informaciju.

Ja bih više volio da mi sebi postavimo pitanje kako da pređemo put od ove informacije da ona postane jednog dana izvještaj. Zašto to govorim? Ja, kao poslanik, imao bih puno pravo da ljudima u Vijeću ministara BiH postavljam pitanja ukoliko smo im postavili zadaće. Mi, kao Parlament, kao Predstavnički dom PSBiH, zadaće Vijeću ministara BiH treba da postavljamo putem jasnih politika u bitnim oblastima života ove države, kako tekućeg života tako i projiciranje budućnosti i ekonomskog opstanka ove države. Ja bih, prije svega, kritiku uputio nama, a možda na neki način inicirao, jer prilika postoji da Parlament iskoristi svoja prava i da da dvije osnovne poluge i Vijeću ministara BiH, a na takav način i ovoj državi, da ova država ima jasno projicirane puteve i tokove kako da se kreće dalje. Ta dva instrumenta koji su nama na raspolaganju u Parlamentu su, prije svega, jasno definisane politike i jasno definisane institucije koje će provoditi politike koje treba da usvoji Parlament i da putem institucija koje je postavio Parlament one budu realizovane.

Ovim diskusijama, pazite, svi mi hoćemo da imamo ekonomski progres, nekakav normalan život u ovoj državi koja je svima nama država, ali očigledno svi ne kažemo do kraja i ne priznajemo da trebamo napraviti državu koja će nam to omogućiti. Nikakva druga formula, osim toga da napravimo državu u onom kapacitetu kakav je projektovao Dejton, sigurno ne može riješiti i ova pitanja i dileme koje svi postavljamo. Jedino se razlikujemo u tome, šta mi kao metod dajemo da riješimo te dileme.

Činjenica je, iz svih ovih primjedbi, iz ovog izvještaja, pa i drugih stvari koje tražimo od Vijeća ministara BiH i dajemo primjedbe, da smo mi, kao Predstavnički dom PSBiH krivci što nismo projicirali ono Vijeće ministara BiH u kapacitetu kakav treba da prati naš rad i naše zahtjeve. Ja u tome, prije svega, vidim jedan od metoda kako riješiti ovu problematiku prelaska puta ove informacije da ona bude izvještaj. Ova država, da bi mogla projicirati hoće li godišnja stopa rasta društvenog proizvoda biti veća od obaveza prema kreditnoj zaduženosti, u svakom slučaju se može projicirati samo jasnim politikama koje treba da donese Parlament, u okviru njegovih nadležnosti koje mu je dodijelio Dejtonski ustav. Svaka uređena država, a mi to, htjeli ili ne htjeli, ćemo biti ili ove godine ili narednih godina, ukoliko idemo u okviru evropskih integracija, globalizacija, mora doći u fazu harmonizacije svojih zakona i svojih politika. Prije svega, tu treba pomenuti industrijsku politiku, socijalnu politiku, transportnu politiku, energetske politiku, jer su sve to separati u ukupnim procesima integriranja. Evropska zajednica se upravo od procesa zajednice do faze unije integrirala kroz jasnu definiciju ovih zajedničkih politika, njih provodi putem zakona koje donose parlamenti. Prvo, poluga koju mi trebamo dati našem Vijeću ministara BiH su jasno iskristalizirane i precizirane politike u oblastima ekonomije, industrije, transporta, energetike i svih bitnih imputa koji definišu kakav će biti ekonomski život u ovoj državi.

Druga poluga o kojoj sam govorio. Mi treba jasno da provedemo ono što smo na početku ove godine kazali da trebamo kapacitirati Vijeće ministara BiH, najmanje prema dimenziji naših zahtjeva, a najviše prema onome kako ono treba da bude prema Ustavu BiH. Činjenica je, a i ova današnja rasprava potvrđuje, da Vijeće ministara BiH sa tri ministarstva kako imamo u načinu funkcioniranja, kako ono funkcioniše, ne može odgovoriti svim zahtjevima njegovog svakodnevnog rada, pa recimo samo da Vijeće ministara BiH servisira rad Parlamenta BiH, ne može ni to udovoljiti, a da ne govorim o svim drugim njegovim izvršnim aktivnostima koje ima. Dajte da budemo poštteni pred nama samima, da nam jedan od zaključaka, zbog primjedbi prema ovoj informaciji, bude

da što prije donesemo novi zakon o Vijeću ministara BiH i da ono bude u kapacitetu da može objektivno izvršiti sve naloge, sve obaveze i sve naše zahtjeve koje mi postavljamo kao Parlament BiH.

NEVEN TOMIĆ

Poštovano Predsjedništvo, dame i gospodo zastupnici, ja najprije da se ispričam, u ime Vijeća ministara BiH, zbog toga što kolege iz resornog ministarstva nisu tu, ali to ste već čuli ranije i pokušat ću da dam još par dodatnih informacija vezano za informaciju o zaduženosti, ali i na neka pitanja koja su pokrenuta kroz ovu točku dnevnog reda. Naime, vjerovatno da je neko bio od resornih kolega i da je imao uvodno izlaganje, vjerovatno bi usmjerio pravac rasprave o zaduženosti u smjeru koji ova informacija daje. Naime, prije svega na Vijeću ministara BiH mi smo izuzetno zadovoljni da smo došli do ovakve informacije, jednostavno, a to su mnogi zastupnici ovdje govorili, od svih stranaka i naroda, da ustroj BiH, kad je u pitanju zaduženost i upravljanje ekonomskim tokovima, ne omogućava, da kažem tako sintetizirano, čak sintetizirano evidentiranje onoga što se dešava u BiH. Naime, od Zavoda za statistiku koji je profunkcionirao, a koji još uvijek ovisi o volji entitetskih zavoda da li će im poslati neke informacije ili ne, da li oni vrijede i trebaju za nivo BiH ili ne, do informacija o utvrđivanju duga. Kredit i pomoć Evropske investicijske banke je kasnila preko 4-5 mjeseci, a nije mali iznos 100 miliona eura u prvoj tranši, zbog toga što od entiteta nismo mogli dobiti odgovor o krajnjem korisniku, a to su bili uzeli, korisnik tog kredita je bila npr. Elektroprivreda BiH koja ima sada svoje sukcesore u postojećim poduzećima. 4 mjeseca je trajalo dok, uz pomoć malo pritiska međunarodne zajednice, velikodušno premijeri entiteta nisu potpisali to i prihvatili i mi to konstatirali ovako kako jeste. Puno je elemenata koji utiču, prije svega, na Informaciju ovdje i u tom kontekstu smatram da Informacija, ovakva kakva je ponuđena je, prije svega, dobra osnova za raspravu o nivou zaduženosti i onome što smo mi uradili. Ja bih, prije svega, se koncentrirao na ove dvije tabele, stari dug i novi dug. O tome, nažalost, nije bilo ovdje rasprave, u jednom esencijalnom smislu.

Kada se pogleda dug prema Svjetskoj banci, vidi se da je nivo starog kredita i obnovljenog kredita, otprilike isti. Dakle, kod Svjetske banke, kroz konsolidacijski zajam, a.b.c. nije postignuta nikakva redukcija duga, kao što je to kasnije postignuto kod Londonskog kluba, kod Pariškog kluba itd. što je izuzetno veliko opterećenje dalje za BiH. U tom trenutku, to je bilo prije četiri godine, to je bio jedan od preduvjeta za bilo kakve aranžmane sa međunarodnim finansijskim institucijama, bez kojih BiH nije mogla, ali bez kojih se nije mogao realizirati ni donatorski program, jer je pomoć Svjetske banke i MMF-a bio, da kažem tako, ključni i noseći dio tog projekta. Kao što vidite, Londonski klub je prepolovljen, dugovi prema Pariškom klubu, itd.

Kada je u pitanju novo zaduženje, samo još da napomenem, Vijeće ministara BiH je i sada kod zadnje rasprave *stand by* aranžmana, ja mislim da o tome treba Parlament BiH da zauzme, također, svoje stajalište, bilo stajalište da sa Svjetskom bankom se trebaju obnoviti pregovori oko, da kažem tako, repregovaranja aranžmana sa Svjetskom bankom, iz jednog prostog razloga što i Svjetska banka i MMF, zajedno sa vlastima u BiH, su bili nositelji projekta obnove i rekonstrukcije BiH i što je činjenica da na kraju ovog donatorskog perioda nismo dostigli one visine i elemente koji su bili planirani tada zajedno u tim našim programima. Prema tome, mi mislimo, i ja u tom smislu tražim podršku od Parlamenta, da je u tom smjeru nužno tražiti određene snažnije, da kažem

tako, poruke da se uđe u ponovno razgovaranje oko otpisa bar dijela kamata tijekom ratnih zbivanja u BiH, da ne govorimo o još nekim drugim stvarima.

Kad je u pitanju novo zaduženje, molim vas, ovo novo zaduženje je verificirano od strane Parlamenta BiH od A do Ž, prije svega Zakon o vanjskom dugu je donesen na ovom Parlamentu, po njemu je vršeno zaduženje i Parlament BiH je donio odluku o okvirnom zaduženju, sukladno tom programu, koje je bilo negdje oko, prema Svjetskoj banci i MMF-, 650 miliona plus ovi ostali i što je, u suštini, ispoštovano i što po strogim procedurama Svjetske banke i MMF-a ne bi moglo da se ide u dalja zaduženja bez odluke Parlamenta BiH.

O ostalim projektima je izvršena ratifikacija od strane Predsjedništva BiH i Parlamenta BiH, sukladno ustavnoj proceduri. Dakle, novi dug je odobren u cijelosti i podržan od strane Parlamenta BiH. Međutim, činjenica je da za iduću godinu BiH treba osigurati negdje oko 188 miliona maraka za servisiranje vanjskog duga što iznosi negdje oko 13% ukupnih budžetskih sredstava koji se ubiru u BiH. U ovom momentu, manje je bitno ko ih ubire, jer osnova, baza je ista, ali u pitanju su mehanizmi, da kažem tako, za ubiranje tih dugova.

Moram ovdje spomenuti još jednu stvar, a to je da ovaj dug BiH, prikazan ovdje, nije mogao biti u cijelosti prikazan i zato su to otvorene stvari, zato što su neke stvari u procesu. Mi smo sa Pariškim i Londonskim klubom zaključili okvirne ugovore, ali su sada u toku pregovori sa svakom zemljom pojedinačno oko, do u detalja, skidanja tog duga. Vjerujte da svaki dan se pojavljuju i određene nove informacije koje u BiH nisu postojale, sustav zaduživanja ne ide preko nove Centralne banke BiH, jer nova Centralna banka BiH nema tu nadležnost, a Narodna banka je bila u procesu likvidacije, tako da dio dokumentacije je raznesen u toku rata, tako da jednostavno iz tih razloga određene stvari su još uvijek otvorene.

Od najvažnijih bosanskohercegovačkih kreditora, još nisu raščišćeni odnosi, u cijelosti, sa Kuvajtom i Rusijom. S tim što s Rusijom imamo bolje stanje jer imamo i određena potraživanja od Rusije i to je ono što je u narednom periodu zadaća i rad ovog ministarstva. Međutim, ovaj dug koji je ovdje iznesen, po mojoj osobnoj procjeni, dakle, u ovom trenutku predstavlja možda 80% duga BiH. Ostatak duga je kreiran u entitetima, na nivoima županija, pa čak i općina.

BiH se nalazi u *stand by* aranžmanu. *Stand by* aranžman je finansijski protektorat za jednu zemlju. U tom *stand by* aranžmanu je jasno stavljeno do znanja da nema unutarnjeg zaduživanja BiH i zaduživanje je jedan od elemenata koji se striktno prate. Zadnji pregled *stand by* aranžmana je konstatirao da se u BiH entiteti zadužuju od komercijalnih banaka, da izdaju garancije koje su, također, zaduženje, pa čak da se prilazi sada jednom sustavu suverenih garancija izdanih od županija za stvaranje zaduženja u BiH. Mehanizme za to, nažalost, Vijeće ministara BiH, odnosno, sektor koji se bavi vanjskim dugom, ima samo kroz izvješće *stand by* aranžmana, jer to nije iz nadležnosti i u mogućnostima Vijeća ministara BiH. U tom kontekstu, ovdje se otvorilo, uz ovu raspravu o ovom zaduženju, još niz pitanja koja u suštini utiču na jednu izmjenu konstitucije i odnosa organa u BiH spram entiteta i nižih nivoa vlasti. To samo pokazuje činjenicu da ne postoje mehanizmi kojima Vijeće ministara BiH može u cijelosti upravljati ovim procesom. Ako se pročita Zakon o vanjskom dugu i ako se vidi ono što je u praksi uloga Vijeća ministara BiH je da predstavlja BiH, odnosno njene entitete na svečanosti

potpisivanja međunarodnih ugovora o kreditiranju, jer se cjelokupno ugovaranje i pregovaranje vodi na entitetima, resornim ministarstvima i nakon što entitetske vlade ili koordinacijski odbori za rekonstrukciju potpišu da su se usuglasili oko tih zaduženja, onda ti papiri dolaze na Vijeće ministara BiH, koje onda pripremi zastavice i ceremoniju potpisivanja tog sporazuma. Iz tog razloga, mislim da niz pitanja koja su kroz ovu informaciju upućena prema Vijeću ministara BiH, u suštini su upućena na pogrešnu adresu, jer mehanizmi u BiH nisu uspostavljeni sukladno pravcima prema kojima su okrenuta ova pitanja. Kao najfriškiji primjer tih odnosa, evo imam, jučer ili prekjčer sam pročitao u novinama da su se u Banja Luci premijeri entiteta dogovorili o carinskoj tarifi i carinskoj politici za naredni period itd., što je izravna ustavna nadležnost Vijeća ministara BiH. Kada sam pitao rukovoditelja sektora Ministarstva vanjske trgovine, da mi pošalje te materijale da vidim u kom smjeru da se ide, ako su se ljudi bar dogovorili, bar imamo dogovor o nečemu da idemo, on mi je rekao da ta carinska tarifa uopće nije pripremljena i da on uopće ne zna o čemu su se dogovarali. To je jedna ilustracija, ili ima još jedna bolja ilustracija, ja ne znam da li ćete je moći vidjeti, ali uzeo sam za primjer samo plaćanje akciza na alkoholna pića u Federaciji BiH. Ovo je krivulja za prošlu godinu. Ovo je krivulja za ovu godinu. U ovoj najnižoj točki, kada je ta krivulja postala jedna vodoravna crta, ovo je ovdje lipanj ove godine, datum kad je potpisan, nakon pritiska koje je Vijeće ministara BiH vršilo kada je potpisan Međuentitetski sporazum o harmonizaciji poreza, potpisan je sporazum i nakon toga prihodi su nestali. Dakle, očigledno je, kroz ova dva primjera sam rekao da ilustrujem samo i ovu situaciju koja je vezana i za zaduživanje i za dugove, kroz ova dva primjera sam ukazao da jednostavno u ovom segmentu, prije svega vođenja ekonomske politike, kreiranja zaduženja, ne postoji izgrađen sustav koji može osigurati ono šta Parlament BiH traži, odgovore na sva ova pitanja, a to je, da tako kažem, jedno kreiranje ekonomskog okruženja koje će osigurati da BiH dođe u poziciju da uredno vraća svoje dugove. Nažalost, mi ćemo biti sigurno u poziciji naredne bar dvije godine da nivo zaduženja prati nivo naših obveza, kako bi bar BiH ostala partner međunarodnoj finansijskoj zajednici u smislu stvaranja preduvjeta za nova vremena u kojima će se moći ekonomski oporavak doista okončati i BiH zauzeti ono bar projicirano mjesto koje je bilo predviđeno za 2000 godinu, a koje očigledno nismo dosegli. U tom kontekstu, ja predlažem da ova informacija o zaduženosti, ona je stvarno informacija o zaduženosti, dakle, brojke o stvorenim obvezama i iz njih, ja kažem, po meni je najvažnije ovo da ovaj dio duga prema Svjetskoj banci i MMF-u nije reducirana, nego samo reprogramiran, što uz ove obveze, evo već ovu godinu stvara, lani smo imali obveze servisiranja duga negdje oko 80-ak miliona, ove godine već 188, naredne dvije godine ide još ta linija gore, a očigledno da stupanj ekonomskog razvoja i ekonomske aktivnosti neće omogućiti to vraćanje i dajem punu podršku svima onima koji ističu ovo pitanje ekonomske aktivnosti i opstanka BiH kao ključno pitanje za sve ove druge stvari koje jesu. Zato predlažem, ako mi dozvoljavate to na kraju, da kad bude ova informacija koja je planirana za naredni mjesec o kreditima, korištenju donatorskih sredstava, mislim da bi dobro bilo da Parlament BiH isto tako razmotri jedno izvješće o ostvarenju *stand by* aranžmana sa MMF-om, koji je u suštini ekonomska politika BiH, koordinirana sa međunarodnom zajednicom i nametnuta od međunarodne zajednice, jer instrumenti kojima se sada provodi ekonomska politika, da kažem tako, okvirno na nivou BiH su *stand by* aranžman i dvije kreditne linije kroz Svjetsku banku, dakle, ova privatizacija i pijevsak.

MIRKO BANJAC

Hvala lijepa, gospodine Tomiću. Ja želim da kažem nekoliko riječi, obzirom da se niko nije javio. Gospodo, prije svega da vas pozdravim, i obzirom da ja nisam ekonomista, ali kaže ona narodna poslovice da ne moraš biti kokoš, a da znaš šta je mućak, i u tom smislu želio bih da kažem nekoliko stvari. Mislim da je Predstavnički dom PSBiH, a i Parlament BiH u cjelini dobrovoljno sebe kaznio i prihvatio drugu ili trećerazrednu ulogu kad je u pitanju zaduženje BiH i kad je u pitanju šta se događa sa tim parama koje dođu u BiH. Naravno, mi ovdje imamo ulogu, vi to dobro znate, u članu 4. pod tačkom d) da mi ratifikujemo sve te sporazume, izgleda da je ovdje potrebno imati ruku da dignješ, a vjerovatno bi se moglo nešto kvalitetno uraditi na modelovanju nekih drugih izuma koji bi dizali ruke i spuštali kad to treba i kad se to zahtijeva. Međutim, ne treba se mučiti puno, mi smo to sami htjeli, samom činjenicom da smo prihvatili da se ono što se nama upućuje zove informacija. Informacija, gospodo, ide onom da shvati što može i koliko zna i da prihvati k znanju pa bilo mu dobro, milo ili krivo, tako mu je kako mu je. Zbog toga mislim da više nikad Parlament BiH ne bi trebao u ovoj oblasti da prihvata ničije informacije nego izvještaje, jer ako mi dajemo saglasnost na ratifikaciju, onda valjda Parlament BiH mora da usvoji izvještaj o onome šta se dogodilo sa sredstvima koja su došla na takav način, našom ratifikacijom. Važno je za građane BiH, a mi stalno se kunemo kako smo njihovi predstavnici, građana i naroda, za njih nije važno kakvi su nam izvještaji, kakve su nam informacije, nego kako se to odražava na život, pa bi bilo dobro da znamo i da javnosti kažemo koliko je para došlo, gdje su utrošene i koliko je to uticalo na ekonomsko osnaženje BiH i u kojim segmentima, kojim oblastima života i je li to tačno, nije li to tačno, u toj mjeri je zadovoljavajuće ili nije zadovoljavajuće. Nije valjda da se ne zna da se nekim međunarodnim kreditima na području BiH kupuje i socijalni mir i da se jako malo tih sredstava nalazi u privredi za ono, što kažu naši uvaženi gosti iz međunarodnih organizacija, što se zove put ka samoodrživoj ekonomiji. E ja mislim da se tu jako malo ulaže i zbog toga ne bih mogao prihvatiti, kao poslanik, da ubuduće slušamo informacije, već bih tražio da slušamo izvještaje o kojima ćemo se mi kvalifikovano izjasniti. Hvala vam lijepo.

MIRKO BANJAC

Poslanik Kadić, jesu li to replike? Replike.

RASIM KADIĆ

Moram vam reći da sam prilično zadovoljan nastupom gospodina Nevena Tomića, kada bismo mi otvorili ozbiljnu raspravu ovdje, vjerovatno bismo čuli mnogo više nego što je on bio možda i spreman da nam kaže kada je počeo da govori za ovom govornicom. Dvije njegove izjave o tome da oni ne mogu dobiti podatke ni od jednog ozbiljnog organa, čak i one koje bi morali dobiti i drugo izjava o potpunoj nekoordiniranosti zaduženja, a posebno izjava o njegovoj ozbiljnoj zabrinutosti da BiH u naredne 2-3 godine ne može pokriti stepen zaduženja kroz vlastiti privredni rast su alarmantne izjave za Parlament BiH i sve političke organe u BiH. Zbog toga smatram da postoji urgentna potreba da se osnaži zahtjev četiri poslanika Parlamenta: gospođe Medihe Filipović, gospodina Brankovića, Spahića i mene a kojima su se pridružili i ostali poslanici da se Vijeće ministara BiH zaduži da pripremi posebnu sjednicu Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH o ekonomskoj politici u BiH, a koja bi bila tako pripremljena da se pokušaju utvrditi ova nerazumijevanja i ova, ja bih već rekao,

gramziva borba između pojedinaca i vlada na svim nivoima u BiH u kojima se čak i kriju podaci o zaduženju, ali se vrlo transparentno predstavljaju vlastiti rezultati na svim nivoima. Mi ne možemo, kao Parlament BiH, ostati gluhi na samo dio onoga što nam je danas rekao gospodin Neven Tomić. Ja, vjerujte mi, zabrinuo bih se ili zabrinut sam sa onim što možda još nismo saznali. Smatram da pojedinačne informacije o stepenu zaduženja, o realizaciji donatorskih sredstava, o otplati kredita itd., neće dovesti do stvarnih rezultata i boljitka za ovu zemlju. Zbog toga, a imam informaciju od ministra Kurtovića koji nam je rekao za ovom govornicom, ministar Kurtović kaže da postoje strahovito veliki problemi u koncipiranju informacije o ekonomskoj politici BiH i te probleme ovaj parlament mora svojim zaključkom na izvjestan način riješiti. Tek tada bismo mi mogli govoriti i o tome kako provodimo ono što je nesumnjiva, originalna, izvorna obaveza BiH i Parlamenta.

2. Mogli bismo utvrditi i mislim da već raste politička volja za, mogli bismo utvrditi elemente nove zakonske regulative koja bi poboljšala ove nesumnjive rupe, odnosno praznine u dogovaranju, odnosno usklađivanju ekonomske politike na nivou BiH i entiteta i na nižim nivoima.

3. Mislim da bismo mogli utvrditi jedan opšti pristup koji neće ekonomsku politiku BiH voditi na način da Vijeće ministara BiH nema informacije o onome za što je zaduženo u ovoj zemlji.

4. Smatram da je to tako krupna obaveza da bi se o njoj moglo izjasniti i Predsjedništvo BiH i ja sa ove govornice želim da pozovem Predsjedništvo BiH da ono da nalog Vijeću ministara BiH za pripremu jednog ovakvog materijala, a to govorim, i time ću završiti, sa stanovišta činjenice da mi se čini da raste politička svijest u BiH različitih političkih grupacija, stranaka itd. o tome da konačno počnemo fokusirati se na ekonomski prostor BiH kao jedinstveni ekonomski prostor u kojem postoje naše zajedničke, odnosno jedinstvene obaveze i u kojem postoje ustavna prava na svim nivoima. Ja bih za kraj želio da Kolegiju predložim da se aktivira i aktivnije angažira na pripremi one sjednice koju smo mi tražili, a čini mi se da je ova današnja rasprava, posebno izlaganje gospodina Nevena Tomića, i posebno što on nije rekao na ovoj sjednici, motivira me da kažemo i da tražimo jedno ovakvo zasjedanje.

MIRKO BANJAC

Hvala lijepa. Poslanik Lagumdžija.

ZALTKO LAGUMDŽIJA

Gospodine predsjedavajući, cijenjene kolege, dame i gospodo, ja se razlikujem od kolege Kadića, zaista ne znam do čega bi nas dovelo kad bismo ovdje čuli ono što kolega Tomić nije rekao. Međutim, ovo što je kolega Tomić rekao je zaista nešto na čemu mu se ja iskreno zahvaljujem zato što je na jedan, moram priznati neočekivan i neuobičajen način, otvorio pitanja koja je krajnje vrijeme da se otvore, jer kad kažem da se otvore u Parlamentu. Ja bih Vas zamolio, gospodine predsjedavajući, da zadužite Sekretarijat da po hitnom postupku se Klubu poslanika SDP-a dostavi stenogram sa ove tačke dnevnog reda. Također, predlažem da se u kontekstu onog što smo se na početku dogovorili, da ova tačka dnevnog reda bude neka vrsta davanja uvertire ili dodatnog materijala za Vijeće ministara BiH koje je trebalo ovu tačku na pravi način da pripremi na jednoj od narednih sjednica, da se ovaj stenogram dostavi Vijeću ministara BiH. Mislim da bi stenogram po

ovoj tački trebalo dostaviti Predsjedništvu BiH, da se Predsjedništvo BiH upozori na ono što se ovdje moglo čuti za ovom govornicom.

Naime, ja sam, kolega predsjedavajući, od Vas očekivao da će Vaša diskusija biti usmjerena i drago mi je za ovo što sam čuo da ste pokrenuli od informacije ka izvještaju. Ja mislim da je to dobar put. Vidite od dopredsjedavajućeg Vijeća ministara BiH smo čuli nekoliko stvari od kojih je svaka za sebe ponaosob dovoljna da upalimo crveno svjetlo u Parlamentu. Mi smo čuli, da se odmah razumijemo, ja se s tim u potpunosti slažem, ne znam da li činim time uslugu gospodinu Tomiću ili ne, i mislim da je njegovo izlaganje zaista otvorilo prava pitanja na pravi način. Kao što nam je ovdje rečeno i kao što ste nam već sami rekli da smo mi sami htjeli da sebe, kao Parlament, dovedemo u poziciju u koju smo se doveli, ja želim da skrenem pažnju da to treba malo modificirati, Vi ste se sami doveli. Ovdje smo jednom, ja sam rekao, tanku crvenu liniju ustrojili, jer se vidjelo ko se dovodi u tu situaciju, a ko neće da bude u toj situaciji. Dio Parlamenta se doveo u situaciju da se samo aminuje ovdje ono što je već negdje dogovoreno i onda danas gospodin Tomić s punim pravom kaže: "Gospodo iz Parlamenta vi ste sami ovdje donijeli odluku o tome da se mi zadužimo za 1,1 milijardu KM ili DEM", mi smo to uradili. Nema više ni Vijeće ministara BiH, ni niko, Parlament je to uradio, ali u ovom parlamentu to nisu svi uradili, nego većina u ovom parlamentu je to uradila, a manjina je pokušavala da se to zaustavi, da se okrenemo drugačijem načinu. Mi smo ovdje čuli od gospodina dopredsjedavajućeg da Vijeće ministara BiH nema mehanizme za upravljanje dugom. To nije tajna za mene, to nije tajna za najveći broj vas. To nije tajna ni za Vijeće ministara BiH, ali je bila oficijelna tajna za ovaj parlament, jer to do sada nismo imali priliku ovdje da čujemo. To je, samo po sebi, dovoljno da ovu informaciju ne trebamo više. Diskusija gospodina Tomića rekla nam je mnogo više nego informacija koju smo ovdje dobili i mislim da je ona dobro došla, jer bi najgore bilo da smo završili sa ovakvom informacijom. Mi smo ovdje također čuli, upozoravam, da preko Centralne banke ne idu nova zaduženja, jer je to Ustavom tako definirano, a da je raznesena dokumentacija iz Narodne banke o zaduženjima od ranije, između ostalog. U svakom parlamentu na svijetu zna se kako bi se poslije toga stvari odvijale. Mi smo ovdje čuli, po meni, možda najalarmantniju stvar sa stanovišta tekućeg odvijanja stvari, da 80% duga BiH, po grubim procjenama, ide praktično mimo, pardon, da je ovo 80%, a evo na uvodu, nema nam premijera federalnog. Čovjek je rekao dajte te revizore začas izglasajte, jer inače nećemo dobiti nove pare, to mi, to entitet. Molim vas, ovdje smo čuli da entiteti, županije, kantoni, kako god hoćete, pa čak i opštine, idu ka stvaranju novih obaveza, što se nigdje ne može tolerisati. Mi smo također ovdje čuli da je harmonizacijom prihoda u dva entiteta prestao prihod u budžet po jednoj osnovi, to je dovoljan razlog da imamo posebnu tačku o tome. Mi smo također čuli da dopredsjedavajući Vijeća ministara BiH, koji se vjerovatno u tom Vijeću ministara BiH najviše razumije u ono o čemu je sada pričao, uopšte o ovoj tematici, iz novina je saznao da su dva entitetska premijera nešto dogovorili.

To je dovoljan razlog, neću da kažem šta. Mi smo, također, ovdje čuli, s punim, da tako kažem, obrazloženjem da mi nemamo mehanizme za kreiranje ekonomskog okruženja koje će omogućiti da se dugovi vraćaju u naredne 2-3 godine. Relevantan čovjek, mjerodavan čovjek nam je sa mjerodavne funkcije rekao da, kad mi usvojimo ovu informaciju, usvojili je ili ne usvojili, kako god donijeli, u naredne 2-3 godine mi nemamo ekonomsku snagu da odgovorimo vraćanju dugova. Pa šta ćemo sad? Hoćemo tražiti novu informaciju. Zar ovo sve zajedno, i zato vam tražimo da pod hitno dobijemo stenogram, tražim da se zaključi da Kolegij obavi u proširenom, kako god hoćete, sastavu

dogovor o pripremi sjednice Parlamenta u kojoj će biti ova pitanja pokrenuta. O čemu mi pričamo? Ko može otići, gdje god, nije važno je li nešto u Banja Luku ili u Sarajevo, da li 100 metara ili 100 kilometara odavde. Ovdje je rečeno da nema para da se vraća sa ovom ekonomskom politikom. Šta hoćemo još da nam se kaže? Šta još treba da se kaže? Molim vas, zaboravite Program rada, zaboravite Vijeće Evrope. Kakvo crno vijeće, šta me briga šta hoće Vijeće Evrope da bi me tamo primili. Šta će nam ijedna informacija koja će zadovoljiti Vijeće Evrope. Nama treba spoznaja o tome šta će nam se desiti ekonomski do godine. Ja to govorim zato što najveći broj ljudi iz Parlamenta, promijenit će se, lijepe sreće, struktura Parlamenta do godine, pa pošto će doći novi ljudi, novi ljudi, nove političke snage neće da preuzmu, hoće da u ovih godinu dana što je moguće manje se napravi belaja i što je moguće manje osiromaši to, jer svi ćemo zajedno živjeti u tom siromaštvu. Potpuno je nevažno ko će doći na vlast za godinu dana.

Dajte ljudi da vidimo šta ćemo raditi sada da, kad se dođe, tamo za godinu dana, u neku novu promjenu, u neku novu raspodjelu u Parlamentu da ljudi nemaju, da mi moraju prve dvije ili četiri godine samo psovati one prije njih. Ja zato, gospodine predsjedavajući, apelujem na Vas, uopšte ne tražim da se glasa o ovome, apelujem da povodom istupa gospodina dopredsjedavajućeg i povodom onoga što smo ovdje čuli pokušamo pripremiti ozbiljnu raspravu o onome što je ovdje rečeno. Pošto gospodin Kadić insistira, a naročito, gospodine Kadiću, Vi pripremite uvodno izlaganje povodom onoga što nije rečeno. Pripremite, ako hoćete da to bude druga tačka dnevnog reda, rasprava o onome što nije rečeno, može i to, možda je to prava priča. Za početak, dajte da počnemo s onim što je rečeno, a dovoljno je alarmantno. Imaš ovdje nadmudrivanje tipa, znamo se kolega i ja Rakić, mi možemo sad pametovati na temu, hoće li entitet ili neće i u kom je budžetu, ali radi se o tome da je to na kraju sve prazna puška. Da neće opet u Čajevcu se pokrenuti ništa kao i u Energoinvestu na Stupu, kao ni Sokolu u Mostaru. Stvar se neće pokrenuti s mrtve tačke ako mi dobijemo informaciju kojom smo usvojili Program rada i da tragedija bude najveća da nas Vijeće Evrope kao takve primi unutra. Pa mislim, to je zaista neozbiljno. Ja zato molim da izadete sa jednim ozbiljnim prijedlogom. Ukoliko niste na to spremni, mi ćemo pokrenuti sve poslovničke i političke mogućnosti da pitanja koja su pokrenuta ovdje danas da dođu pred velika svjetla u BiH, čitavoj, ovo je sve besmisleno dalje.

MIRKO BANJAC

Hvala lijepo. Poslanik Špirić, pa ako nije replika Branković, nije.

Ja vas molim, ovo je već po drugo javljanje svih vas, to malo ili produžite ili skratite.

NIKOLA ŠPIRIĆ

Dame i gospodo, ja sam mislio da ćemo raspravu o ovako značajnoj problematici privesti kraju, a da ne potenciramo one stvari koje će od kraja napraviti početak. Svi koji plediraju da se ekonomska politika donese na nivou BiH, ne poštujući Ustav BiH, ustave entiteta i Dejtonski mirovni sporazum, rade na liniji kažnjavanja BiH. Mi moramo dati upozorenje da strategija razvoja entiteta i ekonomske politike što insistira međunarodna zajednica moraju biti harmonizovane kako bi BiH, kao država, efikasno preuzela ono što joj po Ustavu pripada. Sve je drugo, vjerujte, na liniji političkih priredbi i kažnjavanja BiH. Zato sam mislio da ćemo ovu raspravu privesti na način kako smo je danas vodili,

da ne otvaramo niz stvari od kojih građani BiH sutra, ni za godinu dana, ni za dvije, nažalost, neće biti siti.

RASIM KADIĆ

Moja replika neće trajati ni dvije minute. S obzirom da je u prethodnoj diskusiji na implicitan način se prozvalo ono što sam ja predložio, dakle, rasprava o ekonomskoj politici na nivou BiH, želim da kažem da sam ja za raspravu o ekonomskoj politici na nivou BiH u skladu sa ustavnim ovlaštenjima BiH, to je pod jedan.

2. Nadam se da sam bio vrlo precizan kad sam rekao: "raste politička svijest da se na ovom parlamentu pokuša napraviti, u ekonomskoj politici BiH, možda i više nego što su njene originalne ustavne nadležnosti". Zahvaljujem.

NEDŽAD BRANKOVIĆ

Ja bih dao jedan prijedlog zaključka koji nije u funkciji pripreme ljepših uslova za dolazak novih političkih opcija na vlast, nego jednostavno iz aktivnog odnosa prema ekonomskoj problematici u našoj državi, a to je da se Vijeće ministara BiH obaveže da što prije ponudi novi Zakon o Vijeću ministara BiH, po strukturi i kapacitetu kakav će moći odgovoriti svim zahtjevima Parlamenta i provođenje izvršne vlasti u BiH i da tako Vijeće ministara BiH što prije predloži ekonomsku politiku, industrijsku politiku, socijalnu politiku, transportnu, energetska politiku ove države u skladu sa svojim ovlaštenjima prema Ustavu BiH.

MIRKO BANJAC

Hvala lijepa. Zaključujem raspravu, obzirom da nema prijavljenih po ovoj tački dnevnog reda, predlažem sledeće, obavezuje se Sekretarijat da stenograme sa rasprave o ovoj tački dostavi Savjetu ministara BiH i Predsjedništvu BiH i Klubu poslanika SDP-a koji je ovdje tražio. Morate biti svjesni, ne vidim razloga, pravo da vam kažem, ima poslanika kojima to i nije struka, koji će to jednostavno, ja predlažem zbog toga, žao mi je papira ponekad, jer nije ni on toliko kriv. Zbog toga predlažem da se dostavi klubovima poslanika i poslanicama koji nemaju klubove, ako je to već nekakva bolja solucija, a onda ćete vi to umnožiti, da ne kažem korisno upotrijebiti. Ima još jedan prijedlog, samo kratko, poslaniče, molim vas.

NIKOLA ŠPIRIĆ

Ja hoću da zamolim, nije to velik trošak, ali ako već nešto ide kao zvanična informacija kao stenogram, ako ide Vijeću ministara BiH i Predsjedništvu BiH, ja vas molim da svaki poslanik dobije stenogram. Ima mnogo razloga da svaki poslanik dobije stenogram, ako se već o stenogramu priča. Hvala vam.

MIRKO BANJAC

Hvala poslaniče. Mogli ste mi to reći i otuda. Ima prijedlog da to bude

klubovima poslanika koji će se pobrinuti da ekspertske timovi u klubovima urade što treba da urade i poslanicima koji nemaju kluba. Je li ovo bolje? Ima li neko, mislim da ne treba glasati, zadovoljeno je sve, što znači da će gospodin Špirić dobiti to kao predsjednik kluba poslanika, a ostali poslanici, pobrinut ćemo se mi da dobiju i ostali poslanici, nema problema. Hvala vam lijepo. Zaključujem raspravu po ovoj tački. Ja sam lijepo rekao u stenogram šta se ima uraditi. Samo Vi preslušajte i sve ti kaže. Molim Vas, niste me onda slušali. Kad dobijete stenogram onda ćete vidjeti da sam sve rekao što ste i Vi tražili i apsolutno podržavam ono što ste Vi tražili. Mislim da je ovdje bilo rasprave, ja nisam mislio ovim ničim, gospodine poslaniče, da napravim bilo kakvu situaciju koja nije na visini Parlamenta, mislio sam da Vam kažem da podržavam, apsolutno, sazivanje posebne sjednice. Mi smo se kao Kolegijum već dogovorili, ali sam smatrao da to već stoji u prijedlogu u stenogramu, i nisam smatrao da sad treba da ponavljam svaku rečenicu. Apsolutno to podržavam i mislim da je to u redu. Zaključak je da će Kolegijum dobiti, kao i Vi, stenogram i da će postupiti po ovim preporukama koje su ovdje iznesene.

Zaključujem ovu tačku još jednom. Valjda neće biti treći put, mada bih ja volio i treći put da zaključim iz nekih drugih razloga. Hvala vam lijepo. Treba da pređemo na četvrtu tačku, međutim, vi znate, prema Operativnom programu rada, naša pauza traje do 15, do 16 časova. Predlažem da skratimo na 30 minuta i da počnemo sa radom u 15.30, a da ovo sad bude odmor i ručak, naravno. Hvala vam lijepa.

/PAUZA/

MIRKO BANJAC

Poslanici, cijenjeni gosti, predlažem da nastavimo sa radom. Imamo kvorum u sali, pola 4 je, prelazimo na 4. tačku dnevnog reda, to je

Ad. 4. rasprava o pojedinostima o nacrtima

- a) Izbornog zakona, predlagača delegata u Domu naroda Drage Ljubičića**
- b) Izbornog zakona BiH, Nacrta izbornog zakona BiH, predlagača Kluba poslanika SDP BiH**

Predlažem da odvojeno vodimo rasprave, ovim redom kako je i predloženo. Otvaram raspravu u pojedinostima o Nacrtu izbornog zakona predlagača Drage Ljubičića. Poslanik Deretić. Ja molim sve poslanike da pokušaju da budu u raspravama kraći od 10 minuta, da ne prepričavaju, nego da konkretno predlažu šta misle.

MIODRAG DERETIĆ

Gospodine predsjedavajući, uvažene kolege poslanici, s obzirom da sam ja za vrijeme trajanja ovog prvog dijela ove naše sjednice razgovarao i sa kolegama iz Ustavno-pravne komisije čiji sam ja član, mi još do današnjeg dana nismo zasjedali i zauzeli stav o ovom nacrtu, međutim, to ćemo učiniti najvjerojatnije početkom sledeće sedmice, međutim, bez obzira na tu činjenicu, ja ću biti slobodan za to da ovdje generalno iznesem nekoliko bitnih primjedbi na Nacrt izbornog zakona BiH koji je predložio poslanik gospodin Ljubičić.

Ove moje primjedbe u svakom slučaju ja temeljnim i nekako ishodište tražim na temelju člana 3. Aneksa 3. Dejtonskog sporazuma, član 2. tačka 2. istog i Ustava BiH, prije svega, pozivam se na član 5. Generalno, ja ću ovdje generalno napomenuti jednu stvar a to je:

1. U članu ovog nacrt zakona stoji da ovaj nacrt izbornog zakona BiH se uređuje u skladu sa Dejtonom, po toj logici u njegovoj nadležnosti bi trebao biti uređen samo izbor članova Parlamentarne skupštine BiH i članova Predsjedništva BiH. Sve ono iza toga, postoji tamo i zarez jedan, po mom dubokom mišljenju smatram da ne bi imalo mjesta u Nacrtu ovog zakona.

2. Sve odredbe koje su u suprotnosti sa Ustavom RS, a u načelu sad samo govorim, su apsolutno neprihvatljive. Kada ovo kažem, prije svega mislim na odredbe koje se odnose na člana predsjednika RS, kada je u pitanju dužina trajanja mandata, jer zaista je u pravnoj teoriji neuobičajeno i neodrživa činjenica da se raspravlja, odnosno da imamo jedan prednacrt zakonskog teksta koji već polazi od toga da bi trebalo Ustav, od toga da Ustav treba mijenjati, premda mi znamo da je Ustav najviši normativni akt i da svi zakonski i podzakonski akti moraju biti u skladu sa najvišim tim aktom, dakle, Ustavom RS.

Također, moja primjedba odnosi se i na sledeće.

Kako se ovim zakonom trebaju regulisati odredbe provođenja izbora za članove Parlamentarne skupštine BiH i članove Predsjedništva BiH, onda bi sasvim logično bilo da Izborna komisija BiH ima zaista velika ovlaštenja i prilikom ovih izbora, međutim, ta ovlaštenja moraju biti samo na nivou BiH, a nikako na entitetskom nivou, jer entiteti bi morali imati svoje izborne komisije koje bi imale nadležnosti na nivou entiteta.

Isti je slučaj kada se treba regulisati pitanje rada biračkih odbora, izgled glasačkih listića i svega onoga u tehničkom smislu što je neophodno da bi se proveli izbori, sve to mora biti u nadležnosti entiteta i regulisano nekakvim, da li entitetskim izbornim zakonom ili nekakvim podzakonskim aktom.

U kontekstu ove moje priče, smatram da je apsolutno neosnovano da poglavlje 12, koje sada postoji u Nacrtu ovog izbornog zakona, koji govori, primjera radi, u Parlamentu Federacije BiH da uopšte ne može biti regulisano ovim zakonskim propisom. Također, poglavlje 13 gdje se također regulišu određene stvari koje se odnose na Narodnu skupštinu RS, također ne bi trebalo da ima mjesta u ovom nacrtu zakona. Poglavlje 14 koje govori o organizaciji, o kantonalnim skupštinama, skupštinama opština, do skupštine grada, itd. Ova poglavlja su suvišna i ona na temelju naprijed navedenih zakonskih odredbi i zakonskih akata ne bi imala mjesta u ovakvom nacrtu.

U tom smislu, smatram da sve ovo što sam rekao da prevazilazi kompetencije ovog zakona, odnosno Izbornog zakona BiH, s tim više opet ću se vratiti i s tim ću završiti na članu 1. ovog nacrt koji doslovce kaže u prvom dijelu šta je intencija ovog zakona i šta je nadležnost ovog zakona. U daljem tekstu, ako, a pretpostavljam da smo svi čitali ovaj nacrt, zaista ovim nacrtom se regulišu na takav način pojedine oblasti, u pitanju su norme koje su imperativnog karaktera, to su norme od kojih, ukoliko usvojimo ovakav zakonski propis, znači od najvišeg nivoa pa do najnižeg nivoa, sve će biti regulisano ovim zakonskim propisom. Opet se vraćamo na ono što sam ja čitavo vrijeme i govorio. Ne samo kada su u pitanju izbori i sve ostalo, ide se, nažalost, i ovakvim jednim nacrtom ka opet jednoj vrsti apsolutne unitarizacije, čak i kada su u pitanju izbori. Prema tome, ja smatram da zaista o ovome treba voditi posebno računa i u tom kontekstu smatram da će

vjerovatno u tom smislu doći i biti i drugih diskusija i u tom kontekstu ja ću predložiti konkretne amandmane na ovaj nacrt zakona.

ADNAN JAHIĆ

Dame i gospodo, cijenjeno predsjedništvo, ja bih prije svega primijetio da cijela ova debata oko Nacrta zakona na neki način zapada u jednu pomalo paradoksalnu situaciju. S jedne strane, od pojedinih visokih predstavnika međunarodne zajednice dolaze nam signali da će ovaj izborni zakon, ukoliko ga ovaj dom do konca februara mjeseca naredne godine u svojoj redovnoj proceduri ne usvoji, biti opstruiran, dakle, biti nametnut. S druge strane, mi smo svjedoci da je u dosadašnjoj raspravi bilo takvih primjedbi, odnosno da je težina primjedbi koje su iznesene na sam ovaj nacrt izbornog zakona takve prirode da se vrlo teško može pretpostaviti kako će ovakav nacrt izbornog zakona u ovom tekstualnom i sadržajnom smislu moći dobiti zeleno svjetlo u postojećoj formi na ovom domu. Kad to čovjek ima u vidu, onda, naravno, postavlja pitanje sebi kakva je uopće svrha nekog ozbiljnijeg debatiranja kada je u pitanju ovaj izborni zakon i, naravno, kao jedna alternativna solucija nameće se, hajde da kažemo, potreba da se možda pristupi na jedan drugačiji način u smislu da sve parlamentarne grupacije u ovom domu formiraju, odnosno daju svoje predstavnike, po mogućnosti eksperte u jedno parlamentarno tijelo koje će se potruditi da onaj materijal koji već postoji, a mi vidimo da već imamo dva nacrt izbornog zakona, a moguće je da bude još koji bi na osnovu tih postojećih materijala težili da dođu u jednoj široj raspravi do rješenja općenito prihvatljivih od većine poslanika u ovom domu. Ovako, čini mi se da čovjek, premda to nije baš zahvalna stvar u politici, može već unaprijed da anticipira jednu situaciju u kojoj ćemo dobiti Zakon kojeg većina poslanika ovog doma uopće neće podržati. Međutim, šta je tu je. Ja ću, obzirom na naslov tačke dnevnog reda, pokušati da budem konkretan u apostrofiranju samo nekih primjedbi, jer naravno primjedbi ima više i jedan dobar broj mojih prethodnika, kolega, su iznijeli svoja stajališta, svoje primjedbe, ja u tom smislu ne bih želio da ponavljam mnoge od tih stvari. Koncentrirat ću se ovdje na tri primjedbe, zapravo 3, odnosno 4 člana.

Prije svega član 1. tačka 5. i član 3. tačka 4. kojima se omogućava, kako se kaže, da raseljena lica glasaju za općinu u kojoj imaju boravište, ukoliko se predoči dokaz da je raseljeno lice prijavilo boravište u toj općini najmanje šest mjeseci prije dana izbora. Ovakav jedan član Nacrta izbornog zakona, ako bi se apstrahirao od ukupnog političkog konteksta, ukupnih povijesnih, političkih, naravno, postojećih demografskih prilika u BiH, on naravno sam po sebi ne mora uopće da bude sporan. Međutim, ako se gleda u kontekstu naše postojeće situacije, držim da je ovakav član Izbornog zakona ništa drugo nego rafinirana verzija P2 obrasca kojim se legalizira etničko čišćenje u BiH i naravno cementira postojeća demografska konfiguracija u našoj zemlji. Držim da su ovi članovi najveće kontribucije u politici segregacije u BiH i sa naše tačke gledišta su i moralno i politički apsolutno neprihvatljivi.

S druge strane, držim da su ovi članovi također u jednoj dubokoj koliziji sa temeljnoj intencijom samog Nacrta izbornog zakona koji navodno teži da doprinese jačanju multietničke strukture BiH i da promovira politiku umjerenosti i tolerancije kada je u pitanju BiH. Onaj koji je, recimo, analizirao one komentare tamo za dio koji se tiče preferencijalnog sistema biranja članova Predsjedništva BiH mogao je da vidi da se tu posebno ističe ta intencija cjelokupnog Nacrta izbornog zakona, da se politika

umjerenosti, odnosno umjerenih političkih grupacija favorizira kroz pojedina zakonska rješenja u ovom tekstu.

Druga stvar, član 11. tačka 6., kojim se definira broj članova Predstavničkog doma PSBiH, predviđa postojeće stanje od 42 člana, što je, takođe, jedna zaista teško prihvatljiva stvar. Mi znamo da je Dejtonski sporazum reducirao izborne kompetencije države i shodno tome, na neki način, dobili smo jedno reducirano parlamentarno tijelo koje mi ovdje radimo. Međutim, ako je Dejtonski sporazum reducirao kompetencije države, teško možemo reći da je Dejtonski sporazum implicite zapravo reducirao odgovornost te države za ukupno stanje građana u BiH u cjelini. Ukoliko tu stvar postavimo na jednu hipotetičku razinu, da pretpostavimo jedan u potpunosti politički i u svakom drugom smislu kontraproduktivan rad svih državnih organizacija i institucija BiH, nema nikakvog spora da bi se to jednako odrazilo na ukupne prilike u kojima žive svi građani BiH, tako da je ovdje moja generalna zamjedba da se jednostavno odgovornost koju država, a samim tim i ova institucija BiH ima spram građana, svih građana BiH, jednostavno ne može kvantificirati na ovaj način da zbog reduciranih ovlasti državnih institucija se smanjuje broj članova Parlamenta na samo 42 člana, mislim da je to jedna apsolutno kontraproduktivna i neprihvatljiva stvar. Mi, naravno, znamo da u Evropi imamo snažan trend decentralizacije i to je stvar kojoj smo mi, je li, prirodom svoje demografske i ukupne političke stvarnosti prilagođeni, međutim, teško ćemo naći u Evropi primjere parlamenata državnih, nacionalnih parlamenata sa nekih 40-ak članova. Ovo posebno ima svoju težinu kada je u pitanju međuparlamentarna saradnja. Ja sam u potpunosti ubjeđen da ovaj dom sa 42 člana ne može biti validan subjekt u međuparlamentarnoj saradnji, jednostavno potrebno je imati jednu kvalitetnu kadrovsku i ukupnu bazu da bismo mogli pratiti sve tokove koji su nam tako značajni kada je u pitanju integriranje BiH u evropski sistem vrijednosti. Prema tome, na toj razini mislim da moja zamjedba oko člana 11. tačka 6. također dobija na težini.

Članovi 14. tačka 9. i 14. tačka 14. u kojim se govori o ustroju općinske administracije i kantonalne vlade, evo recimo član 14. tačka 14. kaže "Kantonalna skupština bira vladu kantona, po sistemu proporcionalne zastupljenosti političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata ili grupa poslanika utvrđenom u članu 14. tačka 5. ovog zakona".

Ja mislim da je potpuno nepotrebno da Nacrt izbornog zakona regulira pitanje izbora općinske i kantonalne vlade, a držim da je još spornije to što se ovdje pretpostavlja proporcionalni princip u formiranju općinske i kantonalne administracije i vlade. Vrlo je teško pretpostaviti da u jednom kantonu bi prema ovakvom nacrtu izbornog zakona trebalo formirati jednu vladu koja bi nužno samim slovom zakona trebala da na izvršnoj razini sintetizira različite političke opcije, odnosno vrlo često međusobno sučeljene političke grupacije koje bi trebale, odnosno čiji bi predstavnici trebali da se nađu u općinskoj i kantonalnoj strukturi nakon izbora.

Ja sam ovdje želio da apostrofiram ove tri stvari čime, naravno, nije iscrpljen set primjedbi koje sam mogao dati. Naravno, želim da kažem da ovaj nacrt izbornog zakona unutar sebe posjeduje i neke dosta dobre sadržaje koji su za pohvalu. Mi obično izlazimo ovdje sa kritikama. Međutim, želim da kažem da ovaj nacrt izbornog zakona, i s tim ću završiti, svojom kompleksnošću vrlo teško može odgovoriti općoj, političkoj i izbornoj, tako reći, edukaciji najširih struktura našeg biračkog tijela i držim da su predlagači o takvoj jednoj stvari itekako trebali voditi računa. Hvala.

PERO SKOPLJAK:

Hvala, gospodine Jahiću, ovdje ja vidim Rađević. Je li se još neko javio za diskusiju? Gospođa Ana Havel, pa onda gospodin Tokić.

DESANKA RAĐEVIĆ

Kolege poslanici, uvaženi gosti u sali, ja koliko sam mogla da shvatim ovaj nacrt stalnog izbornog zakona, imam primjedbu, ako je riječ u raspravi u pojedinostima, naročito na član 3. tačka 13., ali, prije nego što obrazložim tu svoju primjedbu, htjela bih da kažem da ovog puta zaista ne govorim samo u svoje ime, nego mi se tokom aktivnosti predstavljana Nacrta stalnog izbornog zakona u izornoj bazi odakle sam, dogodilo da su mi se baš građani obraćali, kao narodnom poslaniku, iznosili svoje primjedbe, a najviše tih primjedbi odnosilo se na ovaj član, pa zato u ime te izborne baze to govorim.

Naime, taj član govori o glasanju putem pošte. Ja razumijem da je u prethodnom vremenu, u situaciji kakva jeste u BiH, institucija glasanja putem pošte bilo pokušaj da se jedan problem koliko je moguće bolje razriješi. Mi smo vidjeli na kraju rezultate svega toga, da je to bila dosta diskutabilna situacija, međutim, prosto je neprihvatljivo, pa ako hoćete i nepojmljivo da se u Nacrtu stalnog izbornog zakona predviđa institucija glasanja putem pošte. U najmanju ruku ako i naredni izbori, zbog situacije da se stotine hiljada građana ne nalaze u svojim kućama, da se ta situacija mora nekako riješiti, ali je nepojmljivo da Stalni izborni zakon koji će vrijediti možda 10, 20 i 30 godina unaprijed, već sada za toliko godina predviđa instituciju glasanja putem pošte, pa, prema tome, mislim da bi ovaj član trebalo brisati, a eventualno za naredne izbore to, eto, vremenskim ograničenjem nekako regulisati. Ovakav član kakav je, mislim da je neprihvatljiv za Stalni izborni zakon.

Imam još jednu primjedbu, unaprijed se izvinjavam ako ja nisam dobro razumjela Zakon pa možda pitam ono što nije tako kako sam razumjela. Ako je entitet jedna izborna jedinica za izbor člana Predsjedništva BiH, smatram da je logično i prirodno da je entitet jedna izborna jedinica i za izbor poslanika za Predstavnički dom PSBiH, jer su to tako isto zajednički organi BiH i ne vidim razloga, ako sam dobro razumjela Nacrt, da su za izbor poslanika Predstavničkog doma višečlane izborne jedinice, to su bile moje primjedbe.

ANA HAVEL

Štovani zastupnici, ja sam na prošloj sjednici Parlamenta iznijela niz primjedbi i prijedloga i ne mislim ovaj put o detaljima puno razgovarati. Zato bih vam htjela reći ovo, ostajemo pri onim našim primjedbama koje sam tad iznijela ispred Kluba poslanika HDZ-a, a ovaj put ih sad u svoje ime ponavljam i htjela bih samo naglasiti da posebno insistiramo na tome da se u ovom stalnom izbornom zakonu unesu samo one odredbe koje su neophodne za razinu države, a sve ono što treba ići na entitete, pa i na općine, a tih odredbi u ovom zakonu zaista ima dosta, da i budu ostavljene u nadležnost entiteta, odnosno na drugu razinu.

Predlažem da se na razini Zakona BiH odlučuje samo o onim institucijama koje jesu na toj razini, a to je Predsjedništvo BiH i to je Zastupnički dom Parlamentarne

skupštine BiH, a da za druge razine bude onako kako je utvrđeno u članu 1. ovog nacrta, da se razmatra, odlučuje samo u načelima.

Htjela bih, također, reći da predlažemo, da mislim da bi trebalo voditi računa o prijedlogu koji smo dali, a odnosi se na preferencije. Mnogo bolji i prihvatljiviji izbor člana Predsjedništva BiH bi bio kao i što je do sada, da za člana Predsjedništva BiH bude izabrana ona osoba koja dobije najveći broj glasova. Znam da je bilo primjedbi da se u svim zemljama traži da izabrani član ima preko 50% glasova iz svog, u ovom slučaju našeg naroda, ali, inače, naroda u jednoj državi. Međutim, isto tako znam da je BiH nešto posebno, da se ona ne može računati kao druge zemlje u ovom smislu i da ovaj princip apsolutne primjene te odredbe mora biti preko 50% glasova, nije i neophodan, i da bismo sigurno dobili pravu osobu, ako to bude osoba koja dobije najveći broj glasova. Istovremeno smo sigurni da će vjerojatno biti zadovoljen i taj zahtjev.

Također, htjela bih se osvrnuti na ove odredbe oko ostavke ili opoziva člana Predsjedništva BiH, mislimo da bi to, ipak, trebalo urediti na isti način, a ako se razmišlja da iza ostavke nekog člana može postojati neki drugi cilj, onda to možda treba uzeti za cilj kod utvrđivanja da li je to tako ili ne, a ne da se različito reguliraju ove dvije situacije.

Najveći broj primjedbi dajem za izbor člana Predsjedništva BiH, jedino ću o tome danas govoriti, pa bih htjela reći isto tako za instituciju zamjenika.

Institucija zamjenika, ne može niko reći, smatram ja da je u skladu sa Ustavom. Ona nije u skladu sa Ustavom. Ona nije predviđena u Ustavu i to što bismo mi dodavali nešto na taj ustav, ne znači da bismo time rekli da jeste to u skladu sa Ustavom. Mislim, apsolutno institucija zamjenika, kao takva, ne bi mogla doći u obzir da se uređuje ovim zakonom, ali da postoji način da se to uradi i da postoji potreba da se to uradi i to je tako i mislim da se to može uraditi na drugi način, ja sad ne bih tu situaciju elaborirala, jer je riječ o Izbornom zakonu.

Iako kažem da neću o detaljima govoriti, ali zaista ne mogu da ne iznesem jednu riječ koju sam zapazila u ovom zakonu, sigurno na jedno pet mjesta najmanje, a mislim da ih ima i više, a govori se o ždrijebanju. Ja zaista mislim da jedan ovako dobar Zakon, mislim bilo koje države, ne bi smio sadržavati tu riječ ždrijebanje, a pogotovu ne bi trebalo doći u situaciju da se na takav način odlučuje o izboru neke osobe. Hvala lijepa.

SEJFUDIN TOKIĆ

Predsjedavajući, dame i gospodo zastupnici poslanici, mislim da smo sa ovom raspravom, oficijelnom, prvom parlamentarnom raspravom o Nacrtu izbornog zakona otvorili najbitnije i ja bih rekao istorijsko pitanje budućnosti ove zemlje, kao zemlje tri ravnopravna konstitutivna naroda i svih njenih građana. Zaista očekujem da u kontekstu toga, rasprave svih prisutnih budu u tom pravcu, jer je sasvim svejedno i marginalno pitanje kako će koja partija na narednim izborima proći s obzirom na ono što trebamo riješiti kao pitanje stalne prosperitetne budućnosti BiH.

Bit ću vrlo jasan.

1. Postojeći Nacrt izbornog zakona koji je predložio Drago Ljubičić ne može poslužiti kao osnova za izradu Prijedloga izbornog zakona koji bi obezbijedio interese tri

ravnopravna naroda i svih njenih građana u BiH. Evo zašto. Ne može zato što je zadatak koji je Vijeće za implementaciju dalo grupi koja je za Dragu Ljubičića radila ovaj izborni zakon, pod okriljem OSCE-a, dala jasno definisane zadatke, između ostalog, ti zadaci govore o potrebi afirmisanja multietničnosti i potrebi definisanja odgovornosti izabranih predstavnika spram svih birača, odnosno građana, bez obzira kom narodu ili kojoj teritoriji BiH pripada. Nijedan od ovih principa nije ostvaren. Naprotiv, u daljem toku svoje diskusije, pokazaću da je ovaj zakon u mnogim svojim elementima lošiji i retrogradniji nego što su privremena izborna pravila koja su bila osnov za dosadašnje organizovanje izbora u BiH.

2. Ovaj zakon je suprotstavljen Ustavu BiH i ustavima entiteta i to je suprotstavljen na perifernim političkim pitanjima kad se govori o entitetima, suprotstavljen je Ustavu BiH na pitanju formulisanja posebnog saziva Predstavničkog doma PSBiH, što je apsolutno protivustavno i ono što je najbitnije suprotstavljen je Ustavu BiH, suštinski, gdje se govori u članu 2., stav 2. o direktnoj primjeni Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i prednosti tih načela nad svim zakonima u BiH. Upozoravam ovu Skupštinu, bude li prihvatila ovakav zakon kao što je dobar dio političkih stranaka svojevremeno glasao i za Zakon o Vijeću ministara BiH, u nekim narednim vremenima u kome ćemo izgubiti mjesec, pa i godine, Ustavni sud BiH proglasit će i ovaj zakon protivustavnim. Upozoravam međunarodnu zajednicu, OHR, da ne ponovi predstavu koju je pravila sa Vijećem ministara BiH, a imaju i stenogrami kada je izlazila za govornicu i govorila "odgovorno tvrdimo da je Zakon o Vijeću ministara BiH u skladu sa Ustavom" a Ustavni sud kasnije taj zakon proglasio protivustavnim.

3. Pitanje zbog čega će SDP tražiti da se zaključi ovaj zakon, što ne može biti osnov za izradu kvalitetnog, dobrog prijedloga Izbornog zakona BiH, jeste što ovaj zakon na pragu 21. vijeka promovira diskriminaciju i segregaciju. Moramo se pogledati u ovom trenutku u oči i razmisliti da li iko ima pravo ostaviti nedefinisano, u diskriminatornom položaju, preko jedne trećine stanovništva u BiH i onemogućiti ljude da ikada budu kandidovani, ili pak da imaju pasivno biračko pravo, vezano za izbor u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH i u Predsjedništvo BiH. Odgovorno tvrdim da takva formulacija u svakom zakonu, a praksa je već pokazala tako što bit će srušeno na svakom sudu za ljudska prava i prozivam ovaj red tamo kompletan da mi odgovore na pitanje, da li bi smjeli ovakav diskriminatorni član predložiti u svojoj zemlji i da li bi izdržali kritiku javnosti spram tih članova? Zauzvrat njihovog odgovora da oni traže kompromis, ja tvrdim ne treba tražiti kompromis među političarima koji žele status quo, nego među građanima. SDP nudi da se o osnovnom principu jednakopravnosti svih građana i ravnopravnosti sva tri naroda izjasnimo na referendumu i tvrdim da će na tom referendumu najveći broj građana glasati da svi ljudi jesu jednaki pred zakonom, pred Ustavom i da sva tri konstitutivna naroda trebaju biti ravnopravni u BiH. Ja zaista ovo smatram dramatičnim trenutkom. Možda neki smatraju samo, govorim o ovom redu tamo pozadi, kao trenutak u svojoj diplomatskoj karijeri gdje će prikačiti još jedan pozitivan korak, još jedan progres, ali tog progressa nema. Danas je za ovom govornicom, neću citirati, neko rekao BiH se ne može smatrati kao druge zemlje. Ne može se primjenjivati ovdje što je u Evropi. BiH treba nešto drugo. Smijemo li mi ovdje prihvatiti da se u BiH ne smiju primjenjivati i ne trebaju primjenjivati evropski standardi, to je danas rečeno ovdje. Pogledajte stenogram, to je danas rečeno. Smijemo li mi praviti od BiH nenormalnu zemlju? Proći će vremena, različite će borbe biti, može OSCE parama napraviti propagandu, može OHR pritiskom i sugestijom da bi bilo dobro da poslanici glasaju za ovaj nacrt izbornog zakona, možda i obezbijediti parlamentarnu većinu, jer je

on tako i pripreman da se za svaku od dominantnih političkih opcija, onih istih od '90. i one '92. koje su ovdje načinile najveće političko, ratno i kakvo god hoćete zlo do zločina, možda će se to obezbijediti, ali pred sudom evropske javnosti to se neće moći odbraniti i neće se moći odbraniti pred običnim ljudima, pred građanima koje šaljem opravdano da se vrate na svoju imovinu u Srebrenicu, Srbe da se vrate u Bugojno, Hrvati da se vrate u Banja Luku, njima niko ne može objasniti da oni idu tamo kao građani drugog reda. Ako možete, izvolite, ali, vjerujte, ako ne danas, crvenit će se zbog toga imenom i prezimenom za vrlo kratko vrijeme, puno kraće od onoga što se ovdje govori.

I za kraj, u BiH u proteklih 10 godina bije se bitka za status quo, nemijenjanja, zadržavanja haotičnog stanja, nepostojanja pravnog sistema i pokušava se izboriti određeni progres. Ovo je zakon za status quo. Bio sam na puno razgovora gdje je sugerisano sledeće. Ovaj zakon smo pravili tu namjerno, taktički, neko je ovdje nastupio i od poslanika da bi dao snagu za umjerene političare, za multinacionalne stranke, kao predstavnik multinacionalne stranke, jedine u Parlamentu u kojoj sjedim i govorim o ljudima jedinog multinacionalnog kluba u ovom parlamentu, da budem vrlo jasno i decidan, da kažem, hvala vam, gospodo, hvala i Dragi Ljubičiću, hvala i OSCE-u i ekspertnim grupama i domaćim tzv. ekspertima, ovo nije zakon za multinacionalne političke stranke. Mislim da mi jedini imamo legitimno pravo da govorimo o tome. Ako vas budu u to ubjeđivale političke stranke, koje u svom sastavu, ni u ovom parlamentu, ni u entitetskom parlamentu nemaju, ili gotovo da nemaju, nijednog poslanika iz drugih naroda, da je to za multietničnost, vi se dobro zamislite.

Predlažem, s obzirom da ne vidim ovdje predlagača, a, gospodine predsjedavajući, ako nema predlagača, u pravilu se skida tačka s dnevnog reda, Vi ste to dostojno insistirali, ne znam šta Vam je bilo da u ovom trenutku odustanete od tog principa, možda je neko zadužen u ime predlagača, možda je Drago Ljubičić zamolio neke ljude iz OSCE-a da zastupaju njegove interese ovdje, predlažem predlagaču

a) da odustane i povuče ovaj nacrt izbornog zakona. Ukoliko to predlagač ne uradi, predlažem Predstavničkom domu PSBiH da iz ovih razloga koje smo naveli i u raspravi sa prethodne sjednice, donese zaključak da ovaj nacrt izbornog zakona koji je predložio Drago Ljubičić ne može biti osnov za izradu dobrog demokratski opredijeljenog Izbornog zakona za BiH.

NIKOLA ŠPIRIĆ

Gospodo predsjedavajući, cijenjene kolege i kolegice poslanici, uvaženi gosti, mislim da bi stvarno bilo smiješno da ja evo sad pokušavam da branim gospodu iz međunarodne zajednice koja ispred raznih asocijacija međunarodne zajednice ovdje sjedi, nadzire, pomaže koliko može, oni se ne zovu ljudi iz zadnjeg reda ili ti koji tu tamo negdje sjede, ali to više nalaže opšta pristojnost poslanika da uvažava sve one koji žele ili imaju dobru namjeru da pomognu BiH. Ja moram da upozorim ovaj dom da je Demokratska stranka za Banja Luku i Krajinu koju ja vodim također multietnička. Ja želim da zastupam interese i Srba i Hrvata i Muslimana, a ne da u mojoj stranci postoji Srbin, Hrvat i Musliman, Bošnjak, izvinjavam se, koji će zasebno zastupati sve te i takve interese. Postoji različito gledanje na tu multietničnost koja gotovo da zagušuje BiH, a nikako da do te željene multietničnosti evo na kraju dođemo.

Moram, takođe, da kažem da ovaj zakon ne stoji na liniji izgradnje multietničke BiH. Niko ne brani strankama da imaju multietničke liste, ako to građani, stanovnici žele. Ovaj zakon ne sprečava da se takve liste sačine, ali ako bude opšte raspoloženje da na listama koje budu multietničke ne bude dovoljno glasova, ne možemo silovati situaciju i kazati da Izborni zakon je kriv za takve i unaprijed takve rezultate. Ja želim da kažem da je u izradu ovog zakona uloženo mnogo truda, da Kancelarija visokog predstavnika, Kancelarija OHR-a i OSCE-a, kao i eksperti koji su također bili po multietničkom osnovu, dakle, i Srbi i Bošnjaci i Hrvati su došli do nekakvog prijedloga i evo unaprijed se ne slažem da rasprave koje mi vodimo su uzaludne, jer pretpostavljam da tamo sjede ljudi koji će sve ovo o čemu smo pričali o neusklađenosti nekih rješenja sa Ustavom BiH i entiteta na zadovoljstvo naroda, građana i entiteta ugraditi u ovaj zakon. Ja se izvinjavam stranci SDP-a što danas nisam u stanju da govorim o zakonu koji je ponudila stranka, jer ja stvarno ne mogu uporedo da analiziram dva zakona sa istom tematikom iako tamo postoje rješenja koja su možda bolja od zakona koji danas, evo, razmatramo.

Evo, hoću da krenem konkretno po članovima, ako je ovo rasprava u pojedinostima, naravno, ostaje pravo poslanika da u vidu amandmana reaguje za narednu sjednicu i na kraju, evo, hoću kao i svi ili pojedini poslanici da se radujem što će BiH doći do Izbornog zakona koji neće biti nametnut i oktroisan i hoću da kažem da, evo, poslanici iz RS žele da učestvuju u poboljšanju ponuđenog rješenja. Predlažem, dakle, da član 1.6. se uskladi sa članom 1.7. a, naravno, jedan i drugi član govore o onim ljudima koji ne bi trebali da se nalaze na izornoj listi iz ovih ili onih razloga i predlažem da član 1.7. glasi "nijedno lice koje se nalazi na izdržavanju kazne, ili koje je pravosnažno osuđeno od strane nadležnog suda, osnovanog u skladu sa Ustavom BiH, odnosno Ustavom RS ili Ustavom Federacije BiH, odnosno Međunarodnog suda za ratne zločine u bivšoj Jugoslaviji, zbog ozbiljnih povreda humanitarnog prava, ne može da bude kandidat da ima bilo koju imenovanu, izabranu ili drugu javnu funkciju na teritoriji BiH". Radi se samo o usklađivanju, mislim da je problematika na isti način regulisana, ali je ovo jednostavno pojednostavljenje rješenja da bude razumljivo.

MIRKO BANJAC

Poslaniče, ja se izvinjavam, meni je stalo da iznesete sve, ali na takav način doći ćete u poziciju sa vremenom lošu, nemojte ići po članovima, recite primjedbu na pojedini član, nemojte čitati obje stvari.

NIKOLA ŠPIRIĆ

Ja molim predsjedavajućeg neka prati. Ja imam Izborni zakon koji uopšte ne čitam, nego čitam ono što mislim da treba izmijeniti, znači, neću doći u koliziju, vrlo ću brzo završiti. Član 1.11. treba usaglasiti za izmjenom člana 1.6. i 1.7. u smislu da drugi stav tačke 1. 11. predlažem da glasi: "u periodu koji počinje 60 dana prije dana izbora, kao ni na dan izbora nijedno lice ne smije da bude uhapšeno", to je isto usklađivanje retoričko, ne mijenja suštinu onog što je predloženo.

U članu 21. predlažem da član 21. glasi: "organi za provođenje izbora su Izborna komisija BiH, izborne komisije entiteta, kantonalne izborne komisije, gradske izborne

komisije, opštinske izborne komisije i birački odbori". U zakonu je rečeno da su to, definisane su izborne komisije i birački odbori, dakle, jednostavno pobrojani.

Član 2.5. predlažem da u stavu 1. dodati tekst pod navodnicima "provođenja prvih izbora nakon donošenja ovog zakona", a u stavu 2. iza riječi „BiH će poništiti imenovanje članova“ dodati "na prijedlog entitetske izborne komisije", radi se, dakle, o regulisanju izbornih rezultata na različitim nivoima.

Član 10. predlažem da stav 1. mijenja se i glasi: "Izborna komisija BiH sastoji se od 7 članova i to 2 Srbina, 2 Hrvata, 2 Bošnjaka i 1 član iz reda ostalih". Kandidate za članove Izborne komisije BiH predlažu Narodna skupština RS, predlaže 4 Srbina, Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH 8 kandidata i to 4 Hrvata i 4 Bošnjaka, po jednog kandidata iz reda ostalih predlaže Narodna skupština RS 1 kandidata i Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH 2 kandidata. Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH bira Izbornu komisiju BiH od 7 članova po postupku predviđenom Poslovníkom.“

Stav 2. predlažem da glasi: "ukoliko NS RS i Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH u roku od 30 dana od stupanja na snagu ovog zakona, odnosno 30 dana prije isteka mandata članovima Izborne komisije BiH, ne predloži kandidata za članove Izborne komisije BiH, Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH utvrđuje listu kandidata i vrši izbor Izborne komisije BiH.“

Stav 3. mijenja se i glasi: iza riječi „liste“ brisati riječ „čtetvorice“ i staviti „sa ranije liste“, a ostalo iza četvorice brisati.

Član 2.15. dodati, a za izbore na nivou entiteta, na prijedlog Izborne komisije entiteta, principi su utvrđeni i govori se o entitetima.

Član 3.13. mislim da je gospođa poslanica Desanka Rađević naglasila mogućnost izbora putem pošte, tačno je to da se sliježe demografski teren BiH, da to može stvarati izvjesne pomake u demokratizaciji BiH, ali je tačno da otvara mogućnost raznog izbornog inženjeringa kod prebrojavanja, utvrđivanja izbornih rezultata i mislim, predlažem da se član 3.13. briše, kao i član 5.28 koji je u saglasnosti s tim članom, vezano za prebrojavanje glasova.

Član 6.4.a) Izborna komisija entiteta ima drugostepenu nadležnost odlučivanja po odlukama lokalne izborne komisije.

Član 6.14. stav 2. predlažem da glasi: iza riječi „BiH“, umjesto „bira 4 člana“, treba da stoji „bira po 2 člana“ iz reda sudija vrhovnih sudova.

Član 8.6. predlažem da stav 3. mijenja se i glasi, brisati riječi u trećem redu iza riječi „entiteta“, brisati „kao i član Predsjedništva BiH koji je podnio ostavku“.

Član 9.1. predlažem da se mijenja i glasi, kod utvrđivanja, naravno, principa za izbor članova Predsjedništva BiH.

1. Izbor predsjednika i potpredsjednika RS reguliše se Izbornim zakonom RS. Predsjednika i potpredsjednika iz RS biraju glasači registrovani da glasaju u RS.

MIRKO BANJAC

Kolegij skreće pažnju da izlazite iz okvira tačke i jednoglasnog smo stava da treba da usmjerite se na pojedinosti koje neće biti amandmanskog karaktera, za to će biti šansa drugi put.

NIKOLA ŠPIRIĆ

Ja sam onda završio. Ja nisam shvatio suštinu rasprave.

MIRKO BANJAC

Ja želim još jednom da ovima koji će raspravljati, da ne dolazimo u neznodne situacije, ovo nije rasprava u amandmanima. Amandman se može iznijeti, amandmanski će se reagovati na Prijedlog zakona.

ALMA ČOLO

Mogu li ja repliku na to Vaše? Ovo je rasprava o Nacrtu zakona. Svaka primjedba iznesena ovdje je dobro došla.

MIRKO BANJAC

Da ne idemo amandmanski, upravo to.

ALMA ČOLO

Da taj prijedlog bude onakav kakav smo mi željeli i da bude što manje amandmana u onoj završnoj fazi.

MIRKO BANJAC

Nismo se mi razumjeli. Sve je u redu što Vi kažete, ali ne čitati na takav način.

ALMA ČOLO

Dobro, neka gospodin Špirić da pisani tekst.

MIRKO BANJAC

Pisane primjedbe, tako je.

RASIM KADIĆ

Gospodo predsjedavajući, dame i gospodo, prvo želim da, kao predsjedavajući Radne komisije za ustavna i pravna pitanja ovog doma, konstatujem da sam dva puta sazivao sjednicu Ustavne komisije u posljednja dva dana i da oba puta Ustavna komisija nije imala kvorum za rad i odlučivanje u vezi sa izbornim zakonima. Indikativno je i to, želim ovdje da javno kažem, da je ovo prvi put da Ustavna komisija nije imala kvorum za odlučivanje, od dosadašnjih 10 ili 11 sjednica. Nedostatak stava Ustavne komisije u vezi sa postojanjem ili nepostojanjem ustavnog osnova za donošenje ovog zakona bitno je ograničenje za raspravu povodom ovog nacrtu zakona danas. Kao poslanik, želim da kažem da, cijeneći sve napore koje je predlagač i oni koji su mu pomagali učinio do sada

u pripremi ovog zakona, postoji jedno tzv. temeljno pitanje koje predlagač, nažalost, nije imao političke hrabrosti, ali čini mi se ni političke odgovornosti, odnosno političkog filinga da konačno predloži u Nacrtu zakona. Radi se o tome da predlagač zakona nije ispoštovao temeljnu odredbu člana 2., tačka 2. prvenstveno Ustava BiH koja kaže "da prava i slobode određene u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, u njenim protokolima će se direktno primjenjivati u BiH, oni će imati prioritet nad svakim drugim zakonom". Ta temeljna odredba Ustava BiH koja je nadređena svakom drugom, ovdje nije ispoštovana, nego se predlagač poveo za drugim odredbama iz Dejtonskog ustava, a koje same nisu u skladu sa tom Evropskom konvencijom o ljudskim pravima, odnosno tačkom 2.2. Ustava BiH. U tom pogledu postoji inicijativa grupe poslanika u Parlamentu o usklađivanju Ustava BiH sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i čini mi se da će biti zanimljiv nastavak rasprave o tom krucijalnom pitanju koje osigurava jednakopravnost građana u BiH.

Kao predsjednik Liberalne stranke koja je punopravni član Evropske asocijacije liberalnih stranaka, ja sam se obavezao na poštivanje jednakopravnosti građana u svakom pogledu i moram reći da najvjerovatnije ne mogu podržati ovakav nacrt zakona, jer bi to značilo izdaju mojih političkih principa i izdaju onoga što sam prihvatio kao temeljnu, liberalnu političku filozofiju. Ona je u osnovi demokratska, politička filozofija i zbog toga, mene ne zanima što su neke odredbe Ustava u suprotnosti sa međunarodnim konvencijama. OSCE je napravio dramatično lošu političku poruku BiH. Umjesto da se povinuje naređenim ustavnim odredbama, a to je Evropska konvencija, on se povinovao ustavnim odredbama koje su same protivne Evropskoj konvenciji, recimo u izboru članova Predsjedništva BiH, tumačeći kako je to u skladu sa Ustavom. Paradoksalno je, ali se mora reći, neke odredbe Ustava BiH nisu u skladu sa temeljnom konvencijom o ljudskim pravima i to je to vrzino kolo u kojem se mi možemo kretati. To što su neke odredbe Dejtonskog sporazuma protiv Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, tim gore po te odredbe, a ne po tu Evropsku konvenciju za koju smo se mi obavezali da ćemo je prihvatiti i koja piše kao nadređena u ovom Ustavu. U tom pogledu raspravu bismo mogli gotovo i završiti. Pošto mi već imamo prijetnje od strane onih koji predlažu Zakon, da će zakon biti usvojen i ukoliko ga ne usvoji Parlamentarna skupština BiH i pošto sistem političke moći u BiH je takav da u ovom slučaju Ured visokog predstavnika osigurava mogućnost nametanja zakona, dakle alternativu, ovo se čini samo kao potrebna ali i neobavezna rasprava sa ovim zakonom, pošto predlagač za razliku od drugih slučajeva ima alternativu za neusvajanje na ovom domu, odnosno u Parlamentu.

Ovo želim posebno da kažem, bez ikakvih zadnjih primisli, postoje veliki napreci u ovom zakonu, ukoliko ga posmatramo samo tehnički bez ove krucijalne primjedbe, ali isto tako želim da kažem da u razgovoru sa mnogim ljudima i onim koji su radili, postoje novije neusklađenosti između onog što je napisano u pojedinim članovima grupa koje su pisale ovaj zakon. Ukoliko, međutim, predlagač prihvati promjenu ovog temeljnog koncepta, što se može očekivati, ja bih želio da povodom Nacrta zakona dodam samo nekoliko mogućih poboljšanja za eventualno utvrđivanje konačnog prijedloga.

Prvo, smatram da, ako se ide preferencijalnom sistemu glasanja za Predsjedništvo BiH, onda bih ja predložio da se ide ka preferencijalnom sistemu glasanja i za Parlament, odnosno Predstavnički dom PSBiH na svim nivoima.

Drugo, predložio bih da se ostavka člana Predsjedništva BiH regulira tako da člana Predsjedništva BiH koji nudi ostavku zamjenjuje predsjedavajući Predstavničkog doma iz reda istog naroda člana Predsjedništva BiH koji daje ostavku.

Dao bih jednu, ja bih rekao, svoju primjedbu u vezi sa izborima za predsjednika i dopredsjednika Federacije BiH, apstrahujem priču o tome kako je sada ustavno rješenje i odgovora broj 28. od strane OSCE-a. Naime, u odgovoru 28. od strane OSCE-a na pitanje zašto su potrebni potpisi iz oba entiteta da bi se kandidat za člana Predsjedništva BiH evidentirao za učešće na izborima se kaže da su potpisi značajan kvalitativni uslov za svakog potencijalnog kandidata koji se kandidira za najvišu funkciju u BiH. Kandidat ili kandidatkinja mora pokazati spremnost da predstavlja cijelu BiH i podršku birača širom zemlje, naročito u oba entiteta. Istovremeno, u odgovoru broj 4, kao princip se kaže da u slučaju ostavke člana Predsjedništva BiH, treba osigurati da samo članovi Parlamenta, odnosno Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH mogu glasati za njegovu zamjenu. Onda se kaže: "ovaj mehanizam najpribližnije odražava volju naroda". Ako OSCE kaže da izbori za zamjenu člana Predsjedništva BiH u Predstavničkom domu PSBiH najpribližnije odražavaju volju naroda, zašto onda taj isti predlagač kaže: "da će predsjednika i dopredsjednika Federacije BiH birati ne Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH, nego Dom naroda Federacije BiH". U dva slučaja imamo različitu argumentaciju koja, jednostavno, je u koliziji. Mislim da bi se to trebalo izbalansirati, ovo govorim samo pod pretpostavkom da predlagač odustane od ovakvog koncepta zakona i predloži izmijenjeni koncept zakona na način koji bi značio malo više hrabrosti i vizije za BiH, a ne povlađivanje onom konceptu koji je potpisan u specifičnim okolnostima i koji sam, kao takav, nije u skladu sa Evropskom konvencijom. Zahvaljujem.

MIRKO BANJAC

Lista govornika traži da pročitam. Govori sad Rakić, Dokić, pa sam mislio ja, sebe sam upisao, ali ću to dati gospođi Čolo redoslijed, pa Spahić pa onda dolazi Skopljak pa Lagumdžija. Pa na kraju, ako stigne ako ne stigne onda ništa.

VITO RAKIĆ

Gospodo poslanici, ja bih u suštini nastavio diskusiju koju sam imao prošli put o ovom zakonu. Prošli put sam probao u nekih sedam principa da kažem na čemu bi se trebao zasnivati ovaj zakon. Govoriti o ovom zakonu i njegovoj važnosti za stabilnost BiH, za uspostavljanje ukupne strukture vlasti na bazi volje naroda, mislim da je iluzorno ili upotrebljavati jednu ogromnu retoriku, je li se određeni koncept ne dopada nekoj od političkih opcija, može koristiti svaki poslanik, ali, ipak, smatram da ono što imamo danas pred sobom, da imamo jednu dobru osnovu koja se zasniva na mnogim dokumentima BiH i na onome što smo na kraju i mi dali nekakvu zakletvu da ćemo poštovati Ustav i druge dokumente BiH.

Ja bih probao da kažem nekoliko konkretnih stvari pa bih tako u članu 1.1. definisao da se poslije definisanja izbora za Parlament BiH, za parlamentarne skupštine i članove Predsjedništva BiH ne govori samo o principima, nego da se kaže da će to biti okvirni principi koji važe za izbore na svim nivoima, što će se definisati izbornim zakonima entiteta.

U poglavlju 2. predlažem da se definiše entitetska izborna komisija koja tamo nije definisana, da li je to omaška ili namjerno, ali smatram da mora biti definisana i entitetska izborna komisija sa svojim nadležnostima.

U poglavlju 4. smatram da nije potrebno, i da sa tim ništa ne dobijamo, tražiti potpise birača za izbor člana Predsjedništva BiH, to je član 4.4. jer je jasno definisano da člana Predsjedništva BiH bira izborna baza entiteta, a normalno je da ga izborna baza entiteta i kandiduje. Prema tome, praviti određenu, ili da kažem nekakvu improvizaciju, mislim da nije potrebno i da to je u suprotnosti isto tako sa članom 4.8. ovog zakona.

Isto tako, definisane su neke stvari koje nisu definisane u Ustavu BiH, kao što je funkcija potpredsjednika. Mislim da se ne može u ovom zakonu definisati funkcija zamjenika člana Predsjedništva BiH i da ovaj zakon može da se radi samo na bazi Ustava, a da je dovoljno ono rješenje da, vjerovatno, predsjednika u nemogućnosti zastupa član Kolegija iz određenog naroda Parlamentarne skupštine BiH.

Poglavlje 9. je definisalo izbor predsjednika i zamjenika predsjednika RS. U tom poglavlju se smanjuje mandat u odnosu na Ustav RS na 4 godine, što, vjerovatno, treba uskladiti ili Ustav ili ovaj zakon i ne bi bilo dobro raditi mimo Ustava.

U članu 11., u poglavlju 11. u članu 11.2., definisana je procedura izbora članova Doma naroda. Mislim da je veoma komplikovana i da sadašnja procedura kojom su definisani izbori za Dom naroda je dovoljna i efikasna i da tu nema nikad pravne praznine da Dom naroda nije popunjen.

Zatim, smatram da u članu 11.6. gdje je definisano za izbor poslanika u Parlamentarnu skupštinu BiH, iz RS predviđeno 3 izborne jedinice i da se bira direktno 9, odnosno 5 se dobije na bazi ponderisanja rezultata tih izbornih jedinica. Smatram da, ako je RS jedna izborna jedinica, za predsjednika i zamjenika predsjednika Republike, nema razloga da ne bude jedna izborna jedinica i za poslanike Parlamentarne skupštine BiH i da, onda, nemamo da kažem, jednog posrednog prenošenja glasova iz jedne izborne jedinice u drugu da bi se dobili konačni rezultati, odnosno konačni zbor.

Što se tiče poglavlja 14., a to je poglavlje o lokalnim izborima, lokalnoj samoupravi, tu imam jednu primjedbu koja se odnosi na to da je u RS donesen, na poslednjoj Skupštini, novi zakon o lokalnoj samoupravi gdje je napravljeno niz izmjena pa do toga da načelnika opštine biraju neposredno građani na izborima, da gradonačelnika grada biraju isto neposredno, da nema više izvršnog odbora nego ima opštinska uprava itd., znači ovo poglavlje bi se moralo totalno usaglasiti sa Zakonom o lokalnoj samoupravi u RS. Isto tu imam primjedbu da nije dobro definisati ovako mali broj odbornika za velike opštine koje imaju i po sto hiljada i više glasača i da to svodimo na 20-30 odbornika gdje je potpuno jasno da nikakvog uticaja neće imati manje političke stranke i da neće praktično moći dobiti svog predstavnika u skupštini opštine i, prema tome, uticaj građana će biti sveden, uglavnom, preko većih stranaka. Zato smatram da tu listu treba napraviti okvirnu i malo drugačiju nego što je ovdje definisano. Na kraju bih rekao da, vjerovatno, u prelaznim odredbama treba ovlaštenje visokog predstavnika dovesti u jedan sklad realnog vremena i onog što se dešava u BiH, jer ovo su ovlaštenja suviše visoka i široka. Na kraju, mislim da ovakav prijedlog zakona je dosta kvalitetan i čini jednu dobru osnovu za donošenje jednog Izbornog zakona BiH.

MIRKO BANJAC

Dok ide poslanik Dokić, ja vas molim da se pripremate koji ste po redu i da to budu što konkretnije primjedbe bez opservacija dugačkih.

BRANKO DOKIĆ

Dame i gospodo, poslušavši prijedlog, predsjedavajući, ja ću odustati od onih velikih riječi koje svi na početku izgovraju, kako smo u jednom istorijskom trenutku, kako donosimo jedan vrlo važan akt koji treba da promijeni naša razmišljanja i političku strukturu. Šta ja mislim o tome, ostavit ćemo za drugi put, ali ono što mislim da treba istaći i zašto ću se zalagati jeste da to bude pravedan zakon koji neće nikoga favorizovati i da to bude zakon koji neće dozvoliti različite interpretacije, razne kombinatorike i bilo kakvo subjektivno tumačenje, to je ono što ne bismo mi smjeli ovdje, poslanici, da dozvolimo da prođu takve stvari kojih ovdje ima. Politička praksa je pokazala da svaki put kada je neko htio kroz nešto opšte ugraditi sebe neprincipijelno, da se taj neprincipijelni stav i neprincipijelno zalaganje na kraju razbilo istim tima o glavu. Dakle, sada smo u poziciji da neutralno pripremamo jedan akt iza koga ćemo svi stati i koji će jednako uvažavati i poštovati sve.

Moja generalna primjedba na ovaj zakon bi bila sledeća. Zakon bi se mogao podijeliti u tri zakonska akta. Jedan koji bi se odnosio i veći dio koji bi se odnosio na Izborni zakon BiH i ono što je vezano za izbor članova Predsjedništva BiH, dva predstavnička, Predstavničko vijeće, Vijeće naroda i da definiše principe po kojima će biti napravljeni entitetski zakoni. Iz ovog zakona onda mogu da proizađu tri zakona. Jedan, još jednom ponavljam, na nivou BiH sa principima koji će važiti za entitete i dva entitetska zakona.

Pokušat ću da ukažem vrlo konkretno na neke stvari koje smatram da trebaju da budu izmijenjene kako bi ovaj zakon dobio onu potrebnu formu da može da prođe u Skupštini.

Prije svega, u članovima 6.9.; 6.10. i 6.12. gdje se govori o Izornoj komisiji, treba negdje definisati na koji način Izborna komisija odlučuje. Da li je to konsenzusom ili većinom? Ovdje je ostavljeno otvoreno, to treba da bude definisano. Moja sugestija je da to bude konsenzusom.

Funkcija zamjenika člana predsjedavajućih nije po Ustavu BiH. Sa te tačke gledišta, mi ne bismo trebali ovdje ni da razmatramo. Ako se uzme to, ako i prihvatimo da to i uđe, znači, prihvatamo da mijenjamo Ustav, onda se postavlja pitanje njegovih nadležnosti, a pogotovo je ovdje u ovim članovima, čini mi se član 8.3., potpuno nejasno definisano oko zamjene, nije 8.3. nego 8.6. Nema nikakvog razloga npr. da ako član Predsjedništva BiH podnosi ostavku da automatski se podrazumijeva da je i njegov zamjenik podnio ostavku. S druge strane, ovaj način kako je predloženo da se bira ponovo član Predsjedništva BiH i njegov zamjenik treba takođe promijeniti, jer ovdje je predviđeno npr. da za člana Predsjedništva BiH glasaju predstavnici naroda u Predstavničkom vijeću čiji član Predsjedništva je podnio ostavku i onaj član Predsjedništva koji je podnio ostavku glasa, to je zaista neprincipijelno. Postavlja se pitanje ko u Skupštini, ako nije član Skupštine, može da glasa, taj član sigurno ne bi trebao da ostane ovdje, da može da glasa. Ja postavljam pitanje, zašto se ne bi razmotrilo

da za člana Predsjedništva kome je prestala funkcija člana Predsjedništva, bilo da je podnio ostavku, bilo da je došlo do neke druge tragičnije okolnosti zbog čega on nije član Predsjedništva, da o tome odlučuju entitetske skupštine. Evo jedan od mogućih prijedloga. Ako ostane u razmatranju funkcija zamjenika člana Predsjedništva, ne bi trebalo insistirati da to bude neko od poslanika. Moja sugestija je da to bude, ako se zadržavamo na tim listama, neko sa poslaničkih lista koji bude predložen da ne krnjimo skupštinski sastav.

Jedno od suštinskih pitanja jeste preferencijalni izborni sistem ili dio sistema o kome treba ovako kako je ovdje definisano dobro razmisliti može li ostati ovako. Prije svega, da li nam je uopšte potreban, s jedne strane, a ako se i dokaže, ja bih molio predlagača da nam objasni šta se htjelo sa preferencijalnim sistemom, pa ako nas ubijedi da je to potrebno, onda ovo, zaista, treba pojednostaviti i svesti na jednu potpuno razumljivu mjeru, mjeru koju će svako moći lako tumačiti i provesti. Ja moram da kažem jednu moju, jednu nelogičnost za mene, ako u našem Ustavu piše da su članovi Predsjedništva BiH 1 Srbin, 1 Hrvat, 1 Bošnjak, onda nema nikakve logike da bilo koga od ova tri može izabrati treći narod, odnosno narod koga on, ja ću upotrijebiti sada, bez obzira što se neki na to ljute, u ovom slučaju on predstavlja taj narod. Prema tome, logično je da ga bira taj narod. Kako je ovdje definisano, može se desiti potpuno obrnuto. Isto se kaže, u slučaju da član Predsjedništva BiH, u toku 12 mjeseci, izostane sa jedne trećine sjednica da mu se oduzima ta pozicija, ovdje bi trebalo sigurno dodati "neopravdano", znači, ukoliko neopravdano jedna trećina da se to može prihvatiti.

Član 8.4. i član 8.11. treba potpuno brisati jer je to Ustavom regulisano i zaista nema nikakve potrebe da se ponavlja u Izbornom zakonu.

Npr. u članu 9.1. je napisano sledeće: "svaki kandidat za funkciju predsjednika kandiduje se zajedno sa kandidatom za funkciju potpredsjednika na istoj listi". Ovdje je pozicija u ovoj rečenici, pozicija potpredsjednika na višem nivou od pozicije predsjednika. Vjerovatno je ova rečenica posledica lošeg prevoda sa izvornog engleskog teksta i to se u svakom slučaju mora popraviti. To je poglavlje 11. gdje se definiše kako se biraju poslanici u Vijeću naroda, treba uskladiti pasus 1. sa pasusom, odnosno pasus 2. sa pasusom 1. U pasusu 1. stoji da delegati iz hrvatskog naroda biraju poslanike u Vijeću naroda, a u pasusu, i Bošnjaci, takođe, svoje, 5., a u pasusu 2 stoji da poslanici u Narodnoj skupštini RS glasaju za liste srpskih kandidata. Ovo dvoje treba uskladiti i u ovom drugom dijelu, poslanici u Narodnoj skupštini RS, srpski poslanici u NS RS da glasaju za liste srpskih kandidata. Smatram da je 10 kandidata na listi mnogo i poslednji pasus u okviru ovog člana 11.2. zaista zbunjuje. Ovdje se ne zna na šta se ovo odnosi, jer stoji, pri izboru delegata koristi se formula proporcionalne zastupljenosti prema članu 11.10. ovog zakona. Ja bih molio da mi neko protumači šta ovo uopšte znači. Možda se ovo odnosi na formiranje tih lista, ali ne na izbore. Skupština glasa o tome, možda se odnosi na formiranje lista. Ovako je veoma, veoma nejasno i može dovesti do nekih smutnji. Potpuno je u koliziji sa 1. i 2. stavom ovog istog člana.

U članu 11.14. stoji da je mandat delegata u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH dvije godine, a u članu 20.10. u prelaznim odredbama stoji, poslije prvih izbora dvije, a poslije četiri. Zaista bih molio predlagača da obrazloži zbog čega će uopšte i član 11.4., zbog čega odvajanje za Dom naroda na dvije godine, a Predstavničko vijeće i Predstavnički dom PSBiH 4, a, onda, ponovo druga kolizija u članu 20.10. pa kaže, poslije prvih izbora dvije godine, a poslije 4.

Ja se nadam da je današnja rasprava u stvari upućivanje pitanja predlagачu i da nam sledeći put predlagач izađe sa svim odgovorima na naša pitanja i da onda poslije toga se definišu amandmani, ja sam tako zamislio ovu današnju raspravu.

Oko kompenzacionih mandata, npr. u članovima 11.6., o tome ću diskutovati uopšte, ako prihvatimo da to opstane, ali od predlagачa ovog zakona tražim detaljno objašnjenje člana 11.11. i uopšte toga šta se htjelo sa kompenzacionim mandatima. Odgovorno tvrdim da je član 11.11. namjerno konfuzno definisan da ga je teško razumjeti i da se može tumačiti na razne načine. Ovo nije posledica lošeg prevoda. Ovo je ovako ostavljeno tendenciozno. Ovdje je ostavljena mogućnost izbornog inženjeringa, ali ja vas napominjem da izbore neće provoditi inženjeri i oni neće ovo mjeriti već pravnici koji se u inženjerski posao još slabije razumiju. Napraviti ću vam jednu analogiju, jednu matematičku, nećete mi zamjeriti, ali za pet minuta, 80% vas ću matematičkim inženjeringom ubijediti i dokazati vam da je 2 više 2 šest, da je 2 puta tri 5, a da je 2 više 3 šest i nećete primijetiti tu zamku. Ovo je napravljeno tako pravnički da se može napraviti ta igra. Molim predlagачa prvo da nam objasni šta se htjelo sa kompenzacionim mandatima, šta oni uopšte znače, a, onda, da nam protumače 11.11. u konkretnoj situaciji, da nam je jasno, ako oni uopšte ostanu, kako će se tumačiti. U okviru toga, želim da se odgovori na pitanje šta su to negativni mandati i šta su to negativne liste mandata? Ja taj pojam do sada nisam čuo, a nisam vidio odavde da se može na bilo koji način tumačiti ko će odrediti, koliko će biti kompenzacionih m... ako ih uopšte prihvatimo da budu tako, hoće li to biti 23% ili 27% . Izborne jedinice, ako se o njima i može govoriti po entitetima, ali na nivou organa BiH, zaista, nemaju nikakvog opravdanja i tražim za to obrazloženje. Zbog čega su pravljene izborne jedinice za organe BiH? O entitetima možemo eventualno i da govorimo, vrlo kratko, predsjedavajući, budi strpljiv.

MIRKO BANJAC

Ja ne znam jesu li oni strpljivi.

BRANKO DOKIĆ

U prelaznim i završnim odredbama, evo, samo završavam ovo prva četiri člana. Iz čega proističu ovolika ovlaštenja visokog predstavnika i zbog čega su nam ona potrebna? Od toga da je to koliko on hoće do bezgraničnosti, hoćemo li mi poslanici u Skupštini BiH da prihvatimo ovako nešto gdje stoji da jedan čovjek, pa ma ko on bio, ima ovolika ovlaštenja i ja vas molim da predlagач navede u kojoj to odluci, po kom članu Ustava, pa čak i po kojoj deklaraciji poslije Dejtonskog sporazuma se mogu dati ovolika ovlaštenja?

MIRKO BANJAC

Hvala lijepo. Ja sam mislio, gospodo, da odustanem, međutim, moram vam demonstrirati da znam govoriti u pet minuta i da vam kažem još jednu šalu i sve ono što mislim. Ibro je uticao na mene da ne odustanem.

Molim vas, kad kaže gospodin Dokić oko izbornog inženjeringa, otišao Njegoš kod ruskog cara i kaže njemu car "gospodine, da bismo mi razgovarali, bit će u pet minuta sve rečeno, prvo mi odgovorite koliko je 2 plus 2", ovaj sjedne i razmisli, kaže „teško pitanje, mogu li ja malo razmisliti“ pa kaže „znate, uvaženi care 2 više 2 je 4, ali ako vi stojite iza toga onda je 40“. Ne znam ako ste dobro ...

Ja vas molim, ono što želim reći je vrlo kratko, jer neću ponavljati ono što su drugi rekli, a to je kad će doći preambula, obzirom da je Špirić rekao da je to gospodin Ljubičić, danas nema ni preambule. Molim vas, činjenica je da ovaj zakon mora dobiti ustavnopravni osnov i to mora da se dogodi. Mislim da je jako važno ono što želim reći, a jeste zato sam da se razmisli o kompenzacionim mandatima, ali ako oni ostanu, onda predlažem da pravo na kompenzacioni mandat ima onaj koji ostvari najmanje onaj broj glasova kad se broj važećih glasačkih listića podijeli sa brojem mandata, da ne igramo se malo igara da može da uđe u kompenzacione mandate svako. Predlažem to konkretno, mislim da sam jasan. Predlažem, ako se već mora ići u preferencijalni sistem, onda nešto što je nelogično, prvo predlažem da li to treba, je li komplikovano, a mislim da jeste, ali opet predlažem, ako se mora, onda predlažem da je van logike da preferencija jedan vrijedi isto kao preferencija pet, a u ovom zakonu to je tako. Zato predlažem da se svaka sledeća preferencija umanjuje za 50%, odnosno polovinu, četvrtinu, trećinu, petinu i tako redom, jer dvojka vrijedi 50% manje od jedinice, trojka 30% od jedinice, četvorka 25%, petica 20% i tako redom. Ponovo da ne dođemo u izborni inženjering, ovo itekako onemogućuje izborni inženjering. Naravno, podržavam izborne komisije entiteta, jer zašto će nam uopšte onda entiteti ako ne mogu da imaju svoju izbornu komisiju, i zbog toga predlažem da se utvrde i njene nadležnosti, veza entitetske izborne komisije sa Izbornom komisijom BiH. Da se ta veza reguliše u tom pravcu kad budu amandmani, ja ću predložiti konkretno, ali sad predlažem da se to uradi. Lista nezavisnih kandidata, to treba brisati, šta to znači? Ako se neko udružio u nezavisne kandidate, on više nije nezavisan. Pa nema se tu šta raspravljati. On je već nekakva nezavisna politička stranka, pa evo recimo neka se tako zovu, ali udruženi nezavisni kandidati ne postoje, zna se šta je nezavisnost. Ja mogu da budem nezavisan, ali dvojica već nisu nezavisni, već su zavisni, on zavisi od mene, a ja od njega. Takve stvari treba brisati iz ovih. Što se tiče odlučivanja u komisiji, u prvom krugu sam saglasan konsenzusom, u drugom krugu dvotrećinskom većinom da ne bi došlo do majorizacije u radu komisije. Hvala vam lijepa.

ALMA ČOLO

Poštovani predsjedavajući, dame i gospodo poslanici, ja bih željela da iznesem neke stvari koje se tiču Izbornog zakona, već smo ih čuli u raspravi, ali ću nastojati da budem kratka i želim da dam svoja obrazloženja, jer nisam zadovoljna sa obrazloženjima OSCE-a koji stoji na stanovištu da ovakav zakon omogućava svim građanima BiH da ostvare svoje biračko pravo. Biračko pravo je garantovano sporazumom 3. Aneksa Dejtonskog sporazuma, koji se odnosi na izbore i tu je rečeno da ovaj aneks, da su njemu pridodati i dokumenti OSCE-a iz Kopenhagena, njegov paragraf 7. i 8. koji svim građanima BiH garantira univerzalno, jednako biračko pravo.

Pod biračkim pravom se podrazumijeva, kako aktivno tako i pasivno, znači pravo svakog građanina da bira i da bude biran. Da li ovaj nacrt izbornog zakona obezbjeđuje građanima to pravo? Da li svaki građanin BiH može biti biran. Ovakvim zakonom se to ne obezbjeđuje. Moj kolega Srbin iz Federacije BiH nikad ne može biti biran za člana Predsjedništva BiH ili ljudi Bošnjaci i Hrvati u RS nikada ne mogu biti birani za člana Predsjedništva BiH. Mislim da pozivanje samo na Evropsku konvenciju o temeljnim slobodama i ljudskim pravima nije uporište za usklađivanje ovog zakona sa osnovnim principima i standardima međunarodnog prava. Oni su već sastavni dio Dejtonskog sporazuma. Ja ne prihvatam obrazloženje jednog od članova radne grupe koji mi je rekao da su opšti principi i standardi međunarodnog prava iznad zakona BiH, ali nisu iznad

Ustava BiH. Molim vas, to nije pravno utemeljeno, jer Ustav je po svojoj definiciji najviši zakon jedne zemlje, on je, ipak, zakon i ne mogu da prihvatim da dokumenta OSCE-a iz Kopenhaga su ispod Ustava BiH i da Ustav BiH, zato što ne garantira opšte, jednako biračko pravo, ima prednost nad dokumentom iz Kopenhaga i nad svim međunarodnim pravima i standardima. Ja također želim da podsjetim da je opšti princip u Dejtonskom sporazumu u Aneksu 3. o izborima da sve raseljene osobe glasaju u mjestu prebivališta iz 1991. godine, to je opšti princip, sve ostalo su izuzeci. U sadašnjem zakonu u članu 1.5., raseljene osobe, pored toga što mogu glasati u mjestu prebivališta iz '91. godine, mogu isto tako da glasaju u mjestu boravišta, znači tamo gdje se privremeno nalaze posljednjih šest mjeseci. Boravište je nešto što je privremenog karaktera i čim je radna grupa obezbijedila licima da biraju, to onda više nije opšti princip, onda tog opšteg principa nema, onda je pravo onoga ko glasa da izabere, naravno, gdje će glasati i odstupamo od Aneksa 3, koji se odnosi na utvrđivanje ovog opšteg principa. Ja mislim da je ovo pitanje bilo veoma aktuelno i da su se ljudi jedva izborili i da taj princip prođe kao opšti princip. Međutim, sada to više nije opšti princip, sad se ostavlja na volju raseljenim licima da biraju gdje će glasati.

Ja bih se osvrnula na izlaganje gospodina Vite Rakića koji je govorio o Zakonu o lokalnoj samoupravi u RS koji definiše izbor gradonačelnika i načelnika općina i rekao je da, ukoliko se donese ovaj izborni zakon, on se mora uskladiti sa zakonom RS. Ovaj izborni zakon treba da bude na nivou države. On ne smije da bude protivan Evropskoj povelji o lokalnoj samoupravi, a mislim da ove njegove odredbe koje definišu izbor općinskih načelnika, gradonačelnika, nisu u suprotnosti sa Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi. Onda ćete, gospodine Vito, vi morati u RS usklađivati svoj zakon o lokalnoj samoupravi, kao što smo mi u Federaciji BiH donijeli zakon o lokalnoj samoupravi koji je u skladu sa tom poveljom. Jeste, ali ove odredbe koje su u Izbornom zakonu nisu protivne Evropskoj povelji o lokalnoj samoupravi.

Gospodine, osnovni principi se mogu utvrditi na nivou države.

Ja bih još jedno temeljno pitanje, to je pitanje registracije birača. Biračko pravo je jedno od temeljnih prava, ono se stiče, u zavisnosti od svake države, rođenjem i sticanjem punoljetstva. Kod nas, po ovom zakonu, znači, lice koje je napunilo 18 godina ima biračko pravo, znači, ima pravo da bira i da bude biran. Ovdje se to pravo uslovljava registracijom. Registracija treba da bude posao državnih organa, a ne da svaki pojedinac svojim postupkom, znači, on mora da se registruje da bi ostvario svoje biračko pravo. To je protivno osnovnim nekim ustavnim principima, jer pravo je građanina čim napuni određene godine života da ima pravo da ostvari svoje biračko pravo, a na državi je da ona mu obezbijedi ostvarivanje tog prava.

MIRKO BANJAC

Sada će gospodin Spahić da mi pokaže kako se može i kraće od pet minuta.

IBRO SPAHIĆ

Dame i gospodo, mene raduje što je i gospodin Banjac izvrstan matematičar, ali naravno da zakoni, Ustav i uopšte pravo, kada bi se slijedilo logikom matematike, to bi dovelo bi do jednog or. svijeta u kojem bi se poništila sama ideja uređenja društava i država. Mene raduje, u svakom slučaju, ja znam, također, da postoji u tradiciji, u Moskvi u jednom poetskom krugu, također, jedan princip po kome su 2 i 2 pet, a, naravno, postoji

i drugo obrazloženje za isto ovo fino otkrovenje ko je ispred i ko je iza u sabiranju i oduzimanju i u preferencijalnim računima pod borjem 1. i brojem 5. ne dobija se ono što je suština. Ne dobija se ono što je ljudsko pravo i sloboda i ne dobija se, naravno, ono što samo po nekoj prirodi stvari, ono što barem danas poznaje savremena civilizacija, umjetnost i kultura imaju jedno sjajno osjećanje, pjesnici, dakle, ova priča dva i dva i pet odnosi se na debatu među pjesnicima, a ne baš, jer i Njegoš je pjesnik, prema tome, mislim da je to jedna fina poruka koju smo danas čuli. Želim da izrazim zadovoljstvo zbog toga.

S druge strane, želio bih vam reći da postoji prosto jedna zaraza koja vlada povodom ova dva prijedloga Izbornog zakona, jednog od gospodina Drage, jednog od grupe poslanika, odnosno Klub poslanika SDP-a. Zaraza koja, naravno, nema ništa sa sidom čiji danas dan slavimo kao dan borbe za međunarodnu, ili promociju borbe protiv zaraze za koju nema lijeka, ali i to nije toliko dramatično koliko je dramatično ukoliko danas ponavljamo, po ne znam koji put, priče o tome da postoje snage koje su po prirodi stvari multietnične i postoje snage koje su po prirodi stvari etničke. To je dosta ovako problematično. Ja sam jedanput pokušao da objasnim nekim kolegama da je to vrlo klizav teren, ukoliko se želi govoriti o civilnom društvu i o uopće građanskim pravima i slobodama, jer ako vi pravite bilo kakvu vrstu eksterminacije drugoga po bilo kojem drugom principu i, također, kršite temeljna ljudska prava da se on osjeća tako kako se osjeća, da se ponaša politički tako kako se ponaša i, naravno, za to postoje izborni procesi i odluke periodične građana BiH da o tome odlučuju. Želim da upozorim na to, zato što bih ja mogao da govorim, nekad se to zvalo građanin Ibro, u interpretaciji mog dragog kolege poslanika gospodina Lagumdžije, prije skoro godinu dana, ali, da li gospodin Tokić razumijeva odnose međuetničkog, etničkog i civilnog, to je stvar, naravno, principa na kojima počiva svaka vrsta diskusije pa i u Parlamentu BiH.

Ono na što bih ja želio da skrenem pažnju vama koji pokušavate stalno ubijediti nas kako postoji samo jedan recept mogući, kao jedan koncept, koji omogućava promociju ljudskih prava i sloboda. Htio bih vam reći da postoji jedno temeljno pravo na kojem sve to počiva a to je pravo svakog čovjeka da periodično odlučuje ko će ga predstavljati u bilo kojoj kombinaciji, u bilo kojem izboru, i na bilo koji način, to je jedno temeljno pravo, zato se uređuju društva i države. Ne uređuju se zbog toga da bi im se nametali bilo kakvi principi, koncepti, zakoni, itd., nego da bi ti zakoni važili jednako za sve ljude i da bi se svako osjećao dovoljno slobodan u tom zakonu i da ga može provoditi. Zbog toga postoje zajednice. Postoje zajednice zbog toga, npr. da u RS nema Doma naroda kao što ima u Parlamentu Federacije BiH. Nemoguće da se govori stalno o srpskim kandidatima i srpskim izbornim pravima ako taj princip koji stalno afirmira više naših poslanika iz različitih dijelova entiteta ne uvaži temeljni princip povodom ovog zakona, a to je da u toj istoj RS, kao i u Federaciji BiH, valja uskladiti te ustave sa Ustavom BiH. Ustav BiH kaže da ovdje postoji dvodomni parlament, da postoji puna garancija prava građana da budu birani na opštim izborima i da postoji puna ravnopravnost naroda u Domu naroda BiH.

Ustav Federacije BiH posjeduje neke od tih kapaciteta, nažalost, to je jedan nedovršen proces, jer tu postoji Predstavnički dom PSBiH i Dom naroda u kojem su Bošnjaci i Hrvati sa određenim brojem poslanika, a svi ostali su ostali. Problem je, naravno, u tome kako otvoriti proces suštinskog usklađivanja Ustava BiH sa onim što je gospodin Dokić predložio da se iz ovog jednog zakona izvedu tri zakona, Zakon BiH o izborima i dva entitetska zakona. Ukoliko bismo prihvatili tu logiku korektno prema

onome što čini BiH danas u vezi sa ravnopravnošću građana i naroda, morali bismo zadovoljiti i taj princip u RS, imati, također, pored Predstavničkog doma ne jednu novu skupštinu nego Predstavnički dom, Dom naroda, naravno, i ne bismo mogli imati dva puta biranog u RS dvostrukog predsjednika, jednom u Predsjedništvu BiH, drugi put predsjednika i potpredsjednika RS. To je potpuno neprirodan proces zato što ne dozvoljava temeljna prava ljudi da se jednako odrede spram onoga što jesu njihovi interesi i kome će dati obavezu da ih zastupa. Kao što je i u Federaciji BiH potpuno nakaradan princip, vjerovatno misleći na to da će dugovječno biti vladavina dvije stranke, po tome da nominuju te dvije stranke predsjednika i potpredsjednika Federacije BiH koji aklamacijom postaju predsjednici Federacije i potpredsjednik Federacije po nekom kriteriju koji je davno negdje smišljen. To su temeljni principi, ukoliko bismo razmišljali na način na koji se razmišlja do sada. Ono što sada ja želim, na šta želim da upozorim, prošli put sam vrlo precizan bio u obrazloženju, prvo sam pročitao, i molim vas da imate samo toliko strpljenja, gospodi iz OSCE-a, tri člana iz Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, član 21. koji je naveo, jedan ću samo pročitati, a to je član 2.

Svako ima jednako pravo da pristupi javnim službama u svojoj zemlji, svako ima pravo da učestvuje u upravljanju svojom zemljom direktno ili preko slobodnih izabranih predstavnika i na temelju toga sa jednakim pravom glasa, čini mi se jako dobro u komentaru Izbornog zakona od gospode iz OSCE-a, skrećem pažnju da pročitate dio 6. koji govori o zaštiti izbornog prava. Tamo se kaže da bi se ispoštovalo fundamentalno pravo osobe da bira i da bude izabrana, tj. izborno pravo koje je zasnovano na ovom zakonu, to pravo se mora i provesti, i u kontekstu izbora, kaže se samo, ukoliko je ubijen na licu mjesta biračkom, tada se to pravo na neki način poništava, čini privremenim poništenjem. Zašto ja skrećem pažnju na ovo? Obrazloženje i komentari, kao i mnogi komentari u tradiciji, jer u antičkoj su mnogo bolji nego izvorni neki tekstovi, znate kad kada. Zato u poglavlju 1. član 1.3. izbor članova svih organa vlasti vrši se na osnovu općeg i jednakog biračkog prava direktnim tajnim glasanjem. Skrećem pažnju na ovaj član. Ovdje se događa da mi, faktički, u BiH danas imamo potpunu diskriminaciju pošto je temeljni princip praktično poništen. To je da čovjek može biti biran, da može čovjek da bira i toga nema u ovom zakonu. Zato sam ja o tome prošli put govorio. Sada bih želio da skrenem pažnju samo na tu činjenicu, na kraju, želio bih vam predložiti da mi kao Parlament BiH pristupimo raspravi o ovom zakonu i o ovim zakonima, oba ova zakona na temelju jednog principa koji su grupa poslanika predložili u vezi sa usklađivanjem Ustava sa Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda sa pripadajućim protokolima. Ako ste pogledali papir koji smo danas dobili, danas smo dobili papir koji kaže kad BiH bude primljena u Savjet Evrope, BiH je dužna u roku od godinu dana da prihvati i potpiše ovu konvenciju o zaštiti ljudskih prava i sloboda. Ako bi se tako postupilo ne bismo mogli učiniti ono što je potpuno opravdano, a to je da respektiramo prvi član Ustava BiH koji kaže da, kao punopravna članica UN-a, u punom kapacitetu moramo poštovati Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima i slobodama. Pošto je ona narušena, ovaj ustav, po mom mišljenju, ima jednu temeljnu manjkavost. On otvara problem kako da svaki građanin BiH, bez obzira Rom, Jevrej, Hrvat, Bošnjak ili Srbin, Austrijanac u BiH osigura svoje pravo da bude biran bez bilo kakve diskriminacije. Ako akt počiva na diskriminaciji prema jednom čovjeku, onda je diskriminacija jednom narodu i prema svakoj grupi. Hvala lijepa.

MIRKO BANJAC

Riječ ima zamjenik predsjedavajućeg Skopljak.

PERO SKOPLJAK

Dame i gospodo, dragi naši gosti, ja ću se sa mojim prijateljem i kolegom Spahićem zaista uklopiti u deset minuta rasprave. Ovdje sa ove govornice kleo sam se i ja, malo i za vas, pa koliko znam i svaki od vas ponaosob, u Ustav BiH. Ja tada uopće nisam mislio da ćemo raspravljati o eventualnoj, diskusiji voditi o njegovoj svrsishodnosti, odnosno o eventualnim promjenama nekakvih odredbi Ustava. Budući, nisam pravnik, čuo sam od vas i ohrabrilo me, od mnogih od vas od kojih znam da ste u pravu mnogo vještiji nego ja da je Ustav zaista vrhovni pravni akt jedne države i ja ga tako doživljavam i tako vjerujem da jeste, no, na jednom od okruglih stolova koji je organiziran bio upravo ovdje u Sarajevu na Nacrt izbornog zakona, više se govorilo o eventualnoj promjeni i dopuni Ustava nego o eventualnoj akomodaciji tog Nacrta izbornog zakona u Ustavu. Ono što je mene zaista zaintrigiralo i o čemu zaista bih volio da se ovdje izjasne ljudi koji su stručnjaci, pravnici su bili nazočni upravo tom okruglom stolu, doduše kažu da je to okrugli sto. Na tom okruglom stolu čak su se našli ljudi i jedna grupa građana, kako su rekli, koji su bili voljni pokrenuti proceduru promjene Ustava da bi on bio usuglašen sa ovim nacrtom izbornog zakona. Ovdje smo od jednog evropskog ili svjetskog autoriteta gospodina Morisa, ako se dobro sjećam imena, čuli u ovoj dvorani da nijedan prijedlog nacrta izbornog zakona nije u koliziji sa Ustavom. To smo ovdje, koliko ja se sjećam, čuli. Sad mene interesira da li je zaista sve to tako moguće i, onda, budući da smo se svi mi morali malo baviti pravom, barem onim rimskim, kako sam ja morao, pa sam onda kao mlad student čuo sumu nju i suma i njurija, onda sam zaista mislio da ništa ne znam, a ja bih sada to sumu nju i suma i njurija, vjerujući apsolutno da svi to znamo prevesti jezički, odnosno, hajmo reći ne smijemo prevesti jezički, onda sam to pokušao prevesti na činjenicu da je jedan čovjek jedan glas, zapravo legalizacija svih bezakonja koje želimo mi provesti, ako želimo provesti. Ovdje, zaista, ja ne inkriminiram nikom ništa. U ovom kontekstu, ja bih samo želio, pazite ovo, ako nekakva preferencija, ja gledam ovdje jezički, ne gledam pravno i ne mogu sebi predstaviti kakva bi ta lista preferencija bila. Ja u riječi sammoj, prefero preferere, slušam ako nekoga preferiram, onda nekoga moram i zapostavljati.

Ja vas pitam, ne znači li preferencija odmah zapostavljanje nekog drugog? Ja vas pitam, ne znači li možda to, ne daje li nekomu šansu pa makar i u zagradi da izabere predstavnika nekom drugom malom narodu, a da on to, htio ili ne htio, uradi? To bi bilo katastrofalno. Ja vam ovdje zaista moram reći da bi se to onda možda ponovilo ono što smo imali, nažalost, pa da onda onaj koji je jači, koji ima više glasova, jednostavno naturi ono što drugi neće, a to bi bila nesreća i onome koji to natura jednako kao i onom kojem to bude natureno. Ja zaista u tu dijalektiku mogu zaći ako želite, ali vam tvrdim da stojim na bazi, na stavu Ustava dok on jeste takav kakav jeste i kao takvog ću ga podržati i kao takvog ću u narodu djelovati da je on vrhovni zakonski akt jedne države i jednog društva. Ako tu griješim, ja bih htio da mi zaista stručnjaci kažu odavde prave riječi i prava rješenja. U tom kontekstu samo da zaključim, da zaokružim, neće biti sreće od bilo kakvog izbornog zakona i prijedloga izbornog zakona, nazovite ga kako hoćete, koji bude legalizirao mogućnost manipulacije bilo kojim od našim naroda. Jer, nemojte mi, molim vas, tvrditi da se može ostvariti pravo svakog pojedinca, a da se pravo jednog naroda pri tome može zapostaviti.

ZLATKO LAGUMDŽIJA

Gospodine predsjedavajući, predsjedništvo, dame i gospodo, cijenjene kolege zastupnici, poslanici, ne želim ponavljati ono što je gospodin Tokić govorio kao stav SDP-a, jer je bio vrlo jasan i precizan po pitanju ovog zakona, želim samo, dužan sam radi diskusija nekih koje su danas bile ovdje vođene i radi nekih komentara koji su se na posredan ili direktan način odnosile na ono što predstavlja i jeste partija iz koje dolazim, a naročito ne zbog toga, nego da ne bi ostalo nezapisano i nezabilježeno, želim da kažem nekoliko riječi o pismu kojeg smo dobili od gospodina Berija koje je upućeno članovima Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, odnosno delegatima Doma naroda i u kojem nam se daju odgovori na pitanja koja danas imamo na dnevnom redu, to je papir pod nazivom "Odgovori na diskusiju koju su održali Predstavnički dom PSBiH i Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH 10. i 11. novembra ove godine". To želim da kažem zato što ne bih želio da ovo što je ovdje rečeno i ponuđeno Parlamentu kao odgovor da ostane nezabilježeno u stenogramu i načinima na kojima se vodi evidencija šta je u ovom domu rečeno i šta je kroz njega rečeno.

Ja ću biti zaista obazriv u svojim istupima, ne zbog toga što imam ograda prema nekome ko predstavlja međunarodnu zajednicu, nego zbog toga što u ovom pismu lijepo piše da zbog vremenskog ograničenja lektorisanje ovih odgovora na sva tri jezika nije završeno. Lektorisanje će biti distribuirano odmah po finaliziranju, a u međuvremenu vam, usred bitnosti i urgentnosti vašeg kontinuiranog razmatranja Nacrta izbornog zakona, dostavljamo nelektorisani prevod. Ja polazim od pretpostavke da je ovo nelektorisani prevod pa sve što je, da tako kažem, u zoni sumraka, ja neću komentarisati, ali one stvari koje su više nego evidentne da su neprihvatljive dužan sam reći.

Zbog ograničenosti poslovnice, neću komentarisati svaki od 32 odgovora koji su dati, uzeću ako vidim da diskusija ide drugim tokom, dostavit ću pismeno i odgovor kako ja tako i posebno elaboriran od stranke iz koje dolazim odgovor na svaki od ovih pitanja. Za potrebe današnje rasprave reći ću nekih 10, kad dođem do 9, stat ću. Ovdje je prvo pitanje koje je postavljeno, postavljeno je i rečeno i da li su odredbe Nacrta izbornog zakona o izboru članova Predsjedništva BiH protivne Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima. Ovdje je dat odgovor na nekih 15 redova u kojima, kad ga pročitate, diplomatskim rječnikom odgovoreno je da, odgovor je da, ali odgovor diplomatskim rječnikom, ali nije bitno, dakle, kao da smo na kvizu. Odgovor na prvo pitanje da li su odredbe Nacrta izbornog nacrta protivne Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima, odgovor je da, ali nije bitno, pa se onda kaže da je u Ustavu našem drugačije zapisano. Nismo vas pitali, gospodo, šta piše u Ustavu nego šta piše u Konvenciji o ljudskim pravima, evropskoj, i vi ste nam odgovorili kao odgovor, želim da se konstatuje, da je odgovor OSCE-a u pismu koje nam je rečeno, da, ali nije bitno.

Drugi pitanje je glasilo. Da li Nacrt izbornog zakona krši entitetske i kantonalne ustave? Kad pročitate ova tri birokratski prevedena reda, moći ćete, također, da dobijete odgovor kao na prethodno pitanje i on glasi, da, ali to nije bitno. Dakle Nacrt izbornog zakona krši neke kantonalne i entitetske ustave, ali to nije bitno. Pročitajte, vidjet ćete da to ovdje piše. Preskočit ću malo, otići ću, recimo, na 9. tačku. Da li svako ima jednako pravo da bude izabran. Ovdje imate 2,4,6,8,10,12,13 nesretni broj od 13 redova. U ovih 13 redova piše nema svako pravo. Odgovor je nema. Pročitajte pa ćete vidjeti da ovdje u stvari piše da nema. Tačke 11. možda jedna od najinteresantnijih tačaka. Insistiram od OSCE-a da nam da odgovor na tačku 11., ne insistiram odgovor ni na jedno drugo pitanje,

samo insistiram da nam daju odgovor na tačku 11. Tačka 11. glasi: "Da li Nacrt izbornog zakona ugrožava manjine"? Odgovor OSCE-a glasi "ne, naprotiv". Manjinama je Nacrtom izbornog zakona zagwarantovana veća zaštita i zastupljenost koju bi njihov broj, inače, nalagao. Gospodo iz OSCE-a, recite nam ko je manjina u ovoj zemlji? Recite nam ko je manjina ovdje i kako ste vi identifikovali manjinu i kako vi to hoćete da je zaštitite? Kako? Gdje? Na kojoj teritoriji? Na koji način? Kojim izbornim zakonom? O čemu vi ovdje pričate, gospodo, koji nam ovo odgovarate? Ovaj odgovor na ovo pitanje pravi od ljudi u BiH manjine, a to je protivustavno, to je protivno konvencijama i to je protivno zdravom razumu koji vlada u ovom parlamentu, čak i kad se ne slažemo. Da ne bih duljio na ovu temu, jer ovaj odgovor bi zahtijevao diskriminaciju ljudi koji ovo pišu ovom Parlamentu. Odgovor na ovo pitanje bi tražio da više ne razgovaramo na ovaj način.

Na pitanje 12. Da li Nacrt izbornog zakona mijenja Ustav BiH? Odgovor je ne mijenja, ali nije u skladu, ali ga ugrožava. Odgovor je ne, ali nije u skladu sa njim. U redu, hajmo malo da preskočimo. 16. Zašto se Nacrtom izbornog zakona zahtijevaju proporcionalni izbori za izvršne organe općina, da li je to demokratski? Prvo smo ovdje čuli da je to demokratski. Ja ne znam zašto je to ovako rečeno, zato što je, da vas povežem na pitanje 29. koje je slično ovom pitanju gdje kaže "Ovim nacrtom izbornog zakona će se uvesti opozicija u općinske i kantonalne izvršne organe što je nedemokratski" i onda nam je, u stvari, rečeno da iza ovoga se krije želja OSCE-a da pomogne multietničnost kantonalnih i općinskih organa. Gospodo, to se na ovaj način ne radi. Na ovaj način su poznati neki izvršni organi, formirani u svijetu. Koliko je meni poznato, da li je to samo u Sjevernoj Koreji, Iraku, Kubi, ja ne znam, ali tu sigurno jeste. Da li je glasanje suviše komplikovano, 17. pitanje? Odgovor glasi, zamislite, "Probni izbori su pokazali da birači odlično razumiju i postupak glasanja". Je li to odgovor na pitanje je li komplikovano. To što vi kažete da ljudi nisu maloumni pa da su znali proći kroz ono, oni su razumjeli, pa hvala bogu da su razumjeli. Razumjeli su ljudi teže stvari ovih deset godina, ali to opet nije odgovor na pitanje da li je glasanje komplikovano. Hajde da malo preskočim.

27. Da li je ovaj nacrt zakona u suprotnosti sa principima lokalne samouprave? Opet nam se nudi multietničnost, da je to zbog toga. Pogledajte 3. i 4. red prvog pasusa. Općinske vlade će ovako biti multietnične, sad ćete vi, k'o biva, natjerati, kao u Srebrenici, da imate multietničku vlast, tako što će fino SDS i CD Koalicija, i ne znam ko još tamo od srpskih stranaka, imati multietničku vlast. Ako se to ovim zakonom garantuje, nek je bog na pomoći prvo ljudima u Srebrenici koji žive i koji hoće da se vrate tamo. Da ne bih dalje komentarisao. Mi imamo masu primjedbi o kojima ne želim da govorim zato što onda ulazim u raspravu koju želim da obustavimo. Mi ne smatramo da ovaj zakon treba da promovira koncentracione vlade po kantonima i općinama tako što ćemo na taj način sačuvati multietničnost. Mi ne smatramo da treba smanjivati izborne jedinice u BiH, odnosno privremena pravila. Mi ne smatramo da otvorene liste, na način na koji su ovdje napravljene, pospješuju multietničnost. Mi ne smatramo da predsjednik i potpredsjednik Federacije BiH trebaju biti drugačije birani nego predsjednik i potpredsjednik RS, itd. Pošto je ovdje rečeno da se vraćamo u nešto što smo imali, eventualno, kolega Skopljak je potpuno s pravom ukazao da se možemo vratiti u nešto što smo imali. Da vas podsjetim '90. šta smo imali. Tad smo imali da su fino nacionalne stranke izglasali jedni drugima predstavnike. Mi ne mislimo da je to neko sretno rješenje da se ponovi '90. Mi ne mislimo da je sretno rješenje za Bošnjake da glasaju za gospođu Plavšić ili da je za Srbe neko veliko rješenje bilo što su glasali za gospodina Fikreta Abdića i gospodina Aliju Izetbegovića, mi uopšte ne mislimo da je to neko jako dobro

rješenje i mi ne pokušavamo to da vratimo, naprotiv. Mi, također, ne pokušavamo da pospješimo Zakon po kojem će mali, kako reče gospodin Skopljak mali, pri čemu ja nikad taj izraz ne koristim, vjerovatno matematski malobrojan, samo matematski malobrojan, narod može biti nadglasan i nametnuti mu od matematski većeg naroda. Mi ne mislimo da to tako treba da bude. Mi smatramo, mi također ne smatramo da u BiH, u zajednici kakva je, samo predstavnik naroda bilo kojeg treba da ga brine samo šta misli o njemu njegov narod, a da ga briga šta misle drugi, a naročito da ga šta briga da li taj drugi narod uopšte treba da postoji ili ne postoji. Mi zato smatramo da treba to riješiti drugačije, riješiti način po kojem će svako imati podršku svog naroda u mjeri u kojoj to treba, ali i podršku i brinuti o tome da ima i podršku drugih naroda. Koji su to mehanizmi, o tome možemo razgovarati, ali da to prihvatimo kao princip. Pošto nam je ovdje rečeno, sa ove govornice, od jednog poslanika je ovdje rečeno da multietničnost koju nudi SDP guši BiH. Želim da kažem da BiH ovih 10 godina je gušila multietničnost kakva je nametnuta '90. onim izborima, ako već govorimo o tome i mene zaista, za mene je bilo dirljivo slušati gospodina poslanika čiji koalicioni partner je zabranjen od strane međunarodne zajednice da ovdje tako zdušno hvali međunarodnu zajednicu. Vjerovatno bi međunarodna zajednica mogla da se zapita, kad bi gurnula ovaj prijedlog izbornog zakona po slučajnom uzorku, kad je izabrala 22 čovjeka, pa uzela ona 22 čovjeka koja je prekjuče zabranila, ne znam bi li im bilo drago kad bi oni podržali ovaj izborni zakon. Gospodine Banjac, ne brinite, brzo završavam.

MIRKO BANJAC

3-4 minute su već duže.

ZLATKO LAGUMDŽIJA

Ja vam se zahvaljujem. Ja sam rekao da i repliciram, sad sam ušao u domen replike, hoćete da sjednem pa da se vratim, mogu li da završim ovo?

MIRKO BANJAC

Možete Vi da sjednete, ali je pitanje hoćete li se Vi vratiti.

ZLATKO LAGUMDŽIJA

Ja vjerujem kad biste se Vi pitali, ja se ne bih vratio. Sreća Vi se ne pitate previše, sve ćete se manje pitati. Ja bih Vas, također, zamolio da ovdje se konstatuje i da, u skladu sa Poslovníkom, prilikom izjašnjavanja o Prijedlogu ovog zakona, želim da se jasno da do znanja da za SDP ovaj prijedlog zakona ne može biti ni osnova za izradu, ni osnova...

MIRKO BANJAC

Hvala Vam lijepa. 15 minuta je već prošlo.

ZLATKO LAGUMDŽIJA

Ja zato tražim od Vas, u skladu sa Poslovníkom, da se pojedinačno izjašnjavaju kod glasanja poslanici, imamo pravo na to da tražimo po Poslovníku, zato što mi smatramo da se na ovom, prihvatanje ovoga kao osnove, se prihvata osnova za razgovor o

daljoj podjeli BiH i zaustavljanju povratka ljudi kućama. Zato skrećem pažnju da je politički stav prihvatanja ovoga kao prihvatanje osnove za priču o odlasku tamo gdje ste sada ili u neke druge zemlje, a ne odlasku svojoj kući. Zato što je neko veće jedan visoki dužnosnik vladajuće stranke, najbrojnije stranke u BiH, po broju glasova, doslovno, na javnom mediju elektronskom ovdje rekao ovaj zakon je dobar za moju stranku, jer zadržava njene pozicije koje ima sada, ali je loš za BiH. Ja želim da se ovdje pojedinačno svi izjasne za šta oni glasaju, u stvari, za dobru osnovu za zadržavanje ovoga ovdje ili za dobru osnovu za nešto drugo.

MIRKO BANJAC

Replika, krivi navod.

NIKOLA ŠPIRIĆ

Dame i gospodo, ja mislim da bi skupštinska govornica barem trebala da posluži da se javnost istinito informiše. Ja žalim i moram biti iskren da mi nije drago zato što visoki predstavnik ima priliku da zabranjuje, mijenja, ukazuje i skida, ali bih ja molio gospodina Zlatka Lagumdžiju, kao čovjeka koji pledira da vodi i vladajuću opciju, da kaže koja je to koaliciona opcija koja je sa mnom u koaliciji zabranjena. Ukoliko se pokaže da je gospodin Lagumdžija u pravu, ja ću javno da se izvinem ovdje. Ali, ukoliko li se pokaže da gospodin Lagumdžija koristi govornicu da obmane javnost BiH, onda zahtijevam da te jalove priče koje Zlatko nudi ovdje, dragi moj prijatelju, poslaniče Zlatko Lagumdžija, izreći neistinu sa govornice Parlamenta BiH je ružna stvar za poslanika. Ja Vas molim koji koalicioni partner, molim Zlatka, a ne Sejfudina Tokića koji vas dezinformiše. Sejfudina Tokića će koštati politiku stranku SDP, ja Vas molim, da li je moj koalicioni partner zabranjen i koji, Demokratska stranka za Banja Luku i Krajinu je opoziciona partija u Parlamentu i lokalnom parlamentu RS i ovdje, koji je moj koalicioni partner zabranjen hoću da znam, ja stvarno ne znam. Ja molim gospodina Zlatka da mi odgovori. Jako je bitna ova govornica. Nervoza Sejfudina Tokića i priča o multietničnosti koju on širi je uvela mnoge u zabunu, ja ne zamjerim gospodinu Zlatku što je njegov glasnogovornik Sejfudin čija će priča poručiti manje rezultata multietničnosti, nego recimo u stranci SDA, CD Koalicije i u ostaloj nekoj opciji. Ali vi ste zato krivi, gospodo. Između ostalog, i neistine koje iznosite su jako bitne.

MIRKO BANJAC

Poslaniče, ovo su bile primjedbe na Nacrt. Ovo je bila replika. Preimenujte to u krivi navod.

SEJFUDIN TOKIĆ

Predsjedavajući, dame i gospodo, ja sam zaista zaprepašten dešavanjima u zadnje 2-3 minute. Prvo moja ruka je bila dignuta kao replika na diskusiju gospodina Ibrahima Spahića, vezano za pominjanje imena i odnos nacionalnog i građanskog i individualnog i kolektivnog, a ne na diskusiju gospodina Špirića. Istovremeno, želim vrlo jasno reći da kad smo govorili o zabranjenim strankama i koalicionim partnerima, nismo spomenuli gospodina Špirića niti njegovu stranku, ali impresivno koliko se gospodin Špirić prepoznao u tome, i to ostaje za analizu javnosti svima zašto se on osjećao prozvanim, jer niko nije spomenuo gospodina Špirića, ni imenom ni prezimenom.

MIRKO BANJAC

A na koga ste mislili?

SEJFUDIN TOKIĆ

Ni imenom ni prezimenom. Vi u principu trebate omogućiti da poslanik bez prekidanja izrekne svoju repliku. Ovdje se sad radi o dvije replike. Naknadno, gospodin Špirić je spominjao neku multietničnost. SDP insistira na pravilnom balansu nacionalnog, kolektivnog i individualnog i tu je formula za BiH. Tu je rješenje. Rješenje je u tome da dođemo do Izbornog zakona koji će omogućiti izbor pojedinca za političke projekte u kojem neće biti narušena ravnopravnost sva tri konstitutivna naroda. Kad govorimo o ravnopravnosti, danas smo ovdje oficijelno u različitim diskusijama, različitim poslanika, neka se oni prepoznaju k'o što se i Špirić prepoznao, vrlo jasno pokazali da danas ne postoji ravnopravnost tri bosanskohercegovačka naroda. Vrlo jasno, decidno je ovdje sasvim argumentovano istaknuto. To nepostojanje ravnopravnosti, izgubljena ravnopravnost tri bosanskohercegovačka naroda izgubljena sa 90. godinom pokušava se zadržati kao status quo. Mi smo energično protiv toga i pojašnjenje još jedanput, nije ideja da se obezbijedi jedan čovjek jedan glas, to su koncepti političara koji su uvijek bili spremni, navodno, referendum građana, kad je u pitanju područje u kome on ima većinu, a referendum naroda kada nije u većini. To su lideri u okolini. Svako je imao, od ova tri lidera iz našeg okruženja, takve koncepte i takve referendume, ali bih podcrtao za kraj. Ja bih molio sve poslanike, bez obzira kojoj opciji pripadaju da ovo nije bitka za Federaciju BiH, za bošnjački, ovo je prvenstveno bitka, između ostalog, za Srbe i za Hrvate i za Bošnjake, ali oni koji hoće da mijenjaju stvar, koji hoće da se vrate u Drvar, gospodine Špiriću, da tamo budu jednakopravni, koji hoće da idu u Bugojno, e Vi ste protiv toga.

Vi ste djelovali kontinuirano protiv toga i najveća satisfakcija nama jeste da ste Vi danas najglasnije pohvalili OSCE. Neka se OSCE ponosi tom pohvalom. OSCE nam je objašnjavao o odborima za pitanje da promoviše multietničnost. Mi, kao multietnička stranka, kažemo, ne, hvala. Gospodin Špirić kaže da dobro ste uradili. Međunarodna zajednica, hvala vam na tome što ste uradili. Samo, upamtite, taj put neće ići onako kako su zamislili neki političari unutar zemlje i unutar međunarodne zajednice, da zadrže status quo i da govore o navodnom progresu i procesu. Narod pocrka od tog progressa i procesa. Izađite na ulicu i provjerite te procese i te progrese koje imamo, navodno, u Dejtonskom mirovnom sporazumu, koje Špirić u posljednje vrijeme vrlo često hvali, jer smo kao puno, puno napredovali. Hvala.

MIRKO BANJAC

Samo da ja Vama kažem. Samo, smirite se malo. Prije svega, ja Vas molim, replike traju dva minuta, a nekima je stao sat. Dajte, nemojte mene dovoditi, Kolegijum je već nekoliko puta treba da interveniše da oduzimamo riječ, hoćemo da dovedemo se ovdje, ovo su predizborni politički govori. Ostavite to, družite se tamo u hodniku i pričajte, nema problema, nemojte ovdje, ovdje se govori o tački dnevnog reda koja se zove rasprava o nacrtu izbornih zakona u pojedinostima. Ko bude išao drugim putem, bit će prekinut. Izvolite. Stvarno ćemo prekidati, više ne može tako.

NIKOLA ŠPIRIĆ

Dame i gospodo, nikad ja nisam diskutovao preko vremena koje je određeno ni za raspravu ni za repliku. Naime, šta hoću da kažem? Hoću da kažem, nisam dobio odgovor, što će reći da je iznesena neistina sa ove govornice, ali, eto, i to se može toj demokratskoj opciji da omakne.

Druga stvar. Ja sam bio prisutan kada je gospodin Tokić, kao SDP, ubjeđivao moje Drvarčane da im je najbolje na njihovom ognjištu, ali porodica Trnić, gospodine Tokiću, je zapaljena u Drvaru, a nisam čuo da ste Vi ovdje kod najvišeg rukovodstva u Federaciji BiH tražili da se utvrdi odgovornost ko zapali tu porodicu. Šta znači ta borba za tu multietničnost u koju ćemo vraćati ljude, a biti sve manje... Demokratska opcija kojoj ja pripadam je stvarno za željeni nivo multietničnosti koji građani hoće, ali ne multietničnost u kojoj ćete Vi ljude isporučivati tamo gdje će im se dešavati to, gospodine Tokiću, u tom smislu. Hvala.

ALMA ČOLO

Molim vas, gospodin Lagumdžija je tražio pojedinačno izjašnjavanje da bismo mi ovdje koji bi glasali i podržali ovaj nacrt zakona, u stvari se prikazali kao neki koji žele podjelu Bosne. Ja mislim da je Nacrt ovog izbornog zakona, ko poznaje političke sisteme i izborne sisteme, kao jedan od temeljnih stubova političkih sistema, jedan od najdemokratskijih izbornih sistema, to je sistem proporcijalne zastupljenosti mješovitih članova. Međutim, mi ovdje nastojimo, većina ovih odredbi je u skladu sa demokratskim principima savremenog svijeta, ali smo ovdje u našoj diskusiji željeli da radnu grupu ubijedimo da neke stvari odstupaju od tih demokratskih principa. Većina odredaba je takva, ali neke odredbe kao što su ograničavanje pasivnog biračkog prava, o čemu sam ja govirila, odstupanje od Aneksa 3. o izborima su stvari koje ne idu u prilog tome i nastojali smo da radna grupa to shvati i da ovaj izborni zakon prilagodi osnovnim demokratskim principima, da taj zakon bude po mjeri demokratske Bosne i da nam pomogne u ostvarivanju što demokratskijih narednih izbora.

MIRKO BANJAC

Hvala.

...on duže čeka, zaboraviće čovjek šta će reći. Čekao je dugo.

MIODRAG DERETIĆ:

Gospodine predsjedavajući, Vi ste rekli na početku diskusije, bar kad su u pitanju diskusije o ovom nacrtu, da nema replika. Iskreno, ja sam imao namjeru, ali, eto, da bih se javio za riječ, javiti se odmah poslije diskusije kolege Adnana koji je na početku jednu stvar rekao s kojom bih se ja u cijelosti složio, a to je da sve ovo pomalo izgleda neozbiljno. Zaista se radi o jednom poslu koji mi moramo u jednom vrlo kratkom periodu završiti, a imam osjećaj kako smo krenuli da nama neće biti dovoljna ni iduća godina. Čak ćemo dočekati i izbore u 10. mjesecu, u prvoj suboti, ako se ne varam, bez Izbornog zakona ako ovako nastavimo.

Naime, šta sam ja mislio reći. Prvo, ja bih molio, kada dajemo primjedbe na ovaj zakon, prije svega bih molio određene kolege, prije svega mislim na prethodnog diskutanta, zajedno sa ostalim kolegama, koji ukazuju na neravnopravnost, odnosno ugroženost aktivnog i pasivnog biračkog prava. Ja bih molio, kad se o tome govori – jer nije dovoljno samo paušalno reći. Onda bih ja molio te kolege da kažu na što oni konkretno misle? Ako misle na određene odredbe u Nacrtu ovog zakona, onda neka kažu koji je to član. A nije dovoljno samo reći – imamo tu u ovom nacrtu, ne znam, neke odredbe koje su u suprotnosti sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima. Ovo sam ja namjerno podcrtao iz prostog razloga što znam na što se aludira, ali želim da se to ovdje javno kaže, da bi onda doslovce mogli reći šta je to. Ne smijemo zanemariti činjenicu da je BiH dejtonska tvorevina i da se sastoji od dva ravnopravna entiteta. I ja kategorički tvrdim da i aktivno i pasivno pravo glasa, bez obzira što imam strahovite primjedbe na ovaj nacrt, u svakom entitetu, nijedan građanin ni u jednom entitetu nije ugrožen – niti njegovo aktivno, niti pasivno pravo glasa. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI:

Hvala. Ja mislim da je sad Zlatko Lagumdžija.

ALMA ČOLO – govori s mjesta

Može li ijedan Srbin iz Federacije biti biran za člana Predsjedništva? Je li to pasivno biračko pravo?

PREDSJEDAVAJUĆI:

Možda može, mora promijeniti ime.
(polemike na mjestima Deretić – Čolo)

DERETIĆ:

Molim vas, ja sam upravo zato i htio da se kaže na šta se aludira.

Molim vas, gospodine predsjedavajući, samo jedan minut. Dakle, mislim, ipak, da određeni krugovi i predstavnici određenih i političkih stranaka i poslanici apsolutno zanemaruju jednu notornu činjenicu, a to je da je, ipak, BiH, kao što je jedan od poslanika rekao, čini mi se iz SDP-a, da BiH zaista nije uobičajena država. Neću reći termin koji je bio upotrijebljen, a mislim da je spomenuta nenormalna država. Neću to da kažem, nego nije uobičajena država u pravnoj teoriji. Ona je na specifičan način nastala i egzistira kao jedan neuobičajeni pravni subjekt u međunarodnoj zajednici. Imajući u vidu tu činjenicu i šta je sve dovelo do toga da on nastane kao takav, dakle, u tom kontekstu su iz Dejtonskog sporazuma u Ustavu BiH koji se odnosi upravo na način biranja, dakle, na aktivno i pasivno pravo glasa, pojedinih predstavnika – tu postoje određene specifičnosti koje se ne kose sa odredbom Evropske konvencije o ljudskim pravima. Prema tome, ne smije se zanemariti činjenica da se radi o dva entiteta i da je Ustavom BiH i Dejtonskim sporazumom uređen način izbora aktivnog i pasivnog prava glasa u svakom entitetu na specifičan način. A da je to tako, imalo se u vidu, prije svega, na koji način je konstituisana Federacija BiH, a na koji način Republika Srpska. Federacija BiH je dvodomna, zna se iz kojih razloga, a Republika Srpska jednodomna, takođe se zna iz kojih razloga. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI:

Molim vas, samo kao Kolegij možemo dozvoliti primjedbe na zakon, inače, ni na šta drugo ne možemo dozvoliti. Takav je stav jednoglasan Kolegija. Samo u vezi sa Zakonom. (Spahić s mjesta: A po kojoj odredbi Vi suspendujete nekoga da govori). Pa zato što ne govori o nečem drugom. To ćemo poslije...

SEJFUDIN TOKIĆ:

Predsjedavajući, dame i gospodo zastupnici,

Ja sam, zaista, dosta često slušao neistine koje je iznosio Špirić, ali ovo je jedna gruba, za mene, zaista, bolna neistina. Ja sam reagovao na patnje svih građana i sve zločine, gospodine Špiriću, koji je napravljen u ambijentu Vaše prve stranke SDS-a, pa druge stranke radikala, pa stranke ove u Koaliciji, koja će se danas obistiniti kad budete glasali sa HDZ-om i vjerovatno i sa SDA

PREDSJEDAVAJUĆI:

Gospodine poslanice, ovo su uvredljive riječi i ne dozvoljavam tako da ....

SEJFUDIN TOKIĆ:

Nisu uvredljive riječi. U tom ambijentu je ubijen i sprečavan povratak ne samo Srba u Drvar, nego i Bošnjaka u Srebrenicu.

A što se tiče Drvara, gospodine, Vi ste porijeklom iz Drvara, provjerite šta o Vama misle ljudi iz Drvara. (Špirić – s mjesta: Provjerite Vi šta misle o Vama, ja znam šta o meni misle).

PREDSJEDAVAJUĆI:

Molim vas obojicu, možete tamo nastaviti negdje, dajte, izvolite, ko dalje govori. Gospodin Spahić ima repliku, pa gospodin Lagumdžija. Dobro, poslanik Lagumdžija ima riječ. Odustao. Hvala Vam lijepo. Onda Dokić, pa Rađević.

BRANKO DOKIĆ:

Ja bih predsjedavajućeg molio da interveniše svaki put kada odstupimo od dnevnog reda. Danas nije načelna rasprava o Izbornom zakonu. Načelna rasprava je bila prošli put. Danas je rasprava u pojedinostima, kako se to zove. Ja bih molio neke od govornika da ne drže vatrene političke govore kakvi su držani do sada 29. novembra i 27. jula. Ovo su druga vremena. Očekivali smo konkretne primjedbe na jedan zakon, vjerovatno ćemo doći i na drugi da razgovaramo o konkretnim primjedbama na drugi zakon.

Izišao sam zbog jedne druge stvari. Pitam predsjedavajućeg, da li je dovoljno, na osnovu one moje diskusije i zapisnika, da se upute zahtjevi za pomenuta obrazloženja i objašnjenja predlagачu zakona, ili je potrebno da ja to napišem u pismenoj formi i dostavim, očekujući, naravno, da ću do sljedeće rasprave o Izbornom zakonu imati odgovore na ta pitanja i obrazloženja, koja neće biti igra riječi već složene riječi, tako da su prosječnom poslaniku kao što sam ja dostupne da ih shvati.

PREDSJEDAVAJUĆI:

Hvala lijepo, poslaniče. Prema planu usvajanja Izbornog zakona nastavićemo tačno onim tempom kako je predviđeno u planu. A plan sam rekao na početku ove sjednice.

Poslanik gospođa Rađević. Da iskoristim priliku dok poslanik ide – to znači da će do 6. biti sumirana rasprava, da će Ustavnopravna komisija podnijeti izvještaj na sljedećoj sjednici, naravno, uz konsultacije sa predlagačem.

DESANKA RAĐEVIĆ:

Kolege poslanici, nemam repliku već diskusiju. Izvinjavam se jer sam već jednom izlazila i govorila o pojedinostima u vezi sa Nacrtom stalnog izbornog zakona. S obzirom da se rasprava privodi kraju, osjećala sam potrebu da ovo kažem. Jedan broj poslanika je ovdje, govoreći u pojedinostima, na različite načine, ustvari, predlagaču ovog zakona predložio jednu sasvim novu koncepciju pristupa izradi ovoga zakona, a mali broj poslanika se javljao da predloži da se podrži ovaj način pristupa izradi stalnog Izbornog zakona.

Ja sam zato izašla da kažem da ovaj prvi broj poslanika koji traže novi pristup izradi stalnog Izbornog zakona to obrazlaže ljudskim pravima. I postavlja ih iznad Ustava BiH. Molim vas, ja hoću da kažem predlagaču, pri kraju ove rasprave, da ima isto tako veliki broj poslanika, i možda i više, koji brane ovakav pristup izradi stalnog Izbornog zakona, što uopšte ne znači da se slažemo sa svim pojedinostima – to smo već i govorili. Upravo zato što su ljudska prava relativna stvar, ako ćete me pravilno shvatiti. Ja sam za ljudska prava. Međutim, imaju ljudska prava pojedinca, ljudska prva naroda. Pa, dozvolite da kažem i ovo. Osnovno pravo ljudskog bića, evo, recimo, žene, da joj niko ne nanosi fizički bol. A, oprostite, kad god smo rodili svoje dijete osjećali smo fizičku bol. Znači, onaj ljudski stvor koji se rodio već je ugrozio moje ljudsko pravo. Ipak se to događa i nikad niko protiv toga neće glasati. Prema tome, ne može se ovdje na osnovu ljudskih prava atakovati na Ustav i na nešto što bi u potpunosti promijenilo organizaciju i koncepciju dejtonske Bosne i Hercegovine. Pa, molim vas, ovo što Vi predlažete značilo bi – Vama to jeste smiješno jer Vi do ovoga o čemu govorim uopšte i ne držite. Vi ste navikli da međunarodna zajednica uvijek ispunjava Vaše želje. Sad se jednom dogodilo da baš nije. I sad, evo, vidite šta se događa. I dozvolite mi da završim diskusiju, nemojte tako reagovati s mjesta jer tako ne reagujem ni ja kad Vi govorite, pažljivo Vas slušam.

Prema tome, nema tog razloga koji bi se mogao uvažiti da se pristup izradi stalnog Izbornog zakona temelji na tome da promijeni organizaciju dejtonske BiH. To što Vi predlažete, barem kako ja shvatam, pod pretpostavkom kad bi se takav zakon izradio, dovelo bi sutra u situaciju da imamo, recimo, tri Bošnjaka kao tri člana Predsjedništva BiH. A onda bi se logično tome došlo pa što će tri čovjeka, neka bude jedan. A onda dalje, što će entiteti, itd., itd. E, pa ima veliki broj naroda i poslanika koji se s tim konceptom ne slaže. Ja sam izašla zato da to kažem predlagačima ovoga zakona da slučajno ne bi došli u iskušenje da prihvate ovaj koncept pristupa izradi stalnog Izbornog zakona. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI:

Hvala lijepo. Spahić, netačan navod.

IBRAHIM SPAHIĆ:

Meni je jako žao što moram da reagujem. Ja sam isto tako bio odustao jer vidio sam da kolege iz SDP-a takođe odustaju i stvaraju jednu atmosferu da barem večeras ne pravimo komplikacije. To mi se jako dopalo. Kad mi se nešto dopadne, onda to mogu da podržim, bez obzira iz koje političke opcije dolazi. Ali, kad sam čuo sada da su ljudska prava po svojoj prirodi stvari relativna, ja sam jednostavno čovjek koji moram reći da sam konsterniran. Jer nisam očekivao da ću od bilo koga čuti, od onog ko je biran u Parlament BiH da kaže da su ljudska prava relativna. Možda bih to i progurao uz Vaše obrazloženje šta ste mislili pod tim da je relativno, ali obrazloženje koje ste dali nakon toga je suprotno temeljnom ljudskom pravu, gospođo poslaniče, a to je ljudsko pravo na život. I to što ste Vi, i kako obrazložili pravo na život i koliko ste ga relativizirali, to me povrijedilo u jednoj temeljnoj odrednici, a ona kaže – svako može trpjeti u svakom odnosu sa drugim ljudima razne relacije. Ali ako Vi dovodite u pitanju pravo na rođenje kao bol i ako govorite o tome na taj način, ja kao poslanik to ne mogu da prešutim. Možda, gospođo, (nije se čulo par riječi jer je predsjedavajući intervenisao) Ja moram reći, ovdje je bolje da smo razgovarali o pojedinostima, o pravima onih slojeva ljudi koji su marginalizirani. Ovdje je jedan poslanik postavio pitanje ko su manjine. Pa to je strašno kad se u zemlji BiH, u kojoj se daju odgovori na pitanja poslanika (predsjedavajući: Gospodine, istekla su dva minuta, molim Vas, usmjerite Vašu pažnju...). Dakle, moja pažnja je na tome, nemojte da ovakvom diskusijom, političkom diskusijom, srozavamo elementarna i stvarna ljudska prava i slobode.

PREDSJEDAVALAČI:

E, to je dobro. Hvala Vam veliko.

Molim Vas, gospodin Kore, predstavnik kancelarije gospodina Berija, želi da govori na kraju rasprave o ovom nacrtu zakona. Izvolite, gospodine.

KORE VOLLAN:

Gospodine predsjedniče, biću vrlo kratak. Ako bilo ko bude imao primjedbu može naglasiti.

Neću govoriti o svakoj tački koja je ovdje bila spomenuta jer bi to oduzelo previše vremena. Isto tako, mislim da našu ulogu ne bismo mogli vidjeti u polemikama koje se vode u Parlamentu. Ali bih želio isto tako da kažem dvije ili tri stvari sa gledišta međunarodne zajednice. Znači, prijedlog radne grupe, prijedlog prema visokom predstavniku je, ustvari, prema Ustavu. Isto tako, odredba koja je ovdje donesena o ljudskim pravima i slobodama je opća odredba. Stručnjaci za ustavno pravo bi rekli da se to ne odnosi na sami Ustav. Izborni zakon koji je ovdje predložen je, u stvari, u skladu sa svim izbornim tijelima, tijelima koja se trebaju izabrati. Ograničenja u samom izboru znači dolaze od samog Ustava. To je bio, znači, takav mandat koji je bio postavljen u Madridskoj deklaraciji. Znači, Ustav ima odredbe po kojima se Ustav može mijenjati. Znači, to je u ovlaštenju ovog ovdje tijela i isto tako Doma naroda da se napravi to. Isto tako, radna grupa je izjavila da takvi amandmani neće imati šansu na Parlamentu. To ne znači, naravno, da radna grupa ili bilo tko misli da su odredbe Ustava savršene. I članovi Parlamenta koji bi željeli da izmijene odredbe bi trebali da to predlože. Isto tako, imamo nivo centralizacije u zakonu. Isto tako, postoji mišljenje visokog predstavnika i Vijeća

Evrope da ovakav jedan zakon treba da regulira izbore. Ovo je zajedničko u svim zemljama i takva jedna regulacija bi trebala da bude zajednička. Isto tako, želim da dam dva ili tri komentara na neke intervencije. I isto tako, znači, neka objašnjenja koja ste Vi tražili naći ćete u komentarima samog zakona. Isto tako o kompenzacionim mandatima. Ali isto tako mi ćemo biti više nego sretni da ponudimo objašnjenja o tim odredbama. Kompenzacioni mandati su ti koji su uključeni da se ima proporcionalna zakonitost. Da to zajedno napravimo kombinaciju u lokalnim parlamentima.

Postoje neki komplikovani članovi zakona. Jedan je isto tako, znači, biranje Doma naroda u Federaciji BiH. Znači, tu ide proporcionalni princip prema etničkom sastavu. Na način na koji mislim da će se promovirati multietničnost. Ovi članovi jesu komplikovani jer trebaju da pokrivaju sve vrste situacija. A nadamo se da možemo nastaviti dijalog koji smo započeli i vrlo nam je drago zbog toga. Isto tako bismo voljeli da imamo konstruktivan dijalog o amandmanima. I nadam se da će jedna takva vrsta dijaloga, ustvari, završiti time da ova kuća ovdje, zajedno sa Domom naroda, usvoji Izborni zakon BiH. Mi ćemo biti vrlo sretni i zadovoljni da odgovorimo na sva pitanja koja su bila postavljena ovdje.

PREDSJEDAVAJUĆI:

Hvala gospodinu Koru.

Ovim zaključujem dio rasprave koji se odnosi na dio rasprave predlagača Drage Ljubičića i otvaram raspravu o Nacrtu izbornog zakona predlagača Kluba poslanika SDP.

BOGIĆ BOGIĆEVIĆ:

Gospodo predsjedavajući, dame i gospodo, poštovani gosti,

Prošli put sam obrazložio razloge i motive predlaganja Izbornog zakona Socijaldemokratske partije BiH. Danas dozvolite da kažem još nekoliko riječi s obzirom na poodmaklo vrijeme zasjedanja ovog parlamenta. Za početak bih citirao predsjedavajućeg našeg doma, gospodina Banjca, koji je za ovom govornicom rekao – mi predstavnici građana i naroda. I to je polazna osnova za izradu našeg zakona, jer nacionalni identitet svakog čovjeka u BiH, identitet čovjeka, identitet građanina, državljanina BiH, su osnovne odrednice Prijedloga našeg zakona. Podsjetio bih vas da Socijaldemokratska partija, ne samo Klub poslanika u ovom parlamentu, sa svom ozbiljnošću je pristupila izradi i prijedlogu Izbornog zakona. Riječ je o stalnom Izbornom zakonu, ne prolaznoj epizodi, ne privremenom zakonu. Jer svaki izborni sistem predstavlja najvažniju političku instituciju u svakoj demokratskoj zemlji. On određuje političku sudbinu političke demokratije u svakoj zemlji. I zato smo pokrenuli inicijativu za usklađenost zakonodavstva, odnosno, Ustava BiH sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima. To se traži od ovog parlamenta. Svaki put to imamo od Vijeća Evrope kada primamo njihove izvještaje. Takvu poruku smo primili danas sa jučerašnjeg Vijeća za implementaciju Mirovnog sporazuma u Briselu gdje prisustvuje gospodin Petrič, gdje se insistira na standardima evropskim ovdje. I takvu poruku smo primili juče sa zasjedanja Konferencije o ljudskim pravima na Brdu kod Kranja, kojom predsjedava gospodin Kombah, koji realizira Pakt o jugoistočnoj Evropi. I zato, nakon deset godina demokratskih promjena u BiH, i nakon četiri godine od potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma, mislimo da je vrijeme da se institucionalizira trajni izborni sistem i usvoji stalni Izborni zakon.

Smatramo da bi bilo najbolje ako bi parlamentarne političke stranke postigle politički konsenzus o temeljnim principima Izbornog zakona koji se predlaže kao stalni, a ne privremeni zakon.

Biračko pravo, opšte i jednako, imaju svi državljani BiH sa navršenih 18 godina. A to podrazumijeva i državljane Bosne i Hercegovine koji nemaju prebivalište u Bosni i Hercegovini. Jednakopravnost svih naroda na čitavoj teritoriji BiH i političko predstavljanje nacionalnih manjina – dakle, osigurati manjinska prava. Bosanskohercegovačke specifičnosti sadržane su u Prijedlogu našega zakona, i karakteristike koje moraju uzeti u obzir kod kreiranja Izbornog zakona. One podrazumijevaju jasne etničke entitete i odredbe Dejtonskog sporazuma. Mi se ne zalažemo za promjenu Dejtonskog sporazuma, mi ne predlažemo promjenu Ustava. Ali nikako ne bismo smjeli uvažavati posljedice nasilja, etničkog čišćenja, progona i raseljene populacije BiH koja predstavlja 50% njenog stanovništva. Za multietničku BiH izborni sistem mora osigurati etničku nacionalnu sigurnost i punu jednakopravnost svakog naroda da spriječi dominaciju, majorizaciju svake vrste; da da podršku pomirenju tako što će politički akteri imati podršku i od pripadnika drugih naroda, a ne samo od svog. Ne može se biti šef jedne države a za svoj rad odgovarati samo jednoj etničkoj grupi. To važi za Vijeće ministara BiH, to važi za Parlament. Samo tako se može omogućiti funkcionisanje efikasne i stabilne vlade na način na koji predlažemo. Sve suprotno tome, svaki naredni izbori će biti etnički popis stanovništva.

Sva mjesta su rezervisana za pripadnike većinskih etničkih zajednica, Bošnjake, Srbe, Hrvate. Šta je sa ostalim kojih je po popisu 1991. godine 8% u Bosni i Hercegovini. Ko su predstavnici po predloženom Izbornom zakonu Jevreja, Roma, Čeha, Slovaka, Rusa, Italijana, Nijemaca i tako sve do trideset i nešto koliko ih je živjelo samo u jednom bh. gradiću koji se zove Prnjavor. (Predsjedavajući: Ja Vas molim da se držite vremena) Izborni članovi vlasti moraju imati podršku, ali i odgovornost prema svim građanima i svim narodima. Mislim na zajedničke institucije na nivou države Bosne i Hercegovine, prije svega. Znači, pred čitavim glasačkim tijelom, a ne samo pred svojom etničkom grupom. Onemogućiti po svaku cijenu, predlažemo, izborni etnički inženjering nauštrb bilo kojeg naroda u BiH. Uskladiti sve sa Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i fundamentalnih sloboda, koja, kao što znate, prema Dejtonskom sporazumu, ima prioritet nad drugim zakonima. U protivnom, imaćemo institucionalizaciju etničkih podjela i diskriminaciju i neostvarivanje jednakog aktivnog i pasivnog biračkog prava.

I na kraju, da samo parafraziram izvještaj Krizne grupe u kojem se kaže: Bez stvaranja zdravog političkog okvira neće se postići željeni efekti u BiH, a međunarodna zajednica će beskonačno ostati u BiH, održavati neodrživ sistem i brinuti o izbjeglicama u inostranstvu.

U Izbornom zakonu kojeg predlažemo jasno smo u alternativama dali svoje viđenje izbora članova Predsjedništva BiH, Doma naroda. Dali smo sve detalje o izboru od kantona, entiteta, do zajedničkih institucija - polazeći od osnovnog aksioma da je BiH država sa dva ravnopravna entiteta, multietnička, i tri ravnopravna naroda.

Toliko. Hvala.

PREDSJEDAVALA:

Hvala lijepo. Otvaram raspravu. Ko se javlja? Gospodin Čaršimanović.

TARIK ČARŠIMANOVIĆ:

Cijenjene kolege, ja sam namjerno sačekao tačku b), a mogao sam diskutovati i pod tačkom a). Naime, podsjetiću na moje pitanje na početku rada ove sjednice o dnevnom redu, šta to znači rasprava o pojedinostima? Mi imamo danas dva prijedloga, dva ravnopravna prijedloga, i danas smo prvi put kao poslanici u mogućnosti da govorimo o prijedlozima zakona koji se tiču svakog pojedinačnog građanina BiH, svakog građanina sa pravom biranja. Zbog toga mislim da diskusija odvojeno po tački a) i po tački b) skoro da je nemoguća. Ukoliko želimo da dođemo do jednog nacrtu ili prijedloga jedinstvenog zakona morali bismo vršiti komparacije između dva prijedloga, ako ih želimo smatrati ravnopravnim. To znači da bismo po oblastima trebali komparirati kako je uređeno u određenim zakonskim nacrtima oblast izbornog prava ili izbornih rješenja.

Ja bih samo kao stimulaciju načinu kako bi komisija za koju ste rekli da će pripremati za sljedeći put trebala da radi. Dakle, moj prijedlog je da komparira rješenja iz jednog i drugog zakona i da rješenja... Naime, podsjetiću da u Zakonu kojeg je predložio Klub poslanika SDP-a ima rješenja koja su, po mom mišljenju, bolja nego što su rješenja u zakonu Drage Ljubičića. Naime, ako sam dobro razumio, možda nedovoljno precizno rečeno, da se birački spisak pravi na osnovu rođenja, odnosno na osnovu državljanstva BiH, da građanin nije dužan da se prijavljuje na birački spisak, nego da ga to po matičnim knjigama upisuju, a on ima samo pravo da provjerava da li je upisan ili nije. Dalje, pravo biranja mislim da je vezano za prebivalište, za prebivalište iz 1991. godine, a ne uz boravište, kako je to u Zakonu predlagača Drage Ljubičića rečeno. Osim toga, smatram da je rješenje koje je dato u prijedlogu SDP-a, kad je u pitanju glasanje za Predsjedništvo BiH, mnogo bolje nego rješenje dato u prijedlogu Drage Ljubičića, jer podrazumijeva da svaki građanin može birati svog predstavnika za cijeli mandatni period u Predsjedništvo BiH. U protivnom, u prijedlogu Drage Ljubičića, svaki građanin, odnosno dvije trećine građana glasa samo za jednu trećinu svoga predstavnika. Jer jednu trećinu mandata bira se čovjek kojega je biralo dvije trećine biračkog tijela.

Međutim, smatram da prednosti prijedloga Drage Ljubičića u odnosu na prijedlog SDP-a postoje isto, posebno u građanskom pristupu. SDP govori da je osnova građanski pristup. Međutim, svojim rješenjem o skupljanju potpisa za političku stranku, rješenjem za građansku listu to građansko pravo reducira za 30%. Jer pravo jednakosti se očituje pravom udruživanja građana i pravom da biraju. Ukoliko dva puta po 15% mora biti iz reda drugog naroda, već je time za 30%, dva puta po 15% suženo građansko pravo. Zbog toga mislim da je bolje rješenje u Prijedlogu zakona Drage Ljubičića.

Osim toga, ovdje, ja ne znam ni kako je došlo, u prijedlogu SDP-a ima prijedlog da se direktno biraju javni tužioci. Ja koliko znam to je profesionalna izvršna funkcija i nigdje u svijetu se profesionalna izvršna funkcija ne vrši direktnim biranjem, nego nekim posebnim načinom biranja da bi se mogle njihove profesionalne karakteristike uzeti. I tako dalje, i tako dalje .

Nisu regulisani izborni posmatrači koji su u ovom prelaznom periodu nužni. Zbog toga mislim da prijedlog koji je dao poslanik Lagumdžija nije izvodljiv da se danas odbija prijedlog Drage Ljubičića kao neosnovan, da ne može biti osnova za raspravu, i posebno da se glasa pojedinačno, da bi se onda metodom pritiska došlo da jedini osnov ostane prijedlog SDP-a.

Da završim, moj prijedlog je da Komisija koja bude pravila prijedlog, odnosno konačan tekst nacrt, vrši komparaciju između ova dva zakona, traži dobra rješenja i da dalje sa prijedlogom... U protivnom, jedan će biti preferiran u odnosu na drugi. Hvala.

ALMA ČOLO:

Molim vas, ja bih zamolila ovaj dom da Ustavnu komisiju ne dovodi u jednu delikatnu situaciju, da mi od dva nacrt zakona stvaramo jedan prijedlog. To nisu ni ovlasti naše komisije po Poslovniku. Ova komisija razmatra nacrt zakona i utvrđuje da li su oni usaglašeni sa Ustavom i pravnim sistemom. I u pogledu njihove pravno-tehničke obrade. Znači, Komisija nema kompetencija da od dva nacrt zakona pravi jedan. To je veoma delikatno pitanje. Samo predlagač se može izjasniti da li želi da se dio njegovih odredaba inkorporira u drugi zakon i da dva predlagača usaglase svoje stanovište, zauzmu pogled o ova dva zakona. Mi ćemo na Ustavnoj komisiji, mislim da se i predsjednik slaže sa mnom, razmotriti zakon u skladu sa našim ovlaštenjima iz Poslovnika.

PREDSJEDAVALJUĆI:

Hvala. Poslanik Deretić, pa poslanik Dokić. (upadica) Znači, odustaješ. Je li Mišo odustaje?

MIODRAG DERETIĆ:

Premda sam ja razmatranju i jednog i drugog nacrt zakona zaista posvetio dovoljno pažnje, kako jednom, tako i drugom tekstu, imam konkretne primjedbe. Međutim, generalno bih se složio s kolegicom Čolo, tim više što bi možda dobro bilo da, prije nego što uđemo u diskusiju, nakon što smo čuli uvodno izlaganje g. Bogičevića, da Ustavnopravna komisija zauzme stav oko teksta i jednog i drugog zakonskog akta.

Evo, konkretno, što se tiče samih primjedbi, ja bih u načelu istakao, dakle, generalno, da primjedbe koje sam iznio na prvi način, u načelu bih, takođe, iznio i kad je u pitanju ovaj zakonski tekst. Dakle, mišljenje Ustavne komisije.

PREDSJEDAVALJUĆI:

Hvala lijepo. Da li se još neko javlja za diskusiju? Ne javlja se niko.

Hvala lijepo. Zaključujem diskusiju o ovoj tački. Sa jednom napomenom, da će Komisija, u skladu sa Programom rada koji je napravljen za usvajanje Izbornog zakona uraditi svoj posao do 6.12, a do 15. decembra, za sjednicu Komisija treba da pripremi izvještaj o jednom i o drugom nacrtu Izbornog zakona.

RASIM KADIĆ:

Gospodine predsjedavajući, dakle, kao predsjedavajući radne Komisije za ustavna i pravna pitanja, molim da se u potpunosti precizira zaključak, da li, dakle, šta je obaveza Komisije za ustavna i pravna pitanja u pogledu dva teksta Nacrta zakona, pod jedan. Pod dva, da li Vi danas imate namjeru na glasanje staviti nacрте ovih zakona ili se ovo tek konstatuje kao elegantna forma dolaska do neke varijante, do nekog prijedloga, i šta će biti posao Ustavne komisije?

PREDJEDAVAJUĆI:

Dobro, pitanje je sasvim jasno. Evo da čujemo i poslanika Dokića.

BRANKO DOKIĆ:

Moja pretpostavka je bila da me predsjedavajući nije razumio i bila je opravdana. Ja nisam tražio od Ustavne komisije da mi da obrazloženja, nego sam tražio od predlagača. Maloprijašnje obrazloženje zamjenika g. Berija mi je još više dalo za pravo, da postavim pitanje, da nam se detaljno objasni od strane predlagača - šta se hoće sa kompenzacionim mandatima? Malo prije sam čuo da se hoće napraviti kombinatorika da se dođe do proporcionalnosti. Koje proporcionalnosti i čega proporcionalnosti? Ja sam položio dosta matematika i odgovorno tvrdim da se to može napraviti samo jednom formulom koja će biti razumljiva đaku drugog razreda osnovne škole ukoliko se hoće iskreno. I insistiraću na jednostavnoj formuli koju će svaki srednjoškolac koji bude u Izornoj komisiji moći vrlo jednostavno primijeniti. To je suština. Dakle, molim od predlagača obrazloženje - šta znači preferencijalni sistem, šta znači kompenzacioni mandati, šta su negativni mandati?

PREDSJEDAVAJUĆI:

Hvala lijepo. Pazite, samo da se dogovorimo, molim vas. Ja sam raspravu zaključio. Može u pogledu zaključka biti još govora. Je li gospođa Perkanović u vezi zaključka? Dobro. Što se tiče prijedloga g. Dokića, upravo će tako biti, poslanice Dokiću. Već sutra će biti upućeno pitanje predlagaču u ovoj formulaciji kako ste je Vi predložili.

MARA PERKANOVIĆ:

Htjela sam samo reći, po pitanju ova dva nacrtu zakona, da se oni ne mogu staviti u jednu ravan, da se o svakom posebno mora izjasniti, a ne da se sada stavlja neka paralela između ta dva i pravi neki treći. Da se o svakom pojedinačno raspravi i da se izjasni o svakom pojedinačno. Eto, to da ide u zaključak.

PREDSJEDAVAJUĆI

Molim vas, nema potrebe da ovo ide. Nikakvog izjašnjavanja danas nema. Zato što je u programu rada predviđeno da do 6. ovog mjeseca Ustavnopravna komisija sumira rasprave o nacrtima izbornih zakona. Putem izvještaja će oni to nama saopštiti 15.12. Kako ćete to uraditi? Stenogram sa današnjeg zasjedanja i onih ranijih zasjedanja o čemu smo ranije raspravljali treba da budu na raspolaganju Komisiji, da, dakle, sumira raspravu i kaže - primjedbe koje se odnose na zakon predlagača Drage Ljubičića su te, te, te. O njima Ustavnopravna komisija ima takvo i takvo stanovište. Primjedbe na Nacrt zakona SDP-a – a tu se morate dogovoriti, nije poslovnički predviđeno da Klub poslanika, nego se mora dogovoriti da jedan ili više poslanika, imate znači sve. Znači nije klub. Dobro, da znamo. Dakle, da znamo. Dakle, i o Nacrtu predlagača poslanika SDP-, primjedbe su te, te, te, a Komisija o njima misli to i to.

Da li je, predsjedniče Komisije, jasno? Izvolite.

RASIM KADIĆ:

Da, gospodine Banjac, potpuno je jasno, ali je potpuno nebitno. Nebitno je. Postavlja se pitanje šta ćemo mi imati na sjednici 15. decembra? Da li ćemo imati novu raspravu o nacrtima zakona na bazi našeg izvještaja o svim ovim tačkama, ili ćemo imati prijedlog zakona od strane ovlaštenog predlagača. U ovom trenutku bitno je samo kada će doći prijedlozi i ko će predložiti prijedloge. Sve drugo je irelevantno jer će se o tome izjašnjavati predlagači.

/Konsultacije članova Kolegija za stolom/

PREDSJEDAVALJUĆI:

Dobro, molim vas, da i to razjasnimo, evo, da Kolegijum ovdje, mi smo se kratko konsultovali, da vidimo da li isto mislimo – i uvijek isto mislimo. Saglasni smo, ne mislimo isto.

Molim vas, na temelju izvještaja Komisije za ustavna i pravna pitanja, o jednom nacrtu, o drugom nacrtu, ovaj će dom u daljnju proceduru staviti samo jedan. (upadice s mjesta) Parlament će odlučiti o tome, ovdje glasanjem, 15.12. (neko ponovo govori s mjesta) Ako budete tražili danas taj prijedlog, danas ne bi trebalo raspravljati o tome. Vi ćete ponoviti to što ste rekli.

Predsjedniče Komisije, je li nešto jasnije? Da čujemo, ipak, predsjednika Komisije. Moramo to utvrditi, ovo je važna stvar, molim vas.

RASIM KADIĆ:

Molim vas, ovdje postoji tzv. čista varijanta i postoji tzv. poželjna varijanta od strane Kolegija. Ja zaista Vas razumijem da želite da se uključi Ustavna komisija da pomogne u ovom pogledu. Ali, molim Vas, Ustavna komisija nije predlagač niti jednog niti drugog zakona. Molim Vas, primjedbe sa današnje rasprave upućene su ovlaštenim predlagačima jednog i drugog zakona. Ovlašteni predlagači o njima treba da se izjasne i da utvrde prijedloge zakona o kojima će se onda raspravljati. Ja znam zašto sam govorio na početku sjednice. To je problem. Danas kada se utvrde dva prijedloga zakona, onda više nema pravljenja jednog tzv. preferencijalnog zakona u odnosu na drugi, nego se legalno podnose amandmani i na jedan i na drugi i može doći do paradoksalnih situacija. Zbog toga je u vezi sa Nacrtom izbornog zakona trebalo doći do eventualne varijante jednog zakona. Tako da mi imamo samo jednu opciju, a to je, da danas prekinemo raspravu u vezi sa Nacrtom izbornog zakona, da ovlašćeni predlagači ponovo još jednom razmotre pojedinačne primjedbe, da dostave nove tekstove nacrtu izbornih zakona, a da onda na bazi inoviranog teksta Parlament odluči hoće li glasati za oba, pa će predlagači dalje predlagati, utvrđivati prijedlog, ili ćemo se mi, kao Predstavnički dom PSBiH, opredijeliti za jedan od ta dva nacrtu izbornog zakona i onda će ga predlagač koji bude dobio većinu predložiti kao prijedlog zakona na koji ćemo davati amandmane.

Molim vas, ja ne želim da se Ustavna komisija na mala vrata ovdje uvuče kao novi predlagač nekog amalgamiranog prijedloga izbornog zakona Bosne i Hercegovine.

PREDSJEDAVALJUĆI:

Molim vas, kratke konsultacije.

Ovdje je politički konsenzus postignut da Komisija koju je imenovao Kolegij, zajedno sa Sekretarijatom, sumira raspravu o jednom i o drugom nacrtu. Da tako sumiranu raspravu dostavi predlagračima da kažu – ovo prihvatamo, ovo ne prihvatamo. Ono što predlagrač prihvati, sa polaznim tekstom ide na Ustavnopravnu komisiju koja će reći svoje i o polaznom tekstu, s obzirom da to nije dosad rekla, i o tim dodatnim tačkama.

Rok za taj posao je prvi do 6.12, drugi 15.12. 15. decembra je izvještaj o tom poslu, imamo i sjednicu zakazanu, to znate.

Dobro. Hvala vam lijepo. Zaključujem ovu tačku dnevnog reda. Prelazimo na

Ad.5. Davanje odobrenja za imenovanje glavnog revizora i ova dva zamjenika

Dobili ste biografije, nešto biografija, nešto životopisa, a nešto i ovih drugih, ima svega. Imate sasvim dovoljno materijala, možete odlučivati. Otvaram raspravu po ovoj tački dnevnog reda. Prijavila su se dvojica.

NIKOLA ŠPIRIĆ

Dame i gospodo, rekao sam, cijeneći značaj institucije koja se po prvi put uspostavlja u BiH, čini mi se da sam bio u pravu kada sam zatražio da nam članovi Predsjedništva BiH pošalju kratke biografije kandidata iz razloga što se radi o isključivo stručnom, a ne političkom poslu koji mora da se obavlja na nivou institucije glavnog revizora. Ja moram da kažem da je u toku procedura usklađivanja, ili harmonizacija računovodstvenih standarda na nivou BiH, kao u toku procedura usklađivanja tih standarda sa međunarodnim standardima. Da bi neko bio revizor i obavljao tu funkciju mora da ima položen revizorski ispit, ili ispit glavnog revizora. Ja ovdje ne vidim, izuzev jednog kandidata, gdje kaže da ima položen za ovlaštenog revizora položen '96. godine, samo ne znam gdje je položen, jer u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima, kada bismo htjeli sada glavnog revizora iz Francuske je nemoguće, jer mora prihvatiti domaće zakonske standarde. Pošto je ovo neusaglašeno i pošto su ovo političke odluke, javno se izjašnjavam da ću glasati protiv ovakvog načina izbora najstručnijih ljudi koji trebaju da obavljaju jako odgovorne i stručne poslove, sve dotle dok ne natjeramo, a o tome već dugo govorimo da mora biti prisutna struka. Ja uvažavam ono što je gospodin Bičakčić rekao da se radi o veoma bitnim donacijama ili kreditima koji moraju ući u BiH, ali ovo nije problematika za koju Predsjedništvo BiH i Vijeće ministara BiH zna unazad 10 ili 15 dana i zato javno kažem da ću glasati protiv ovakvog načina izbora stručnih ljudi glavnih revizora u novouspostavljenoj instituciji.

SEJFUDIN TOKIĆ

Predsjedavajući, dame i gospodo zastupnici i poslanici, mislim da postoji jedan dubok nesklad između značaja ove funkcije i načina kako mi pokušavamo prelomiti ovo vrlo značajno pitanje. Ja bih samo ilustrovao to primjerom kada je poslanik Bičakčić, premijer Federacije BiH, ovdje boraveći pet minuta, usput izašao i rekao da je to vrlo važno, jer to treba danas imenovati jer Svjetska banka neće dozvoliti nove kredite ako nema revizora, vidite to su dva sasvim različita gledišta. Svjetska banka je uslovlila to, smatrajući da tu trebaju profesionalni, nezavisni ljudi koji će zaista izvršavati svoju političku, odnosno profesionalnu funkciju. Gospodin Bičakčić je to shvatio kao još jednu mogućnost "prevare" pa ćemo mi pod profesionalno ubaciti ime i prezime, svaki plan

Predsjedništva koga se sjetio u datom trenutku će ubaciti svog ličnog predstavnika, podobnog itd. i tako ćemo na određen način prevariti, blago rečeno, prevazići taj problem.

SDP se duboko protivi takvom načinu. Nije slučajno da Parlament mora odobravati tu stvar. S odobravanjem imenovanja revizora, ovaj parlament uzima odgovornost. Na ovakav način, sa ovakvim biografijama, odnosno podacima, ne stvarajući mogućnost da zaista budu imenovani istinski profesionalni kadrovi. Mi sumnjamo da će funkcija revizora biti na onom nivou zbog čega je Svjetska banka usloвила davanje daljih kredita. Stoga SDP ne može podržati ovakvo imenovanje. Mi predlažemo da se u okviru Parlamenta, na određen način formira posebna grupa, ako treba neka vrsta anketnog odbora, koja će porazgovarati sa kandidatima i nakon toga Parlamentu dati na izjašnjavanje eventualna kadrovska rješenja. Ovo posebno ističem, dosta je kasno, već smo prekršili jedan dogovor u želji da završimo rad današnje sjednice da ne bismo smjeli ovo pitanje prelamati preko koljena, obzirom na ovlasti revizora.

SUADA MUMINAGIĆ

Mi smo Zakon o reviziji usvojili nedavno i koliko se sjećamo, a i vas mogu podsjetiti, to je revizija poslovanja institucija BiH. Ja ne vidim ni kod jednog od kandidata iskustva na poslovima u takvim institucijama, odnosno budžetskoj potrošnji, molim vas, budžet se kontroliše, njegova upotreba i drugih troškova koji pritiču. Ja pretpostavljam da svi trebaju da pritiču u budžet, tako da mi to iskustvo nedostaje i ovo sam izašla da kažem, ako ćemo formirati bilo kakvu grupu da to ima u vidu.

Drugo, tim zakonom je predviđeno da se formira komisija parlamentarna, odnosno komisija da se formira neparlamentarna, izvinjavam se. Komisija koja će možda i parlamentarna, sad ne mogu tačno da se sjetim, umorna sam, koja će razmatrati izvještaje ovih revizora. Da mi ne bismo došli u situaciju da zakasnimo, pa da pravimo pečenicu uoči Božića, bolje je da odmah sad sjednemo i razmislimo, ne mislim na ovoj sjednici, već za naredna zasjedanja da tu komisiju formiramo jer kad dođe na dnevni red izvještaj onda će biti kasno praviti komisiju.

MIRKO BANJAC

Hvala lijepa. Ja želim, također, da nešto kažem. Poštovana gospodo poslanici, cijenjeni gosti, hoću da kažem zašto sam bio zato da se ova tačka stavi na dnevni red, bio sam iz razloga što je u skladu sa članom 4., tačka 4. Ustava pod a) BiH, mi treba da to stavimo na dnevni red, a drugo je šta ja mislim o tome kao čovjek. Hoću da ostanem dosledan onom šta o tome mislim. Mislim da je dobar prijedlog gospodina poslanika Tokića da mi ne smijemo ovdje, tako propuštamo da dizanjem ruku, jednostavno podcijenimo sami sebe u ovom parlamentu i da ne žurimo sa kadrovskim rješenjima kad su u pitanju tako odgovorna mjesta na nivou BiH. Zato, dakle, mislim da jedno je staviti na dnevni red, ali ovo je i prilika da kažemo budućim članovima i Ministarskog savjeta BiH i članovima Predsjedništva BiH, da neće biti lako prolaza bilo kome kad je u pitanju davanje saglasnosti od ovog doma. U tom pravcu, jedno je staviti na dnevni red, a drugo je šta mislim u vezi toga. Mislim ovo što sam rekao. Također neću podržati ova rješenja.

BRANKO DOKIĆ

Pošto očigledno ovo neće danas biti, nećemo se ni izjašnjavati ja se nadam, jer očigledno nemamo elemenata za odlučivanje, za sledeći sastanak i za ubuduće predlažem da bude stav Skupštine kada se radi o kadrovskim pitanjima da onaj ko je predlagač, uz pismena obrazloženja mora poslati nekoga ko će odgovoriti i na dopunska pitanja. Ja stalno ponavljam iza ove govornice da ovu skupštinu, ovaj saziv Skupštine, Ministarsko vijeće BiH i članovi Predsjedništva BiH podcjenjuju, oni nas ignorišu. Dokle ćemo to tolerisati. Molim vas, bez takvog načina rada, moj je prijedlog, uz pismena obrazloženja i predstavnik koji će dati odgovore na postavljena pitanja, da ne stavljam na dnevni red materijale.

MIRKO BANJAC

Hvala lijepo. Molim vas, kao predsjedavajući, želim još jednom da vas obavijestim, a to ste vi imali priliku da vidite. Samo jedan od ovih materijala ima potpis, a ostalo nam je dostavljeno, ovo je mogao napisati, oprostite, ja ne govorim da ovo nije istina, ali ovo može da napiše ovako ko hoće. Molim vas, ovdje nema ...nema ništa, ni potpisa ni pečata, nije obaveza. Onda ja ovome ne vjerujem ako nije obaveza. Ja i govorim da jedan ima kako tako nekakav potpis, a drugo nema ništa. Prema tome, predlažem da se ne izjašnjavamo o ovoj tački, nego je odlažemo za 15., uz primjedbe i sugestije koje su ovdje iznesene. Tražimo detaljnu informaciju o svakom kandidatu od Predsjedništva BiH i po jednog predstavnika predlagača da nam ovdje odgovara na postavljena pitanja prije izjašnjavanja.

ZLATKO LAGUMDŽIJA

Gospodine predsjedavajući, mi tražimo ako nema komisija da se napravi neka parlamentarna komisija da razgovara sa tim ljudima.

MIRKO BANJAC

Onda za budžet možda je najbolje...

ZLATKO LAGUMDŽIJA

/Govori sa mjesta i ne čuje se izlaganje/

MIRKO BANJAC

Evo poslanik Tokić će dopuniti pa onda Špirić.

SEJFUDIN TOKIĆ

Predsjedavajući, dame i gospodo zastupnici, ne moramo mi ovdje formirati neku posebnu grupu, ali Kolegij neka organizuje da predstavnici svih parlamentarnih stranaka budu u prilici da razgovaraju s tim ljudima ili na drugi način dobiju veći broj informacija. Istovremeno, predlažem da se za naredni 15., kad je sjednica, istovremeno izvrši parlamentarna obaveza da formiramo, koja je uzgred budi rečeno, koja je, također, obaveza iz Madridske deklaracije, komisiju koju treba formirati Predstavnički dom PSBiH, odnosno Parlamentarna skupština BiH i da na toj narednoj sjednici riješimo i jedno i drugo pitanje, a da Kolegij nađe formu kako bi sve parlamentarne stranke i Klubovi poslanika mogli doći do većeg broja informacija. Hvala.

MIRKO BANJAC

Ako se slažete, poslaniče, to bi bilo u 10 časova na onom sastanku pred sjednicu.

SEJFUDIN TOKIĆ

Može.

NIKOLA ŠPIRIĆ

Ja sam za to da u skladu sa onim što ste nam dostavili da sjednica koja se ne završi se mora nastaviti sutradan, da jednom radimo onako kako smo sami sebi dali zadatak. Za mene, ovo je zrelo za odlučivanje, da vratimo Predsjedništvu BiH, mi smo protiv, a da Parlamentarna skupština BiH razmotri, je li u zakonu piše, ovo su ingerencije Predsjedništva BiH. Ne možemo uzeti ingerencije što ćemo mi formirati radnu grupu, ali ako dajemo saglasnost, moramo reći kako vidimo ovaj problem. Da se mi izjasnimo o ovom, jer smo stavili u dnevni red. Dobili smo materijale koji ne zadovoljavaju ukus poslanika, a da poslije Parlamentarna skupština BiH definiše svoje ingerencije vezano za ovu materiju.

MIRKO BANJAC

Molim vas, sad imamo dva prijedloga, jedan koji kaže da nemamo dovoljno elemenata za valjano odlučivanje, da ga uopštim, nego da treba provesti, da kažem, postupak pribavljanja tih elemenata da bi se moglo valjano odlučivati i drugi da na temelju onoga što imamo da odlučujemo. To je najblaže rečeno jedno i drugo. Izjašnjavanje je, i ako kažemo odlučivat će se na sledećoj skupštini i to je izjašnjavanje. Ja vam moram reći, ako ćemo gledati Poslovnik, onda smo trebali ovu tačku skinuti sa dnevnog reda. Materijal nije stigao.

Imamo dva prijedloga. Da li se oba predlagača slažu? Jedan je da se odlučuje sa dokumentima koje imamo. Drugi, da se odloži odlučivanje za sledeću sjednicu zbog nedostatka informacija o kandidatima. To nije to, Tokiću, to ostaje.

Prije svega, moramo ići ovako. Ko je za prijedlog da se danas odlučuje na osnovu ovoga što imamo. Dopustite ljudima neka glasaju kako hoće. Koliko ima?

- 14 od 27.

Ima većina u prvom krugu. Moramo entitetski glasati. Ko je za to da se danas odlučuje iz Federacije BiH. Nema potrebne većine, nema potrebe da se danas odlučuje.

Idemo za drugi prijedlog. Da glasamo. Ko je za to da se odloži za sledeću sjednicu uz pribavljanje svih potrebnih informacija u skladu sa prijedlogom gospodina Tokića, naravno, to je i prisustvo i predlagača, znamo taj prijedlog.

- 15

Ima većina. U drugom krugu iz Federacije BiH, ko je za?

- 11

Iz RS, ko je za? - 5. Znači, prošao je ovaj prijedlog. Ima li intervencija? Ima.

RASIM KADIĆ

Moja intervencija će biti vrlo precizna. Postoje dvije opcije, gospodine predsjedavajući. Jedna je da sada prekinete sjednicu i da je nastavite tamo gdje ste je završili, to znači da je ova tačka dnevnog reda prolongirana.

Druga je da nastavite sjednicu sa poslaničkim pitanjima i da konstatujete da je ova završena i da ponovo ovu tačku dnevnog reda stavite 15. na izjašnjavanje. Međutim, imali smo jedinstvenu priliku da organu koji nam predlaže glavne revizore, a od kojih su sve trojica mlađi od najmlađeg u ovom parlamentu, a ja zaista cijenim mladost. Međutim, glavni finansijski revizor institucija BiH i za nedovoljno elemenata i tako brzo, uoči same sjednice Parlamenta, imali smo jedinstvenu priliku da pokušamo utvrditi balans po kojem na sjednicama Predsjedništva BiH, ispred svakog člana Predsjedništva BiH i svih njihovih savjetnika uvijek stoje po četiri đusa i dvije različite kisele vode, na Vijeću ministara BiH isto, a na ovom parlamentu poslanicima nikada ni kisela voda, gospodine Banjac. Zahvaljujem.

MIRKO BANJAC

Ja smatram da je ova tačka privedena na ovaj način kraju.

Prelazimo na poslanička pitanja. Tačka 5. je zaključena. Imamo li poslaničkih pitanja? Nema, ima, izvinjavam se.

RASIM KADIĆ

Ja bih želio da konstatujemo da niko od poslanika koji su postavili pitanje na prošlom zasjedanju Predstavničkog doma, niti na prethodnim zasjedanjima, nisu dobili niti jedan odgovor od nadležnih organa BiH, odnosno od Vijeća ministara BiH. Ja smatram, gospodine predsjedavajući, da je krajnje vrijeme da Vi, kao Kolegij, ne prelazite šutke preko ignoriranja nadležnih organa u BiH, poslaničkih zahtjeva i poslaničkih pitanja. Smatram da je to Vaša jedna od temeljnih, radnih obaveza kao predsjedavajućeg ovog doma.

MIRKO BANJAC

Prihvatam ovu konstataciju. Mislim da je ona veoma važna. Mi preko Sekretarijata, možemo vam to dokumentovati izvještajima, da vidite da smo i ažurirali neke odgovore i ponovo se oglašuje, jedino što ovdje bi dobro bilo, što je poslanik možda i indirektno rekao, da vidimo ko je taj ko nam najčešće ne odgovara, ako je to, recimo, Savjet ministara BiH, ako mi možemo nešto učiniti, da uradimo. Mislim da je ovo dobra konstatacija i predložio bih da vidimo ko je taj ko najčešće ne odgovara na pitanja, poslanička pitanja, postavljena na ovom domu.

Dobro, šta je tu je.

IBRO SPAHIĆ

Ja nemam pitanje, samo imam jedan prijedlog. S obzirom da je 15. na neki način organiziran ponovo za raspravu o Izbornom zakonu i što je sasvim u redu i uključujući i prijedlog o revizorima, za mene se postavlja jedno pitanje koje je vrlo precizno. Kroz

nekoliko proteklih skupova, u okviru inicijativa za jugoistočnu Evropu i Pakta za stabilnost, sasvim se jasno nazire da će u februaru i martu biti donatorska konferencija koja se odnosi na cijelu jugoistočnu Evropu, s druge strane, sasvim je jasno da se narednih nedjelja odlučuje koji projekti će biti kandidovani od strane zemalja koje u tom učestvuju. Ja bih želio da tražim, ovako zvanično i precizno da Parlament zatraži informaciju od Vijeća ministara BiH, s čim Vijeće ministara BiH izlazi pred ove skupove koji, na neki način, presuđuju o mnogim odnosima o BiH. S druge strane, za manje od mjesec dana, mi preuzimamo odgovornost kao zemlja koja će biti domaćin ovog radnog stola za sigurnost i bezbjednost. Mi do danas nemamo jasnu, bar u Parlamentu BiH u vezi s tim i mislim da ta dva pitanja zaslužuju potpuni prioritet i u radu Vijeća ministara BiH i u radu Parlamenta BiH, i na kraju želim da ponovo postavim pitanje, da li Vijeće ministara BiH misli da ne predoči dokument koji se odnosi na ekonomsku politiku i socijalnu politiku u koju su se uključila dva doma? Šta se s tim događa? Zašto tog dokumenta do sada nemamo?

MIRKO BANJAC

Hvala lijepa. Poslanik Dokić. Ako neće ući u stenogram, bolje je neka uđe u stenogram, ako je pitanje. Ako je pitanje mora da ide u stenogram.

BRANKO DOKIĆ

U ime Komisije za spoljnu politiku, tražio sam izvještaj Ministarstva vanjskih poslova o popunjenosti DKP-ova, o aktivnostima koje su u toku i to smo bili zaključili da dođe za narednu skupštinu. Prošla je jedna, prošla je druga, nema odgovora. Mislim da se radi o toliko ozbiljnom pitanju, da je pokazana krajnja neozbiljnost, ili onoga ko je trebao da dostavi izvještaj ili vas koji koordinirate, ako im niste dostavili pismeno da to urade.

MIRKO BANJAC

Hvala lijepo. Ovim zaključujem današnje zasjedanje. Hvala vam lijepo.

Sjednica je završena u 19.25 sati.